

**Всеукраїнська (заочна) науково-практична
конференція**

**ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО
ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ**

22 березня 2019 року

м. Київ

КИЇВСЬКА РЕГІОНАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
Економіко-правовий коледж
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Матеріали Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції
«ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ
СУЧАСНОГО ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ»
22 березня 2019 року

Збірник тез

Київ – 2019

УДК 378:330.341.1

П 24

Матеріали Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого закладу освіти» (22 березня 2019 року): Збірник тез / За заг. ред. д. екон. н., проф. Камінської Т.Г. – Київ, 2019. – 124 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Камінська Т.Г. – професор, доктор економічних наук, ректор Київського кооперативного інституту бізнесу і права

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Охріменко І.В. – професор, доктор економічних наук, проректор з навчальної та наукової роботи Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Клименко О.Ф. – проректор з організаційно-виховної роботи Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Шмалей С.В. - професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

Прудченко І.І. – доцент, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Куц О.В. – доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (м. Київ)

Руденко Ю.М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Бабенко-Жирнова М.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Глушик С.В. - доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри культури української мови Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (м. Київ)

Єгорова І.В. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки імені Б.Ступарика Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)

Івасишина Т.А. – доцент, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри Національної академії служби безпеки України (м. Київ)

© Редакційна колегія, 2019

© Автори тез, 2019

© Київський кооперативний інститут
бізнесу і права, 2019

ПЕРЕДМОВА

Вашій увазі пропонуються матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого закладу освіти», присвячені проблемі розробки та впровадження педагогічних інновацій в теорії та практиці вітчизняної вищої школи.

У роботі конференції взяли участь науково-педагогічні та педагогічні працівники, наукові співробітники, аспіранти та студенти Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ), Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава), Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ), ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький), Національного університету харчових технологій (м. Київ), Національної академії Служби безпеки України (м. Київ), Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків), Чернігівського національного технологічного університету (м. Чернігів), Торговельно-економічного коледжу КНТЕУ (м. Київ), Інституту Управління державної охорони України Київського Національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ), Академії Державної пенітенціарної служби (м. Київ).

Під час роботи конференції було актуалізовано й обґрунтовано проблему моделювання інноваційного освітнього простору вищого закладу освіти; презентовано інноваційні моделі компетентісно-зорієнтованого навчання; представлено й обґрунтовано шляхи застосування інноваційних навчальних і виховних технологій у процесі викладання соціально-гуманітарних, природничо-технічних і фахових навчальних дисциплін; представлено методичний супровід впровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій і засобів навчання у вищій школі.

Шановні колеги! Ми звертаємо вашу увагу на те, що матеріали конференції викладено в авторській редакції. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань, достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

Організаційний комітет та редакційна колегія

МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

Світлана Шмалей, Станіслав Бакін

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

В сучасних розвинених країнах простежуються тенденції, які пов'язані з системою вищої освіти. Суттєво збільшився попит на фахівців вищої освіти, оскільки модернові виробництва потребують висококваліфікованих спеціалістів, які здатні розв'язувати складні творчі професійні завдання. Інтернаціоналізація вищої освіти посилює конкуренцію в галузі вищої освіти серед навчальних закладів та випускників. Сучасні темпи виникнення та впровадження нових технологій вимагають від фахівців отримання та оновлення навичок в контексті глибокого засвоєння фундаментальних дисциплін в поєднанні із практико-орієнтованими курсами. Академічна мобільність студентів і викладачів університетів, яка підтримується державними та не державними програмами сприяє додатковим можливостям отримання вищої освіти. В той же, час певні сегменти вищої освіти залишаються достатньо закритими, навіть елітними, у зв'язку з нерівністю доступу до освіти із-за інституціональних та соціальних бар'єрів. Складний вплив на процеси в системі вищої освіти має зниження ролі держави у галузі освіти, що супроводжується децентралізацією та демократизацією управління; розширенням автономії навчальних закладів одночасне посиленням суспільного контролю, перехід на ринкові моделі організації управління та фінансування освіти. Зазначені явища зумовлені обмеженістю державних ресурсів щодо забезпечення освіти, відбувається пошук механізмів та можливостей підвищення ефективності фінансування вищих навчальних

закладів. Вимагає суспільного усвідомлення очевидна зміна ставлення до освіти на рівні її сприйняття суспільством, яке визначають такими дефініціями: інформаційне, постіндустріальне, суспільство професіоналів. Знання створюють підґрунтя формування суспільних відносин та перспектив.

Порівняльні переваги країн визначаються технічними інноваціями і конкурентним використанням знань. Економічне зростання одночасно є процесом накопичення капіталу та накопичення знань. Очевидно, що система освіти і науки має важливу політичну місію, створює можливості розвитку людства до вищих ідеалів і цінностей. Система освіти сприяє подоланню протиріч, які викликані глобалізацією та розшаруванням суспільства. Суспільство знань є метою і джерелом розвитку людства.

Центральне місце в процесі формування суспільства знань надається вищій освіті, яка забезпечує наступні функції: створення знань, розповсюдження знань, формування громадського суспільства. Пошук інноваційних шляхів розвитку вищої освіти зумовив Болонську декларацію, яка у 1999 році об'єднала 29 європейських держав, що визначили такі завдання: створення європейської території вищої освіти для активного переміщення суб'єктів процесу з перспективою реалізації трудового потенціалу; розвиток інтелектуального, культурного, соціального і науково-технічного потенціалу; забезпечення конкурентоспроможності європейських університетів, організація сумісності та відповідності національних систем вищої освіти та підвищення якості освіти; посилення ролі університетської спільноти в розвитку європейських культурних цінностей, які відображають європейську свідомість. Завдяки поступовому впровадженню кращих досягнень учасників Болонського процесу європейська вища освіта спрямована на реалізацію задач: уніфікація в різних країнах ступенів «бакалавр», «магістр», «доктор»; впровадження навчальних програм із двох циклів: бакалаврат та магістратура; застосовування єдиного підходу до оцінювання досягнень: розвиток академічної мобільності та європейського освітнього простору; сприяння освіти протягом всього життя.

Аналіз досягнень модернізації освітнього європейського простору свідчить про певні особливості, які ускладнюють ефективність процесу. Відзначається, що внаслідок підвищеної мобільності студентської молоді знижується рівень та якість вищої освіти та ускладнюється працевлаштування. Зазначений стан зумовлений скороченням терміну навчання у бакалавраті, зміщенням змісту програм у фундаментальний бік, складно доступності магістратури, яка реалізується на контрактній основі. Для подолання виявленого напруження пропонуються альтернативні освітні послуги, які надаються сучасними міжнародними університетами. В той же час, незважаючи на недоліки, складності і неузгодженості, Болонській процес характеризується конкретним перевагами, оскільки спрямований на загальні

потреби європейської спільноти. Завдання Болонського процесу стосуються не тільки освіти, а завдяки інтеграції мають геополітичний зміст та сприяють активній соціалізації молоді, яка здатна реалізуватися в єдиній Європі.

В Україні також розгортаються інноваційні процеси та реформи модернізації в системі вищої освіти. Значні зобов'язання щодо впровадження болонських принципів та уніфікації освітніх програм університетів недостатньо враховують вітчизняний досвід та національні особливості. Запровадження єдиних систем оцінювання з одного боку посилює вірогідність інтенсивної інтелектуальної міграції, а з іншого боку підвищує конкурентоспроможність і працевлаштування випускників університетів. Активно впроваджується напрям конвергенцій у модернізації освітнього простору, що супроводжується відтворенням існуючих технологій, методик, прийомів. Перспектива академічної міграції студентів та викладачів базується на додаткових угодах як між вищими навчальними закладами, так і на рівні міжнародних правових домовленостей щодо полегшення або відсутності безвізового режиму. Реальна складність полягає у невідповідності достатньо високої кількості бажаючих отримати освітні послуги в закордонних вишах та можливістю і готовністю потенційних студентів і навчальних закладів виконати складні правила та умови. Динамічно розвиваються заклади вищої освіти України щодо залучення до навчання закордонних студентів, прагнучи зацікавити доступними за ціною якісними освітніми послугами та вдалим географічним розташуванням країни. Деякою перепорою ефективності таких програм є утруднення міжнародного визнання отриманих дипломів та стабільність забезпечення інфраструктури побутових умов.

Прогресивне зростання чисельності вищих навчальних закладів (порівняно з 1992 р. кількість університетів збільшилась на 30%) різко підвищило (у три рази) кількість випускників. В той же час, реально конкурентоспроможними є 20% діючих вищих навчальних закладів, у більшості – це відомі державні університети класичного або спеціального спрямування. Значною проблемою недержавних вищих навчальних закладів залишається зосередженість на підготовці фахівців тільки у гуманітарних галузях, за спеціальностями «управління», «економіка», «юриспруденція», «психологія», «соціологія», «іноземні мови». Недержавні вищі навчальні заклади відсторонилися від підготовки спеціалістів медико-біологічного та природничо-технічного спрямування у зв'язку із складністю забезпечення матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу викладачів. Отже, сучасна українська вища освіта зберігає потенціал на рівні фахівців технічних спеціальностей, але втрачає позиції на рівні аспірантури у таких галузях, а саме на рівні аспірантури створюється науковий потенціал інноваційної економіки. Відстежується загальна тенденція зростання масової освіти у зв'язку зменшенням термінів навчання, фундаментальності та переходом на

систему реагування щодо потреб ринку праці шляхом «освіти протягом життя»: вища освіта створює базу, а фахівець отримує додаткові професійні навички в системі підвищення кваліфікації. В системі вищої освіти як в Україні, так і в зарубіжжі, має прояв системна криза, яка пов'язана з проблемою подолання фрагментарності знань, оскільки фундаментальна наука продовжує прискорено диференціюватись і розділятися на безліч вузьких наукових дисциплін. Посилюється протиріччя між загрозою багаточисельності глобальних проблем і необхідністю використання інтегральних методів та розвитком сучасної спеціалізованої науки і культури, які сприяють роз'єднанню спільнот. Модернізація освіти в Україні детермінується також необхідністю політичної соціалізації освіти в контексті дискурсу щодо статусу нашої держави у геополітичному просторі та самоідентифікації національної системи освіти з метою створення, відтворення і передачі знань.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Олена Согоконь

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка (м. Полтава)*

Актуальність. Проблема виховання здоров'язбереження як світоглядна орієнтація молодого покоління в освітньому просторі набуває особливої значущості, це пояснюється постійним погіршенням стану здоров'я, зумовленими несприятливими соціально-економічними умовами, складною екологічною ситуацією, низьким рівнем культури, інтенсифікацією навчального процесу, спрямованого тільки на інтелектуальний розвиток особистості, не приділяючи достатньої уваги фізичному розвитку, що призводить до неосвіченості з питань власного здоров'язбереження.

Дослідження питання здоров'язбережувальних технологій займаються сучасні вітчизняні вчені: О.Бутакова, Є. Пужаєва, М. Смирнов, Ш. Соколов, І. Чупаха та ін.; сутнісні характеристики культури здоров'язбереження розглядають М. Безрук, М. Гончаренко, В. Єфімова, В. Зайцев, С. Крамський, С. Лупаренко, А. Севрук. Проте вищезазначені дослідження не вичерпують усіх питань щодо проблеми здоров'язбереження студентської молоді. Обґрунтування технологій фізичного виховання і навчання засобам збереження здоров'я присвячені праці Г. Апанасенко, В. Бальсевич, І.

Богорад, М. Виленського, Л. Лубишева, В. Столярова, Ж. Холодова. Особливості виховання культури здоров'я дітей та молоді вивчають Н. Бібік, Т. Бойченко, О. Ващенко, Л. Волкова, О. Дубогай, Н. Коваль, О. Киричук, Н. Коцур, В. Оржиховська, О. Савченко, С. Страшко, А. Царенко. Наукові основи формування здоров'язберігальної та валеологічної компетентності студентів представлені в працях В. Бабич, В. Бобрицької, Д. Вороніна.

Мета нашого дослідження – аналіз сучасних визначень поняття здоров'язбережувальні технології, впровадження методики оздоровчих програм у вищі навчальні заклади, характеристика структурних компонентів поняття.

Виклад основного матеріалу. Сучасні заняття з фізичного виховання у вищих навчальних закладах акцентуються на виконання вікових нормативів фізичної підготовленості, розвиток фізичних якостей та вдосконалення техніки фізичних вправ. Цей спосіб організації занять викликає нестачу знань з теоретичного матеріалу, недостатнє розуміння того, що відбувається в організмі людини під впливом фізичного навантаження, незнання сучасних методів самоконтролю та діагностики стану організму до і після занять, низьку вмотивованість на самовдосконалення, погане знання сучасних оздоровчих систем, роль особистого життя у збереженні здоров'я, незнання того, як самостійно організувати руховий режим. В умовах сьогодення основою фізичного виховання повинне стати формування у молоді культури здоров'я збереження як світоглядної орієнтації [1,4].

Зокрема науковець В. Єфімова зазначає, що «здоров'язбережувальні технології» потрібно розглядати як частину педагогічної науки, яка вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання здоровому способу життя, яка спрямована на вирішення питань здоров'язбереження у системі освіти; як спосіб організації, модель навчального процесу, яка гарантує збереження здоров'я всіх суб'єктів навчального процесу; як інструментарій освітнього процесу, як система вказівок, які повинні забезпечити ефективність і результативність навчання разом із збереженням здоров'я учнів». Широке тлумачення поняття «здоров'язбережувальні технології» є одним із чинників різноманітності класифікацій цих технологій. У їх межах виокремлюють педагогічні, медичні, фізкультурно-оздоровчі технології, технології забезпечення безпеки життєдіяльності тощо. Сучасні українські дослідники М. Гончаренко та С. Лупаренко пропонують таку класифікацію здоров'язбережувальних технологій: медико-гігієнічні; фізкультурно-оздоровчі; екологічні здоров'язбережувальні; лікарські оздоровчі; соціально-адаптуючі й особистісно розвивальні технології; здоров'язбережувальні освітні технології; технології забезпечення безпеки життєдіяльності. О. Ващенко у сфері збереження та зміцнення здоров'я учнів виділила

здоров'язбережувальні, оздоровчі технології, технології навчання здоров'ю, виховання культури здоров'я.

Ми пропонуємо у вищих навчальних закладах запровадити такі здоров'язбережувальні технології: фізкультурно-оздоровчі (сучасні фітнес-програми, національні ігри, загартування організму та масаж), медико-гігієнічні (здорове харчування, профілактичні щеплення, вітамінізація), здоров'язбережувальні освітні технології (інноваційні технології організації навчального процесу, технології організації пізнавальної діяльності студентів, технології виховної роботи).

Необхідно особливу увагу надати спектру оздоровчих технологій: фізіотерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія. Проте варто акцентувати увагу на необхідність відповідності здоров'язбережувальних технологій критеріям технологізації освіти: системність, алгоритмічність, діагностичність, прогнозованість тощо. Вивчення теоретичних джерел, власні наукові розвідки засвідчують, що доцільно класифікувати здоров'язбережувальні технології на основі того, хто є їх провідними суб'єктами. За суб'єктністю технології доцільно виділити: здоров'язбережувальні навчальні технології (реалізують викладачі у навчальному процесі); медичні (реалізують медичні працівники, психологи й соціальні педагоги); фізкультурно-оздоровчі (реалізуються переважно викладачами та фахівцями з фізичної культури під час занять фізичного виховання та в позанавчальній діяльності); комплексні (суб'єктами є викладачі, батьки, психологи та інші фахівці зі здоров'язбереження). До комплексних технологій можна віднести арттерапію, яку успішно використовують як вчителі школи, так і психологи й соціальні педагоги.

Проте в галузі здоров'язбережувальних рухових технологій залишаються невирішені проблеми. Уточнення потребують як понятійно-термінологічна база, так і змістовий та процесуальний компоненти нової системи навчання. Ще однією особливістю сучасних здоров'язбережувальних технологій є багатофункціональний характер: вони сприяють зміцненню фізичного, психічного, інтелектуального, духовного здоров'я молодого покоління та самореалізації особистості.

Висновки. Відповідно завданням здоров'язбережувальних технологій передбачено створення умов для підтримки стану здоров'я, як пріоритетної цінності, формування мотиваційно-ціннісних установок для повної реалізації свого фізичного, психічного та духовного потенціалу, засвоєння знань про здоровий спосіб життя, розвиток умінь та навичок щодо самостійної оцінки свого здоров'я, виховання відповідальності за вибраний стиль поведінки. Основними напрямками реалізації ідей позитивного досвіду розвитку здоров'язбережувальних технологій є: орієнтація викладачів на впровадження освітньо-рухових технологій, здійснення взаємозв'язку розумового, фізичного,

морального виховання в навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів; проведення наукових досліджень щодо використання здоров'язбережувальних технологій.

Література

1. Дубогай О.Д. Фізичне виховання і здоров'я: навч.посібник / О.Д. Дубогай, Н.Н. Завидівська та ін. – К. : УБС, НБУ, 2012. – 270 с.
2. Дутчак М. Перспективи формування та реалізації національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні /М. Дутчак Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: Мат. IX Всеукр.наук.конф. з міжнар. Участю. – Л. : ЛДУФК, 2014 – С. 9-16.
3. Кокорина О.Р. Здоровьесберегающие технологии в учебном процессе педагогического вуза / О.Р. Кокорина // Физическая культура: Воспитание, образование, тренировка. – 2008. – №6. – С. 64-65.
4. Присяжнюк С.І. Використання здоров'язбережувальних технологій у фізиному вихованні студентів спеціального медичного відділення. Теорія та практика Монографія / С.І. Присяжнюк. – К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2012. – 464 с.
5. Раевський Р.Т. Здоровье, здоровый и оздоровительный образ жизни студентов / Р.Т. Раевский, С.М. Канишевский. – Одесса: Наука и техника, 2008. – 556 с.

КОМУНІКАТИВНІ ЗДІБНОСТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Наталія Данилишин

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)*

Сучасна система освіти в Україні орієнтується на розвиток особистості в соціумі та на підготовку її до життя та праці в ньому. Тому і результати освітніх процесів залежать від ефективної реалізації такого елемента педагогічної майстерності, як комунікативні здібності педагога вищої школи та стилю його педагогічного спілкування [1]. Адже без належної готовності педагогічних працівників до комунікативної діяльності будь-які інші сформовані якості не зможуть проявитися у повній мірі. Комплексний та системний підхід до професійної підготовки педагогів вищої школи спрямовує

освітній процес на формування та розвиток базових, основних і предметних здібностей. Результатом такого процесу буде формування загальних комунікативних здібностей особистості викладача, що є сукупністю ключових набутих умінь та знань, інтегрованих характеристикою педагога.

Поняття «комунікації» стало знаковим для розвитку сучасного інформаційного суспільства. Особливо це стосується освітньої сфери, бо ми вступили в нову еру електронного інтелекту й Інтернету. Новітні дослідження доводять нерозривність понять комунікації та інформації. Будь-яка комунікація передбачає передання інформації, а будь-яке оброблення інформації – наявність комунікації. Педагог у своїй комунікативній діяльності використовує інформацію, яка має певний сенс, яку розуміють студенти. Інформація сприяє обміну думками, почуттями, емоціями, а також є змістовим виразником суспільних відносин. Швидко і правильно сформулювати уявлення про відповідну проблему, визначити адекватні методи і засоби реалізації конкретних цілей, якісно передати інформацію, проаналізувати зворотній зв'язок - це характеризує ступінь володіння засобами комунікації, рівень сформованості комунікативних вмінь та якість комунікативної діяльності педагогів вищої школи.

Поняття «комунікативність» у психолого-педагогічній літературі визначено як сукупність істотних і відносно стійких властивостей особистості, що сприяють успішному прийому, розумінню, засвоєнню, використанню й передаванню інформації. На сьогоднішній день існує розуміння поняття, структури і видів комунікації та комунікативних здібностей. У свою чергу під поняттям здібності розуміють індивідуально- психологічні стійкі властивості особистості, які є визначальною умовою успішності становлення і функціонування її як суб'єкта певного виду діяльності. Тож у синтезі цих двох визначень отримуємо поняття комунікативні здібності.

Наукові підходи щодо визначення поняття «комунікативні здібності» збігаються у відомих науковців А.В.Хуторського, Н.П.Волкової, І.В.Родигіної. Протягом останніх років українськими психологами вивчається питання можливості підвищення комунікативних здібностей педагогічних працівників. Комунікативні здібності розглядається як система внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в певнім полі ситуацій особистісної взаємодії. Комунікативність у спілкуванні має безсумнівно інваріантні загальнолюдські характеристики, і у той же час характеристики, історично й культурно обумовлені. Комунікативність означає готовність ставити й досягати мети в комунікації, а саме: одержувати необхідну інформацію, представляти й цивілізовано відстоювати свою точку зору в діалозі й публічному виступі на основі визнання різноманітності позицій і поважного ставлення до цінностей (релігійних, етнічних, професійних, особистісних тощо) інших людей [3, с.41].

Ми живемо у світі комунікації, де більшість свого часу людина витрачає на спілкування. Дослідження показали, що близько 70% часу людини припадає на комунікацію: людина пише, читає, говорить, слухає. Жодна людина чи група людей не може існувати без комунікації. Тільки комунікація забезпечує передачу інформації та ідей.

За допомогою синтаксичної (знакової) інформації описують зорові, слухові, смакові та інші сигнали, алгебраїчні, географічні та інші символи (при аналізі педагогічної майстерності — значення та виразність очей, усмішки, зовнішності та ін.). Кількість семантичної (змістової) інформації вимірюють ступенем зміни тезаурусу (словника наукових термінів) під впливом нових фактів, понять, законів, закріплених у пам'яті. Без вимірювання семантичної інформації ефективна комунікація неможлива. Кількість і якість прагматичної (ціннісної) інформації пов'язані з досягненням навчально-виховної мети найбільш економними, оптимальними способами, формуючи при цьому різноманітні відносини: учитель — учень, учень — учитель, учень — навчальний предмет тощо [2].

У процесі педагогічної комунікації інформація виконує педагогічні функції (переконує та спонукає до певної поведінки, коригує моральні, інтелектуальні й комунікативні риси учня).

Розрізняють такі педагогічні функції комунікації:

- інформаційна (реалізується у навчально-виховній діяльності та взаємодії між учителем та учнем);
- пізнавальна (допомагає розумінню й вивченню навколишнього світу, особистості, колективу, себе);
- експресивна (дає змогу доступно, цікаво й емоційно-виразно передавати знання, уміння й навички);
- управлінська (допомагає керувати своєю поведінкою і впливати на інших людей).

У зв'язку з цим комунікативність педагога є професійно значущою за своєю роллю. Звідси, комунікативність — вияв комунікативних якостей, які забезпечують успішну інформаційну взаємодію, що сприяє вирішенню конкретних питань. Комунікативність педагога є суттєвою рисою, сукупністю певних якостей особистості, що сприяють прийняттю, засвоєнню, використанню й передачі спрямованої на навчання й виховання учнів педагогічної інформації. Вона полягає у професійній здатності педагога до спілкування, стимулювання позитивних емоцій у співрозмовника й відчуття задоволення від спілкування.

Таким чином комунікативні здібності є основою діяльності викладача, тому структуру поняття комунікативності можна зіставити із структурою діяльності, до складу якої входять компоненти: усвідомлення потреби; формування мотиву; вибір способу здійснення діяльності; планування

діяльності; перелік дій; виконання дій. Отже, комунікативність викладача – це інтегративне утворення особистості педагога вищої школи, що синтезує в собі знання, уміння, навички, досвід і особистісні властивості, які обумовлюють прагнення, здатність і готовність розв'язувати проблеми і завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмета і результату діяльності.

Література

1. Державна програма розвитку України на 2005-2010 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 липня 2006 р., №396-р URL: <http://www.mon.gov.ua>.
2. Єгорова І.В. Діалогічна комунікація як важлива складова навчально-виховного процесу сучасної школи / *«Наукові дослідження теорії та експеримент 2014»* Матеріали десятої міжнародної науково-практичної конференції. Полтава 26-28 травня 2014 р.- Полтава: Полтава: Вид-во «ІнтерГрафіка», 2014.- Т.3. С.88-93.
3. Професійний розвиток педагогічних працівників: практична андрагогіка: Науково-методичний посібник / за заг. ред. В.І. Пуцова, Л.Я. Набоки. К., 2007. 228 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Лідія Капітан

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)*

Однією із визначальних особливостей сучасної системи вищої освіти в Україні є глибока зацікавленість до проблеми розвитку художньо-естетичної культури молодшої людини, залучення її до світу літератури та мистецтва, до краси навколишньої дійсності. Сьогодні стає зрозумілим, що пробудження творчих сил та здібностей людини є важливою умовою як розвитку кожної людини так і держави зокрема. Оскільки у прямій залежності від успіхів на цій ниві знаходиться соціально-економічний, гуманітарний, безпековий рівень розвитку нашого суспільства.

Джерелом формування здатності студентів до художнього пізнання у сенсі розвитку та становлення психологічних механізмів естетичного відображення дійсності є їх духовно-практична та суспільно-історична

діяльність. Однією з форм суспільної свідомості, котра відтворює людську чуттєвість та виховує ідейно-політичний та моральний зміст почуттів є мистецтво. Його духовний потенціал виступає «відображенням міри втілення ідеї краси у виразності форм та естетичної досконалості всієї структури художнього матеріалу, що взаємопов'язаний з ідеалами Добра та Істини у формі людських почуттів та концептуально-логічного бачення художньої картини світу» [1, с.16]. І саме мистецтво, специфічно відображаючи реальну дійсність, у більшій мірі, відносно інших форм суспільної свідомості, залучає у сферу суспільного життя інтимні сторони людства.

У якості особливої форми відображення дійсності твори мистецтва уособлюють собою результат художнього сприйняття та творчості (А.В.Азархін, В.П.Іванов, Л.Є.Шкляр). У той же час художнє сприйняття та творчість включають елементи притаманні духовному виробництву, як то пізнання та відображення. Пізнання навколишньої дійсності засобами художнього сприйняття і творчості передбачає наявність специфічного предмету пізнання (В.І.Мазепа, В.С.Горський). Адже, як показує історія різноманітних видів мистецтва, об'єктом художнього пізнання виступає все те, що викликає емоції людини, впливає на її духовний світ, формує її естетичне ставлення до речей, що оточують та до явищ дійсності. Вже у елементарній діяльності художника - замальовці пейзажу з натури, психологічний механізм сприйняття і самого творчого процесу включає в себе дослідження зображуваного об'єкта естетичного сприйняття з одного боку, та аналіз власного емоційно-чуттєвого ставлення до об'єкта.

Художня культура є особливим видом діяльності суспільства зі своїми цілями і специфічними засобами їх досягнення. Ця культура детермінована об'єктивною потребою суспільства, яку визначаємо як суспільну художню потребу. Вона виражає історичну необхідність даного виду діяльності суспільства. Ця потреба виражається у духовному забезпеченні становлення і буття особистості як активного суб'єкта діяльності, який здатен усвідомлювати та реалізовувати цю активність [2, с.76] .

Як показують наші дослідження, проведені серед студентів мистецьких спеціальностей ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», художньо-естетичні знання студентів свідчать про достатній рівень загально-естетичної та спеціально-теоретичної підготовки. Разом з цим, у більшості випадків знання студентів залишаються на рівні формального засвоєння, що, у свою чергу, не сприяє розвитку творчого, самостійного оцінного судження. Ціннісним орієнтаціям студентів притаманні також певні недоліки, такі як: неглибока обізнаність у сфері сучасної художньої культури, певна стереотипність художнього мислення та некритична схильність підпадати під певні віяння сучасної моди.

Усвідомлення виразності засобів сучасного художнього мистецтва, стосовно якого ще не є напрацьованою традиція оцінних суджень, допомагає здолати інерцію художнього мислення, розвиває необхідну самостійність естетичної оцінки. Ось чому своєрідне відставання художнього сприйняття від існуючих норм сучасної художньої практики негативно впливає на формування здатності до оцінної діяльності. Те ж саме можна сказати і про риси консервативності у ставленні до художнього мистецтва. Образ художньо-логічної діяльності, під час якої подобається те, що є вже відомим, традиційним, не вимагає до себе напруженої уваги та активного співпереживання та співучасті, відповідно і не співвідноситься з принципами творчої оцінної діяльності. В процесі виховання оцінного ставлення до мистецтва варто враховувати і механізми моди, як фактор, що активно впливає на формування художніх цінностей. Разом з тим, залежність від тенденцій моди, прагнення до соціального престижу та звичка до наслідування часто перешкоджають розвитку стійких критеріїв естетичного оцінювання.

Художньо-естетичні потреби студентів реалізуються і через споглядання та створення власних художніх творів. Проте такі форми художньої діяльності не завжди відзначаються відповідною активністю, оригінальністю та самостійністю. Вкрай рідко студенти відвідують картинні галереї, виставки, музеї, бієнале тощо. Слід відмітити, що значна частина студентів не відчуває бажання поділитися із ким-небудь своїми враженнями від побаченого, відчутого та пережитого. Хоча, саме повноцінне оцінне ставлення до мистецтва передбачає наявність розвиненої потреби висловлювати своє судження про твір мистецтва, аргументуючи, при цьому, його у відповідності із позиції стійких критеріїв цінності.

В оціночних судженнях студентів можна виділити дві характерні тенденції: по-перше – репродуктивність оцінок, що замінює творче судження набором вже готових авторитетних думок та суджень про певний твір мистецтва; по-друге – стихійно-емоційну описовість оцінних інтерпретацій, в яких суб'єктивне ставлення до творів художнього мистецтва не аргументується об'єктивними критеріями їх естетичної цінності.

У результаті низького рівня розвитку оцінного ставлення до художнього мистецтва у студентів переважає фрагментарність у сприйнятті, невміння правильно інтерпретувати логічний процес художньої образності, що, у свою чергу, не дає змоги студентам досягнути цілісності концепції твору мистецтва. Інколи, навіть користуючись спеціальною критичною літературою, студенти не здатні вибрати основоположні відомості для визначення ціннісної значимості того чи іншого твору мистецтва, поєднати та зв'язати їх у переконливу, логічну оцінну інтерпретацію.

Аналіз вищесказаного дозволяє зробити узагальнення методологічного характеру, суть якого полягає у тому, що здатність студентів до естетичного

сприйняття не варто механічно розділяти на дві цілком протилежні самостійні сфери – пізнавальну та творчу. Такий штучний розрив призведе до недооцінювання або і до повного ігнорування їх психо-гносеологічного підґрунтя – процесу відображення естетичної дійсності у свідомості студента. Адже на практиці у процесі навчання студенти мають справу не з абстрактними проявами сприйняття прекрасного, а із сприйняттям конкретних предметів чи творів мистецтва, які викликають у них різноманітні емоційні, оцінні та інші реакції та, зокрема, потребу в естетичній насолоді.

Література

1. Олексюк О.М. Формування духовного потенціалу студентської молоді в процесі професійної підготовки: Автореф. дис. ...д-ра пед.наук: 13.00.01, 13.00.04 / Київ.ун-т ім.Т.Шевченка. – К.,1997. 50с.
2. Самохин В.Н. Эстетическое восприятие: вопросы методологии и критики. М.: Мысль,1985. 208 с.

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Марія Стан

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)*

Сьогодні, в епоху глобальних соціально-економічних та культурологічних трансформацій суспільства проблема гендерного виховання студентської молоді стає надзвичайно актуальною. Адже підготовка конкурентоздатного працівника на сучасному ринку праці дозволить говорити і про рівність залучення чоловіків та жінок в усі сфери суспільного життя країни. Крім того, розвиток гендерного виховання стає необхідною умовою для підтримки національної безпеки України, яка в умовах гібридної війни веде активну роботу по захисту та розбудові національної держави.

Зацікавленість у гендерному підході до виховання молоді є доволі актуальним і у зв'язку з переходом до особистісно-орієнтованої освітньої моделі в системі вищої освіти.

Поняття «gender» було введено у науковий обіг у 60-их роках ХХ століття Р.Столером. Коли говорять про проблему статі, то, як правило, закордонні науковці (С. Л. Бем, С. Дж. Вольф, К. Джилліган, М. Кейлен, Л. Ніколсон, А. та Б.Піз) використовують два терміни : «sex»- у випадку, якщо мова йде про біологічні основи поведінки та «gender», коли звертаються до соціокультурного змісту поведінки [3,с. 554].

У зарубіжній психології реалізується гендерно-рольовий підхід, який базується на створенні умов для становлення культури поведінки чоловіків і жінок з урахуванням як їх статевої приналежності, так і вікових, індивідуальних, психологічних особливостей, їх культурного оточення і соціальних запитів [4]. В рамках гендерно-рольового підходу розглядаються три особистісних типи для чоловіка і жінки: маскулінний (володіє якостями мужності і жіночності, але виявляє переважання якостей мужності), фемінінний (що поєднує і ті, і інші якості, проте якостей жіночності дещо більше) і андрогінний (поєднує мужність і жіночність в рівній мірі). Звідси випливає, що і чоловік, і жінка можуть бути віднесені до маскуліного, фемініного або андрогіного типу особистості [3, с. 556].

Сандра Бем, аналізуючи моделі статевої поведінки (діагностична методика «Маскуліність – фемініність») виділяє її 8 типів - 4 для чоловіків та 4 для жінок. Це маскуліні чоловіки та маскуліні жінки; фемініні чоловіки та фемініні жінки, андрогенні чоловіки та андрогенні жінки; недиференційовані чоловіки та жінки [2].

Аналіз результатів дослідження за даною методикою дозволяє стверджувати, що у студентському середовищі вищої школи переважає андрогінний тип, який у сучасній соціокультурній ситуації є найбільш адаптованим до життя.

За твердженням американських дослідників, в суспільстві існує тенденція відтоку жінок з виробничої сфери у зв'язку з обмеженням себе ролями дружини, домогосподарки і виховательки своїх дітей [2, с.305]. На нашу думку, така ситуація дозволяє вважати недостатньо обґрунтованими існуючі підходи гендерного виховання, як у вітчизняній, так і зарубіжній системі освіти. Тому вважаємо за необхідне створення нового підходу до гендерного виховання, що представляв би собою синтез вже існуючих, взаємодоповнюючих один одного підходів. Такий погляд на проблему відповідав би особистісним запитам і потребам чоловіка і жінки для їх більш повної реалізації в усіх запропонованих їм суспільством соціальних ролях.

У рамках такого підходу розглянута проблема може бути вирішена шляхом розробки концепції гендерного виховання особистості, створенням нової гендерної освітньої технології або проектуванням соціокультурних гендерних практик. Створення гендерної освітньої технології передбачає оптимізацію досвіду гендерного виховання, накопиченого за кордоном і в Україні.

В умовах впровадження новітніх освітніх стандартів (НУШ, Закон України про Вищу освіту) необхідна інтеграція або вдосконалення діючих сучасних освітніх технологій, які спрямовані на реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії учнів. Розробка індивідуальної освітньої траєкторії (І. Іванова, О. Цокур) [1] з урахуванням гендерних характеристик учнів та

студентської молоді сприятиме більш повній особистісній їх реалізації в різних сферах діяльності при виконанні в майбутньому не тільки цивільних, виробничих, а й сімейних ролей. У зв'язку з цим виникає необхідність перегляду змісту навчальних програм і різнорівневих завдань, які пропонуються в школі, у ЗВО на предмет їх відповідності гендерним особливостям учнів, студентів і набутому ними життєвого досвіду.

Значну роль в процесі пошуку доцільних шляхів вирішення проблеми гендерного виховання на всіх щаблях освіти хлопчиків і юнаків, дівчаток та дівчат відіграє інноваційний потенціал педагогів. Потенційні можливості педагогів, вчителів, вихователів обумовлені рівнем їх професійно-педагогічної культури і компетентності. В даний час реалізація готовності педагогів-практиків до впровадження гендерного виховання в освітній процес не має обмежень, але за об'єктивно існуючих причин вона є ускладненою.

Таким чином, перспективним напрямком гендерного виховання в умовах школи, дитячих освітніх організацій, середніх спеціальних закладів та закладів вищої освіти є організація освітнього процесу з урахуванням ієрархії всіх його структурно-функціональних рівнів.

Необхідна більш чітка державна гендерна політика, що заснована на синтезі різноманітних наукових підходів у сфері освіти з повною відмовою від горизонтальної та вертикальної професійної гендерної сегрегації. Різноманіття практичних рішень обумовлено рядом причин, пов'язаних з науково-методичним, технологічним, психолого-педагогічним, матеріально-технічним, кадровим забезпеченням гендерного виховання в системі вищої освіти та у взаємодії наукових, громадських та державних установ. Сьогодні на часі є вимога до формування нової плеяди педагогічних працівників, які усвідомлюють важливість гендерного підходу до розвитку суспільства із повною відмовою від дискримінації за гендерною ознакою, педагогів здатних творити освітнє середовище вільне від гендерних упереджень. Адже людина, вільна від гендерних кліше у професійній сфері позбувається психологічних та соціальних кайданів заборони, осуду, зневаги, страху та здатна створити якісно кращий, елітарний продукт.

Саме тому гендерна соціалізація студентської молоді є одним із пріоритетних завдань вищої школи. І чим швидше в освітньому просторі утвердяться основні постулати гендерної рівності, тим швидше буде усунена гендерна асиметрія у сфері зайнятості і тим комфортніше буде почувати себе випускник ЗВО на своєму робочому місці.

Література

1. Гендерне виховання (GENDER EDUCATION)
http://eprints.zu.edu.ua/23724/1/Остапчук_О...PDF

2. Ильин, Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины [Текст] .СПб.: Питер, 2002. 544 с.
3. Палій А.А. Диференціальна психологія: Курс лекцій. – Івано-Франківськ:ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2007. 776 с.
4. Пиз А.,Пиз Б. Язык взаимоотношений мужчина женщина.- М.:Изд-во ЭКСМО-МАРКЕТ,2000. 238 с.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Василь Болілий, Людмила Іванова, Вікторія Матяш

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)*

Сучасні університети поступово сформували інформаційну інфраструктуру, що забезпечує реалізацію цілей навчання та виховання, і яку можна вважати інформаційним освітнім простором.

Структура інформаційного освітнього простору навчального закладу складається із таких основних компонентів: інформаційні ресурси (електронні курси, посібники, дистанційні курси тощо); користувачі (учні, студенти, викладачі та співробітники); територія, на якій розташовані об'єкти, що охоплені інформаційним освітнім простором; сучасні засоби обміну інформаційними ресурсами між користувачами та комунікаційні канали [3].

У Центральноукраїнському державному педагогічному університеті (ЦДПУ) (колишній Кіровоградський державний педагогічний університет) теж функціонує інформаційний освітній простір (ІОП), детальний опис якого був опублікований у жовтні 2016 року [3]. За два роки роботи інфраструктура зазнала певних змін (таблиця 1).

Таблиця 1

СТАН ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ УНІВЕРСИТЕТУ

Стан ІОП КДПУ на жовтень 2016 року	Стан ІОП ЦДПУ на березень 2019 року
http://www.kspu.kr.ua/ – сайт Кіровоградського державного педагогічного університету	https://cuspu.edu.ua/ – сайт Центральноукраїнського державного педагогічного університету
http://wiki.kspu.kr.ua/ – вікі-сайт Вікі-КДПУ	https://wiki.cuspu.edu.ua/ – вікі-сайт Вікі-ЦДПУ

http://testing.kspu.kr.ua/ – вікі-сайт для тестування	http://testing.kspu.kr.ua/ – вікі-сайт для тестування «Вікі Тести»
http://mail.kspu.kr.ua/ – поштовий сервіс	http://mail.kspu.kr.ua/ – поштовий сервіс
http://moodle.kspu.kr.ua/ – система управління навчанням Moodle-КДПУ	http://moodle.kspu.kr.ua/ – система управління навчанням Moodle-ЦДПУ
http://owncloud.kspu.kr.ua/ – хмарний сервіс Хмарка-КДПУ	https://owncloud.kspu.kr.ua/ – хмарний сервіс Хмарка-ЦДПУ
http://library.kspu.kr.ua – бібліотека КДПУ	https://www.cuspu.edu.ua/ua/pro-biblioteku/novyny – наукова бібліотека ЦДПУ
http://dspace.kspu.kr.ua/jsrui/ – інституційний репозитарій (архів) наукових публікацій	http://dspace.kspu.kr.ua/jsrui/ – інституційний репозитарій (архів) наукових публікацій
http://irbis.kspu.kr.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?lng=uk&c21com=f&i21dbn=bd2&p21dbn=bd2 – «Ірбіс» електронний каталог бібліотеки КДПУ	http://irbis.kspu.kr.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?lng=uk&c21com=f&i21dbn=bd2&p21dbn=bd2 – «Ірбіс» електронний каталог бібліотеки ЦДПУ
http://webinar.kspu.kr.ua/ – сервіс вебінарів та веб-конференцій «Вебінари КДПУ»	

Як видно із таблиці 1 усі ресурси були перейменовані у зв'язку із зміною назви університету (із Кіровоградського у Центральноукраїнський).

У 2018 році здійснили перенесення у новий домен освітніх ресурсів *edu.ua* сайту університету, Вікі-ЦДПУ та наукової бібліотеки. У перспективі перенесення усіх ресурсів ІОП до домену *edu.ua*.

Почали запровадження протоколу *https*. У 2016 році тільки Хмарка-КДПУ працювала за цим протоколом, а у 2019 році уже працюють сайт університету, Вікі-ЦДПУ та сайт наукової бібліотеки. Планується запровадження протоколу *https* на усіх ресурсах університету.

Інформаційний освітній простір університету розвивається відповідно до освітніх потреб учасників навчального процесу і у вересні 2015 року запустили веб-сайт «Вебінари КДПУ» на базі *BigBlueButton* – відкритого програмного забезпечення для проведення веб-конференцій. Але надії на залучення в освітній процес вебінарів (відео-лекції, демонстрації тощо) виявилися марними і на початку 2019 року сервіс відключили.

Сервіси інформаційного освітнього простору активно використовуються у навчально-виховному процесі. Найбільш популярними ресурсами є сайт університету, Вікі-ЦДПУ, тести на «Вікі Тести» і у Moodle-ЦДПУ, наукова бібліотека [1, 2]. Тому ці ресурси модернізуються у першу чергу. У цілому, комплексне залучення ІОП у систему навчання і управління закладом дозволяє здійснити комплексне комунікаційне забезпечення співробітників, викладачів і

студентів.

Література

1. Болілий В.О. Відкриті вікі-курси в освітньому процесі сучасного університету / В.О. Болілий, В.В. Копотій // Наукові записки. – Випуск 9. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – С. 151-158
2. Болілий В.О. Вікі-портал як складова відкритого освітнього середовища сучасного університету / В.О. Болілий, В.В. Копотій // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – Випуск 1 – 2015. – С. 1-14. – Режим доступу:
<http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/1#.VlRpG4Sli1F>
3. Болілий В.О. Інформаційний освітній простір Кіровоградського державного педагогічного університету / В.О. Болілий, В.В. Копотій // Наукові записки. - Випуск 10. - Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. / За заг. ред. М.І. Садового. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – С. 107-112.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

Людмила Приблуда

Національний університет харчових технологій (м. Київ)

Термін «інновація» означає нововведення, тобто цілеспрямовані зміни, які вносять у середовище впровадження нові стабільні елементи (нововведення), що викликають перехід системи з одного стану до іншого [2]. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового у цілі, зміст, методи і форми навчання й виховання, організацію спільної діяльності викладача та студентів [3].

Сучасну систему інновацій у вищій освіті становлять:

– технологічні інновації, до яких належать нові технології навчання, освітні програми; терміни навчання, критерії набору студентів, навчально-методичні матеріали та ін.;

– педагогічні інновації, що включають в себе нові методи викладання і навчання, нові форми та організацію навчальних занять: застосування інтерактивних форм та мультимедійних засобів навчання, використання телекомунікаційних методів конструювання знань, імітаційних технологій,

технології «кейс-методу», методики відео тренінгу, комп'ютерне моделювання, технологій віртуальної реальності;

– організаційні інновації, які передбачають появу нових організаційних структур та інституціональних форм в галузі освіти: типів і видів навчальних закладів та установ, реорганізацію структури системи вищої освіти та ін.;

– економічні інновації, які складаються з нових економічних механізмів у сфері освіти: диверсифікація джерел фінансування освітніх установ відповідно до завдань інноваційного розвитку, запровадження нових форм оплати освітніх послуг; розробка сучасних механізмів податкових та кредитних зобов'язань, нові механізми оплати праці в сфері освіти та ін. [4].

На думку В. М. Вакуленко, інноваційні процеси в сучасній системі освіти засвідчують якісно новий етап взаємодії та розвитку науково-педагогічної і педагогічної творчості та процесів застосування її результатів. Для нього характерною є тенденція до ліквідації розриву між процесами створення педагогічних новацій і процесами їх сприйняття, адекватного оцінювання, освоєння та застосування, а також до подолання суперечності між стихійністю цих процесів і можливістю та необхідністю свідомого управління ними [2].

Зараз, коли освітні стандарти передбачають значне збільшення часу на самостійну роботу студентів у навчальному процесі, такі інноваційні технології як електронне, дистанційне та мобільне навчання відкривають широкі можливості для вирішення завдань з організації самостійної роботи студентів та дозволяють їм отримати доступ до навчальних матеріалів в будь-якому місці та у будь-який час, що робить процес навчання більш привабливим та комфортним і стимулює до самоосвіти [1].

Навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує вітчизняну освіту. Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднувати в межах класичної освіти, а саме навчання, працевлаштування, планування кар'єри, безперервну освіту.

Література

1. Бурко К. В. Інноваційні технології навчання у підготовці фахівців з бухгалтерського обліку. URL: www.economy.nauka.com.ua.
2. Вакуленко В.М. Види інновацій в освіті та їх класифікація. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vnadps_2010_4_4.pdf.
3. Дубасенюк О. А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти. *Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін* : зб. наук.-метод. праць. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2004. С. 3 – 14.
4. Дудник Н. Застосування інноваційних технологій в освіті України. *Молодь і ринок*. №12 (71), 2010. С. 99 – 104.

5. Криулина А.А. Эргодизайн образовательного пространства. Москва : ПЕРСЭ, 2003. 192 с.

6. Мельникова О.В. Інновації у вищій освіті як чинник формування національної економіки знань. : Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Вип. 14. 2014. С. 16 – 27.

INSTRUMENTS FOR STIMULATING OF HIGHER EDUCATION INTERNATIONALIZATION

Anna Verbytska

*Chernihiv National University of Technology, PhD in Public Administration
(m. Chernihiv)*

In current conditions of increasing competition on the global educational market Ukrainian higher educational institutions have no other option as to internationalize. The directions and priorities of the internationalization of higher education are changing along with the change of the background, in which it functions, the emergence of its new forms and the change of geographical focus.

Previous studies identified the key principles of an integrated model of internationalization of higher education at an institutional level that combines the concept of strategic planning of higher education, consolidates complex components and the approach of stakeholders` involvement [1]. Internationalization is a driver for the development of institutions of higher education, their academic scientific potential, and, consequently, for the development of the country's intellectual, scientific, economic, social and cultural potential, if the process of internationalization of higher education is to be effectively and strategically directed. Therefore, the question arises of the tools that can be used to stimulate the internationalization of higher education.

According to H. de Wit, & E. Jones, the internationalization is not a separated process. An inclusive approach to internationalization should take into account the diversity of socio-political, economic and demographic contexts worldwide. Inclusiveness of higher education internationalization means that no student is left behind this process. The economic incentives and benefits of international exchange are well known. To avoid a brain drain problem a short-term student mobility is considered as the main way for young people to internationalize in Ukraine. Although academic mobility is one of the main priorities in Ukrainian universities` strategies, in fact, the proportion of mobile students is very low. The Association of Universities of Great Britain conducted a study that showed that students from

highly educated and wealthy families are five times more likely to participate in mobility programs than students whose parents were unemployed. Moreover, mobile students get higher marks and subsequently earn more than non-mobile ones - thus, it turns out that the already privileged groups benefit the most from mobility. In general, there are few poor students, ethnic minorities, migrants and people with disabilities among mobile students. It is not easy to make mobility more accessible, with the main difficulty associated with the lack of funding. One of the ways to increase the number of mobile students is to develop short-term programs. As we know, even short-term mobility programs (training, working internships, volunteer programs) help develop professional and soft skills: teamwork skills, organizational skills, problem solving skills, networking skills, communication and conflict resolution skills, decision making skills, critical thinking and language skills as well. Participation in short-term mobility programs can also help develop inter-cultural interaction skills such as tolerance, willingness to take risks, flexibility, openness and respectfulness [2, p.16-17].

In order to stimulate inclusive internationalization, such instruments could be used:

- recognition of learning in the cultural diversity of students contingent (international students, students participating in mobility programs, and students - representatives of national minorities);
- stakeholders' engagement in the implementation of internationalization strategy;
- identification of the links between local and global in the course of the educational process, in relations with the local community and global space;
- development of the partnerships at the regional level to promote ideas of inclusive internationalization.

The important tool for stimulating inclusive internationalization of higher education is the development of educational programs of double diplomas. Such programs are designed to increase the competitiveness of education and ensure its high quality. The implementation of educational programs of double diplomas with universities of other countries allows integration of world values into the social consciousness of the younger generation, as one of the main benefits of learning through these programs is the multicultural environment of mastering the educational material.

The creation of double-diploma educational programs based on learning outcomes is one of the highest stages of inter-university co-operation in the process of internationalization of higher education. When the program of double diplomas is being developed between universities and then realized, in fact, the general culture and climate of universities are created. There is a mutual exchange not only of the best practices in the organization of the educational process, but also the inclusion of the cultural values of partners, their understanding and enrichment. The main

beneficiaries of internationalization are not students as recipients of educational services, but students as individuals who are formed in the course of study. Teaching students at double degree programs increases their professional skills, provides them with benefits in the labour market. In addition, internationalization on the whole leads to a change in personality, it develops intercultural competencies not only among students but, of course, also among teachers.

Taking into account the large number of barriers to the implementation of dual education programs (financial costs and restrictions associated with them, language difficulties, academic issues that need to be resolved: recognition of learning outcomes, specific content of educational programs, etc.), the university's internationalization activities require an instrumental and resource support [3].

An appropriate roadmap must be developed at the university, in which not only internationalization measures should be reflected, but also concrete results predicted regarding the increase in the efficiency and quality of the learning process, which will be helped by these measures. In connection with this we can distinguish the following groups of instruments of internationalization of higher education in the direction of implementation of programs of double diplomas:

1) strategic (expressing the intention to develop international activities in the direction of dual educational programs);

2) priority (the search for the optimal forms of training for a double degree program);

3) organizational (supporting university-level initiatives related to double diploma programs);

4) financial (search for additional sources of funding for dual study programs, as well as development of attractive programs that enable the attraction of financial resources from their users).

In the activity of creating and implementing programs of double diplomas should be involved all the main, including the administrative, structural units of the university, that is, it is possible to say that the university creates a favourable climate as an instrument facilitating the implementation of international educational programs as a necessary element of internationalization of higher education.

Educational activity is built on the basis of triune: "quality - internationalization - educational programs". A special role will be assigned to the consistent policy of the University for the development and implementation of dual diploma programs based on learning outcomes, in most specialties both at the level of Bachelor and Master studies. These programs should be unique and innovative, and created in the Quadruple Helix chain system: development in cooperation with partner universities, taking into account the needs of the business community and the local community, these programs should be the driving force for the modernization of educational activities and requests from the national economy of the state.

The "top-down" approach (state above universities) will not work if we expect high quality dual degree programs, but the state can create an environment in which universities will be even more interested in doing similar activities. The state, for its part, should provide legislative encouragement of universities' activity to internationalization of higher education and financial incentives. Support from the state and implementation of initiatives at the university level involving stakeholders from business and civil society on promoting the international dimension in the sphere of education and science will ensure the modernization and competitiveness of Ukrainian higher education.

References:

1. Verbytska, A. V. (2018). "The project of national internationalization strategy of Ukraine: the integrated model", *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, [Online], vol. 10, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1328> (Accessed 17 Mar 2019).
2. de Wit, H., & Jones, E. (2018). "Inclusive internationalization: Improving access and equity", *International Higher Education* [Online], vol. 94, pp. 16-18.
3. Knight, J. (2011). "Doubts and Dilemmas with Double Degree Programs". In: "Globalisation and Internationalisation of Higher Education" [online monograph]. *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento (RUSC)*. Vol. 8, No 2, pp. 297-312.

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Алла Гладченко, Ольга Комарова

Національна академія Служби безпеки України (м. Київ)

Динамічний розвиток сучасного суспільства висуває нові вимоги до життя в умовах глобалізації. Однією з актуальних проблем, що з'явилася внаслідок об'єднання європейської спільноти, стала необхідність домовлятися, враховуючи мовну розмаїтість європейського простору. Так, зокрема, на території Європи зафіксовано існування більше, ніж 50 мов, серед яких як «великі» мови, якими спілкується значна кількість людей (німецька, англійська, французька, російська тощо), так і «малі», якими розмовляють малочисельні народи (словацька, словенська, естонська, чеська).

З огляду на те, що знання іноземних мов у сучасній об'єднаній Європі є рідною необхідною та звичайною, провідні фахівці сфери освіти спільно працюють у межах єдиної освітньої політики Європейського Союзу над питанням викладання іноземних мов у навчальних закладах країн-членів Євросоюзу.

Метою нашого дослідження є з'ясування, якими документами передбачено вирішення питання викладання іноземних мов в країнах-членах Євросоюзу.

Процеси розвитку та об'єднання Європи тісно пов'язані з вивченням іноземних мов у навчальних закладах різних рівнів та типів. При цьому чи не найважливішим аспектом є розвиток та покращання якості викладання.

Життя в об'єднаній Європі вимагає від її громадян нових комунікативних умінь та компетенцій. Уміння спілкуватися іноземною мовою є важливим аспектом особистісного і професійного зростання.

На сьогодні дуже важливо, щоб рівень викладання іноземних мов відповідав вимогам сучасності. Вимоги нового комунікативного суспільства змінюють потреби та рівень володіння іноземними мовами, внаслідок цього корегуються підходи до їх викладання. Важливо, розпочинаючи вивчення іноземної мови з початкової школи, продовжувати систематичне її вивчення протягом всього періоду навчання в середній та вищій школі.

Так, наприклад, у Чехії до 1989 року викладання іноземної мови в середній школі обмежувалося винятково російською мовою, викладання інших іноземних мов забезпечували лише середньоспеціальні та вищі навчальні заклади. Після 1989 року ситуація почала поступово змінюватися і вже на сьогодні першу іноземну мову в Чехії викладають у початковій школі, інша іноземна мова додається в середній та вищій. Ця тенденція відповідає вимогам Європейського Союзу щодо необхідності володіння громадянами принаймні двома іноземними мовами.

Тому в країнах Євросоюзу питанням викладання іноземних мов приділяється значна увага. Освітня політика Європейського Союзу встановлює пріоритети, цілі та зміст освіти, спрямована на дотримання високого рівня викладання та застосування найефективніших методик.

Зазначимо, що вироблення спільної стратегії в освітній сфері відображено як у документах окремих країн-членів, так і в спільних документах Євросоюзу. Прикладом таких документів у Чеській Республіці є Національна програма розвитку освіти в Чеській Республіці, так звана «Біла книга», та Національний план викладання іноземних мов.

Зауважимо, що чеська «Біла книга» є важливим документом, що формулює основну думку, загальні наміри та програми розвитку, визначальні для чеської системи освіти. Вона визначає основні напрямки чеської освітньої політики, серед яких:

перехід від централізованого управління до відповідального спільного прийняття рішень;

можливість кожного отримувати освіту протягом всього життя;

відповідність процесу та змісту освіти, набутих знань потребам сучасного суспільства;

забезпечення якості та ефективності освіти;
підтримка внутрішніх змін і відкритості шкіл;
підвищення професійного рівня педагогічних працівників.

Одна з рекомендацій Національної програми розвитку освіти в Чеській Республіці стосується питання викладання іноземних мов. Зокрема, тут йдеться про те, що необхідно поступово запроваджувати викладання двох іноземних мов у школах усіх типів.

Інший чеський документ, який забезпечує вирішення питань викладання та вивчення іноземних мов є Національний план викладання іноземних мов. Його створено з метою є забезпечення належних умов для покращення знань іноземної мови, підвищення іншомовних компетенцій населення Чеської Республіки, завдяки чому громадяни Чехії зуміли б порозумітися та спілкуватися іноземними мовами.

Національним планом передбачено виконання певних завдань, які дозволять досягти поставленої мети. Такою метою є забезпечення достатньої кількості кваліфікованих викладачів іноземної мови та їх подальше систематичне підвищення кваліфікації; розширення й використання сучасних методів викладання; розроблення якісних навчальних матеріалів у друкованому та мультимедійному форматі; широке використання інформаційних і комунікаційних технологій для реалізації комбінованих та дистанційних форм вивчення іноземних мов використовуючи мережу Інтернет; можливість вивчення іноземних мов для незахищених верств населення (в тому числі для жінок після декретної відпустки, жінок віком старше 50 років); забезпечення належних джерел фінансування; співпраця з установами, зацікавленими в реалізації Плану.

Чеська Республіка, безперечно, впроваджує освітню політику Європейського Союзу. У 2003 році Чехія не лише стала членом Євросоюзу, а й приєдналася до так званого Лісабонського процесу, який вирішує питання освітньої політики в об'єднаній Європі.

Ситуація з викладання іноземних мов в Чехії та інших країнах Європи значно не відрізняється, оскільки мовна політика Чеської Республіки виходить із мовної політики Ради Європи та Європейського Союзу.

Отже, з метою підвищення рівня іншомовної освіти та досягнення поставленої мети, яка полягає у тому, щоб кожен громадянин Європи був здатен спілкуватися окрім рідної ще принаймні двома мовами, Єврокомісією було розроблено план дій під назвою «Підтримка мовної освіти та мовної розмаїтості», на основі якого виник Національний план викладання іноземних мов. Зазначені документи визначають чіткі цілі та завдання, пов'язані з викладанням іноземних мов.

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

Анна Обриська

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

У статті розглядається проблема взаємозв'язку психологічного здоров'я особистості та креативності, висвітлюється практичний досвід її розв'язання.

Ключові слова: Креативність, творчість, оптимізм, психологічне здоров'я, критерії психічного здоров'я.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день суспільством постає ряд актуальних завдань, серед яких є вирішення проблем збереження психічного здоров'я особистості. Сучасні умови життєдіяльності людини пов'язані з особливостями, які ставлять високі вимоги до індивідуально-психологічних властивостей і психічних функцій організму. В умовах трансформації українського суспільства особливої значущості набувають питання формування самодостатньої, цілісної, творчої та ініціативної особистості, яка не лише буде спроможна віднайти своє місце в сучасному складному світі, але й сприяти його вдосконаленню. Саме тому все більше уваги приділяється вивченню проблеми всебічного гармонійного розвитку, становлення, особистісного та професійного вдосконалення, здоров'я та благополуччя, необхідності підтримки психічної норми особистості. Усі ці складові слід розглядати в контексті психології здоров'я особистості.

Аналіз актуальних досліджень.

Важливість вивчення питання психологічного здоров'я особистості обґрунтовано в чисельних наукових вітчизняних та закордонних дослідженнях. Так, у різний час проблемою визначення критеріїв психологічного благополуччя особистості займалися такі дослідники як Братусь Б.С., Боришевський М.Й., Волошко, Воробйова Л.І., Данилова О.О., Дубровіна І.В., А.Еліс, Кісарчук З.Г., Кокун О.М., Лищук В.А., Ложкін Г. В., Нікіфоров Г. С. , Наскова О. В., Мушкевич М. І., Максименко С.Д., Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., А. Маслоу, Моляко В.О., Поліщук Ю.І., Помиткін Е.О., Г. Оллпорт, Ф. Перлс, К. Роджерс, Титаренко Т.М., Толкунова І. В., Шингаєв С. М. , Федотов Д. Д. та ін. [1, 2, 3, 4, 5, 7, 8].

Основна мета статті: здійснити науково-психологічний аналіз теоретичних підходів до тлумачення сутності психологічного здоров'я, його взаємозв'язку із креативністю та розвитком творчої особистості.

Визначаючи критерії психологічного здоров'я особистості, дослідники все частіше звертають увагу на креативність, називаючи її чи не головною якістю людини в ХХІ столітті. Розвиток креативності особистості, розкриття її

творчого потенціалу постають однією з важливих умов самореалізації особистості.

В даний час існує багато поглядів на поняття креативності як в психології, так і в педагогіці. В більшості випадків, в психолого-педагогічній літературі термін креативність поєднують з терміном творчості.

Так, згідно з концепцією тринадцяти вимірів психологічного здоров'я А.Еліса, одним із його критеріїв є саме креативність, пластичність думки, відкритість до змін [8].

Серед аспектів психологічного здоров'я Г. Олпортом також визначається креативність, гнучкість мислення як свобода виходу за традиційні межі, творення себе, власного життя й світу [4].

Згідно з теорією та моделлю здорової особистості за А. Маслоу, психологічно здоровою може вважатися самоактуалізована особистість. Креативність дослідник визначає як універсальну характеристику всіх самоактуалізованих людей, яку можна назвати оригінальністю, винахідливістю або творчістю. Чим би не займалася креативна людина, що б вона не робила, їй властиве творче ставлення до того, що відбувається [2, 234 с.].

Взаємозв'язок творчого потенціалу особистості з характеристиками психологічного здоров'я було показано у дослідженнях Соколовської Л.Б. Дослідниця виділила інтегральну модель психологічного здоров'я, яка складається з трьох компонентів: актуалізованого духовно-творчого потенціалу, особистісної відкритості світу та керування собою та своїм життям. [6]

Вітчизняні вчені не втрачають інтерес до питань критеріїв психологічного здоров'я. Так, українською дослідницею Титаренко Т. М. визначається 37 інтегральних показників здорової особистості; серед перших десяти найпопулярніших показників: 1) особистісна цілісність; 2) потреба у самореалізації; 3) здатність до саморегуляції; 4) творчість, креативність; 5) схильність до співробітництва з іншими людьми; 6) здатність формувати цінності, шукати сенси; 7) гармонія, врівноваженість; 8) осмислення досвіду; 9) автентичність; 10) здатність до співпереживання, людяність [7, 83 с.].

Висновок. Креативність, творчість надзвичайно тісно пов'язані з психологічним здоров'ям людини. З одного боку, креативність - це володіння особистісними ресурсами, використання потенціалу в розв'язанні не лише інтелектуальних, творчих, але і різноманітних життєвих проблем, а це є ознакою адаптивності особистості, тобто є критерієм її гармонійності. З іншого боку - здорова особистість, як правило, демонструє високі результати продуктивної діяльності, що втілюється в творчому відношенні до життя, в

життєтворчості. Самоактуалізована особистість (як ідеал здорової і гармонійно розвинутої людини) - це творча особистість.

Література

1. Братусь, Б.С. К проблеме человека в психологии / Б.С. Братусь // Вопр. психологии. – 1997. – № 5.
2. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – СПб. : Евразия, 1999. – 478 с.
3. Никифоров, Г.С. Психология здоровья / Г.С. Никифоров. – СПб.: Питер, 2002. – 372 с.
4. Олпорт Г. Становление личности. - М.: Смысл, 2002.
5. Роджерс Н. Творчество как усиление себя // Вопросы психологии.- 1990.- № 1.- С. 164-168.
6. Соколовская Л.Б. Актуализация духовно-творческого потенциала личности как фактора психологического здоровья молодого человека: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / Л.Б. Соколовская. — Красноярск, 2004. — 20 с
7. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самодопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія / Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. – 160 с.
8. Ellis A. The Practice of Rational-Emotive Therapy / A. Ellis, W. Dryden. – N. Y. : Springer Publishing Company, 1987. – P. 18–20.

ЛІНГВОМЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНО-ЮРИДИЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ XVIII ст.

Сергій Глущик

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова (м. Київ)

У сучасному лінгвістичному просторі актуальними є дослідження історичного аспекту ділової документації, де увага насамперед зосереджена на формі та мові документа як основному знарядді комунікації, передачі інформації.

Органічний зв'язок судочинства з адміністративним управлінням на Україні XVIII ст. зумовлений традиційними формами державності, що

склалися ще в ході визвольної війни українського народу 1648–1654 рр. За призначенням та формулярними особливостями акти, пов'язані з діяльністю правових органів різної юрисдикції, можна звести до “п’яти жанрових груп: 1) слідча документація; 2) оповіщувальна; 3) процесуально-вирокова; 4) апеляційна; 5) нотаріальна. Звичайно, корпус розгляданої документації не замикається наведеними розрядами, оскільки проміжні акти, частина яких побутує в урядово-адміністративній сфері, не лише супроводять, а й визначають діяльність судових органів, виконавців чи підсудних” [1, с. 149].

Основу слідчої документації XVIII ст. становили «розыски», «інквізиції» (від лат. *inquirō* – розшукую). Загальною назвою відповідних паперів є «допросъ», що фіксує також конкретні процесуальні дії. Розиски, інквізиції містили докладні, часом самотутні за викладом свідчення очевидців про ті чи інші акції, злочинні дії, проступки, вчинені нерідко за місцем проживання.

Більшість документів, створених у ратушах, Генеральному військовому суді та виїзними уповноваженими на місцях, тематично неоднорідна. Серед них вирізняються допити у зв’язку з образою честі гетьмана і козацької старшини, насильницьким зміщенням поземельних меж, завданими збитками у господарстві, бунтарськими виступами тощо.

Жива народна мова лежить в основі інквізиції початку XVIII ст. Природна оповідь нерідко доповнюється фігуральними висловами, як-от: «А далѣй гщгдного чоловіка (имени гго не знаю), як поставили (.) той чһловікъ до свои(х) пановъ ставъ говорити (.): «Воля ваша, пановг, що хотѣtg чинѣте, а я правду буду говорити...» (док. № 10, арк. 3; цитати з документів подано за: [1]).

Народну фразеологію відображено в показаннях свідків (пор. приклади: *на словѣ нг стоят, гднимъ живѣ; носится тая повѣст; сороба набиралися; сталь палцѣ гризти* (док. № 10, арк. 1 зв., 2 зв., 3); *вгрнулся нѣ з чимъ, сказали в очи* (док. № 1, арк. 1 зв., 3 зв.); *упал безъ памяти* (док. № 6, арк. 2).

За структурою формуляр розиска (інквізиції) трикомпонентний. Крім початкового протоколу (де визначені дата і казусно-мотивувальна преамбула), він містить основну частину (виклад «повѣстгй») та заключний протокол – підписи авторів зізнання, свідків, уповноважених осіб і т. ін.

Виділення показань записами з нового рядка, через інтервал іноді доповнює рубрикація. Загалом інтервали обґрунтовуються композицією документа. Формула казусно-мотивувальної частини містила вказівку на особу, яка вела слідство, – в суб’єктній чи опосередковано-суб’єктивній формі («Мы, нижгѣй имгнованній, послани для вивгдгня розиску...» – док. № 5, арк. 1; «Пгргд нами, нижгѣй имгнова(н)ними, чингдно розискъ...» – док. № 2, арк. 1 тощо). Початкова прикладка в цій формі визначає підоснову розпочатого

слідства, вмотивовує законність дій уповноважених осіб («З(ъ) розказання гго млсти пна Фгдора Василігвича на се(й) ча(с) на мїстцу по(л)ково(мъ) ргзидуючого (.) будучи мы нижг(й) подписавшігся, по(с)ланніг в(ъ) городї Смілог для розиску... – док. № 6, арк. 1; «По розказаню самого яснгвгложно(г)[о] добродія гго мило(сти) пна Іоанна Скоропа(д)ского, Войскъ гго ца(р)ско(г)[о] прг(с)тлого влчтвз Запорожскихъ обоихъ сторонъ Днгпра ггтмана» – док. і арк 1). У тексті ратушних актів наведені вище формули відсутні.

На розисках підписи хрестом неграмотних чи (замість них) довірених осіб супроводжуються застереженням-ремаркою. Власноручні підписи офіційних осіб, як правило, розгорнуті. Казусно-мотивувальна частина спорадично варіюється у вигляді розгорнутого заголовка – назви акта: «Свїдїтгство в(ъ) кгрунтї и границї стопгчг(р)ской ѿ(т) нижгї выразивши(х)ся имгнами людг(й) призва(н)ног» (док. № 10, арк 1). Формули цієї частини нерідко репрезентують зміст судової справи. Оповідна частина в «допросах» містить конкретні зізнання свідків, щодо яких зазначаються ім'я, прізвище, соціальний стан, місце проживання кожного з виступаючих (а також вік – для старожилів, «мужів»). Показання давали під присягою за відповідною формулою: «подъ совгстію дши хртїя(н)ской» (док. № 1, арк. 2), «по(д) совїстю свогї сказаль» (док. № 5, арк. 1 зв.) та ін. Конкретні розповіді одержали назви «повїсть», «сказка» чи показаниг». Невишукана манера оповіді, образна мова, завершеність фабули дають підстави зарахувати оповідання типу «повїсти» Наталки Ващихи про знайдений скарб до замальовок із народного побуту. Пор. характерні українські слова: *знаходка, схованка, сподіватися, похвалятися*; вирази: *дати слово, у вучі доказовати, ити за своїмъ дїлом, якъ гараздъ потгмнїло, мнї нїколи, такъ власнг було, на другу нощь ишло, мой дух чуг, дойшлося и до чгргпка* та ін.; розмовні типи вставних речень: «*Бо чували о(т) людей, що такъ треба чинити, коли скарбъ где показугтсѧ*»; живомовні прикладки-звертання: *пане-братг* тощо (док. № 20, арк. 1–2 зв.).

Чимало ранніх актів зізнань майже позбавлені «редакторського» втручання писарів та канцеляристів.

В основних частинах документів наявна питома лексика: *напитися, сваритися, не змовчаль, отлаювала, побїгла, примчала, огїрки, кизяки, повтікати, прискакувати, розборонити, впорожнї* та ін.

«Повиннії підписки», в основі яких лежать сповідь-каяття та особисте зобов'язання, функціонально належать до слідчої документації, але за формою тяжіють до оповіщувальної. Підписка давала змогу уникнути судового

процесу, звернутися до «полюбовного суду» (вину спокутували нерідко в присутності священика відповідної парафії). У формулярі повинної підписки виділяються такі визначальні клаузули: 1) дата (рік, число); 2) суб'єктно-особова формула давця-адресанта; 3) виклад суті проступку, вини; 4) формула особистого каяття; 5) особисте запевнення в неприпустимості надалі подібних вчинків; 6) прохання в потерпілої сторони змилюватися, вибачити провину. Оповідна частина повинної нагадує «повість» або «сказку».

Отже, структура процесуально-юридичних ділових документів Лівобережної України XVIII ст. багато в чому схожа зі структурою сучасних документів [2]. Разом з тим, мова цих документів відображає як канцелярський, так і розмовно-побутовий стилі мови XVIII ст., а також взаємодію цих стилів, що становить безперечний інтерес для подальшого дослідження.

Література

1. Ділова документація Гетьманщини XVIII ст.: Збірник документів / АН України. Ін-т укр. археології та ін.: Упоряд., автор передмови та комент. В.Й. Горобець; відп. ред. Л.А.Дубровіна. – К.: Наук. думка, 1993. – 392 с.
2. Глушик С.В. та ін. Сучасні ділові папери: Навч. посіб. для вищ. та серед. спец. навч. закладів. – К.: Атіка, 2005. – 544 с.

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ КОМПЕТЕНТІСНО-ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

ДИСКУСІЯ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

Олена Рудакова

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

В процесі інтеграції України в Європейський освітній простір змінилися вимоги до майбутніх спеціалістів. Підготовка спеціалістів передбачає не тільки формування професійних знань, умінь і навиків, які необхідні в практичній діяльності, але і формування ключових компетентностей.

Ключові компетенції - це сукупність базових знань, умінь, особистих якостей, які дозволяють людині бути успішною, в будь-якій ситуації досягати бажаних результатів.

Тому одним з важливих завдань сучасної вищої школи є формування конкурентоспроможної особистості, творчої, здатної адаптуватися до різних соціальних умов, яка володіє внутрішньою культурою, гнучкістю і мобільністю на ринку праці та професій і розвинутими комунікативними здібностями. Отже, компетентність – це здатність встановити зв'язок між знаннями-уміннями і ситуацією.

Для формування ключових компетентностей необхідна наявність певних умов:

- підвищення якості викладання шляхом удосконалення освітнього процесу і впровадження інтерактивних методів навчання;
- навчальна діяльність здобувачів освіти, що орієнтована на активну спільну діяльність, спілкування, взаємодію викладача і студента, що дозволяє побудувати освітній простір для самореалізації студента.

Саме філософії належить прерогатива в розробці всеосяжних концепцій, інтеграції і консолідації людського суспільства. Філософія вчить думати і

розмірковувати. Викладання даної дисципліни побудовано на використанні інтерактивних методів навчання: дискусії, дебатів, методу проєктів, кейс-методу та «мозкового штурму». У викладанні філософії саме дискусія є ефективним методом.

Мета даної статті: показати роль і значення методу дискусії у формуванні ключових компетентностей здобувачів освіти у фармацевтичному коледжі.

Дискусія (від латинської *discussio* – розгляд, дослідження) – спосіб організації спільної діяльності з метою інтенсифікації процесу прийняття рішень у групі шляхом обговорення якого-небудь питання чи проблеми. Дискусія забезпечує активне включення здобувачів освіти у пошук істини шляхом співставлення різних думок, точок зору, створює умови для відкритого висловлювання ними своїх думок, позицій, ставлення до обговорюваної теми і володіє особливою можливістю на установку її учасників у процесі групової взаємодії.

Необхідною умовою ефективної дискусії є попередня підготовка до неї здобувачів освіти – накопичення ними необхідних знань, без яких дискусія стає беззмисловою, формальною.

Дискусія як одна з форм активізації мислення здобувачів освіти передбачає:

- вибір обґрунтування теми;
- чітке формування запитань;
- складання списку необхідної літератури;
- притягнення здобувачів освіти до активної підготовки до дискусії;
- керівництво процесом з боку викладача або студента;
- підведення підсумків, рефлексію.

Успішність дискусії залежить і від уміння викладача її організовувати, і від уміння керувати.

Здобувачі освіти заздалегідь повинні ознайомитися з правилами роботи в ході дискусії:

- правило піднятої руки;
- слухати і чути один одного;
- критикувати ідеї, а не особистість;
- дотримуватися регламенту;
- стримувати емоції;
- ілюструвати свої думки прикладами, фактами;
- вислуховувати аргументи «за» і «проти» і пояснення до них.

«Дискусія» і «формування ключових компетентностей» - ці поняття взаємопов'язані тому, що дискусія – це метод пізнавальної діяльності, спрямованої на формування ключових компетентностей студента. Дискусія стимулює інтерес до проблем філософії, розвиває навички спілкування в

колективі, уміння сперечатися, відстоювати свою точку зору, вчить конструктивному діалогу.

Організація і проведення викладачами Коледжу НФаУ дискусій у різних формах на заняттях і в позаурочний час (вікторини, прес-конференції, філософські читання, брейн-ринги) є обов'язковими у викладанні філософії.

Дискусія завжди спрямована на обговорення якої-небудь актуальної проблеми, водночас складної і суперечливої, з якої існує різко протилежні точки зору. Наприклад, в рамках проблеми життя і смерті актуальною є проблема евтаназії як засобу, що полегшує за допомогою лікаря (або когось іншого) відхід з життя смертельно хворої і тяжко страждаючої людини. Здобувачам освіти пропонується винести на «Дебати» тему: «Евтаназія: милосердя чи злочин? Філософська проблема осмислення смерті та безсмертя». Мета даної дискусії: розглянути цю проблему з різних боків, допомогти здобувачам освіти зорієнтуватися у різноманітності думок і концепцій, зібрати, користуючись різними джерелами, якомога більше інформації, осмислити її, навчитись відстоювати свою точку зору і, користуючись доказовими інструментаріями, переконати своїх опонентів. При підготовці до дебатів кожен студент повинен самостійно обдумати проблему, сформулювати тези для обґрунтування доказу або спростування тієї або іншої точки зору.

В ході підготовки до дискусії студенти знайомляться із зарубіжними публікаціями з цієї проблеми, використовують інформацію ЗМІ, інтернет-ресурси, художню літературу, міждисциплінарні зв'язки філософії, медицини, соціології. Вивчаючи проблему евтаназії і готуючись до дебатів студенти склали анкету та використали результати анкетування серед різних соціальних і вікових груп, а також підготували відеофрагменти, що демонструють протилежні позиції з проблеми легалізації евтаназії. Аргументи для підтвердження точки зору повинні бути переконливими, обґрунтованими. Зібраний матеріал з даної проблеми дозволяє визначитися здобувачам освіти, яку точку зору вони будуть відстоювати і об'єднатися в мікрогрупи.

Метод роботи малими групами є продуктивним. Об'єднання знань, зусиль декількох студентів у групі, повна колегіальність додають сміливості і впевненості, дозволяють подолати страх у випадку неправильної відповіді. Психологічна впевненість сприяє результативній роботі.

Підводячи підсумок дискусії, доцільно запропонувати найбільш підготовленим студентам проаналізувати виступи своїх товаришів, даючи їм аргументовану оцінку. В кінці дискусії викладач робить висновки про проведену дискусію, вказуючи на помилки і досягнення студентів, обов'язково має бути проведена рефлексія.

Безперечно дискусія дає імпульс проблемному навчанню та має ряд переваг: формує критичне мислення, вміння формулювати думки;

аргументувати їх; стимулює пізнавальний інтерес; збагачує зміст відомого матеріалу, допомагає його засвоєнню і закріпленню; виховує толерантність, повагу один до одного, відповідальність, самостійність мислення.

Таким чином, у процесі системного, цілеспрямованого навчання, використовуючи дискусійний метод у викладанні основ філософських знань, підвищується не тільки якість знань майбутніх фахівців фармації, але і формуються ключові компетентності.

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ТЕХНОЛОГІВ З ТЕХНОЛОГІЇ ХАРЧУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Наталія Маятіна

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

На основі проведеного теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури, розглянувши підходи різних авторів до розуміння сутності та структури готовності майбутніх техніків-технологів до професійної самореалізації у коледжах, ми виділили наступні її компоненти:

- *мотиваційно-ціннісний* (позитивне ставлення до професійної діяльності),
- *когнітивно-пізнавальний* (система необхідних знань та пізнавальний інтерес до професійної самореалізації),
- *процесуально-діяльнісний* (уміння та навички необхідні для професійної самореалізації),
- *особистісно-рефлексивний* (сформованість якостей, здібностей та здатностей до професійної самореалізації).

Виділені компоненти готовності майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації знаходяться між собою у сутнісному взаємозв'язку як зображено на Рис.1.

Цілісність готовності майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації визначається повноцінним розвитком означених нами компонентів. Далі розкриємо зміст структурних компонентів формування готовності майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації.

Мотиваційно-ціннісний компонент готовності до професійної самореалізації передбачає на меті збудити, викликати та закріпити стійке позитивне ставлення у майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації, закріпити інтерес та стійкі наміри присвятити себе професійній діяльності тощо. Він виявляється в: усвідомленні цінності

психологічної професії, впевненості в значимості даної професійної діяльності, націленості на активну позицію і творче вирішення професійних завдань та проблем, сформованості мотивації до професійної самореалізації, готовності нести відповідальність перед клієнтом, спільнотою, колегами, суспільством в цілому.

Мотиваційно-ціннісний компонент визначає ставлення студента до професійної самореалізації, тобто його прагнення до кар'єрного зростання, самовдосконалення умінь, навичок і особистісних якостей. Майбутні техніки-технологі з технології харчування мають чітко усвідомлювати, чому, для чого і що саме їм доведеться вивчити, засвоїти, а потім і самовдосконалювати для того, щоб бути високопрофесійним фахівцем, успішним у своїй професії.

Доцільно розглядати мотиваційно-ціннісний компонент у контексті бажання та прагнення майбутніх техніків-технологів з технології харчування вчитися за обраною спеціальністю, надалі працювати за обраною спеціальністю.

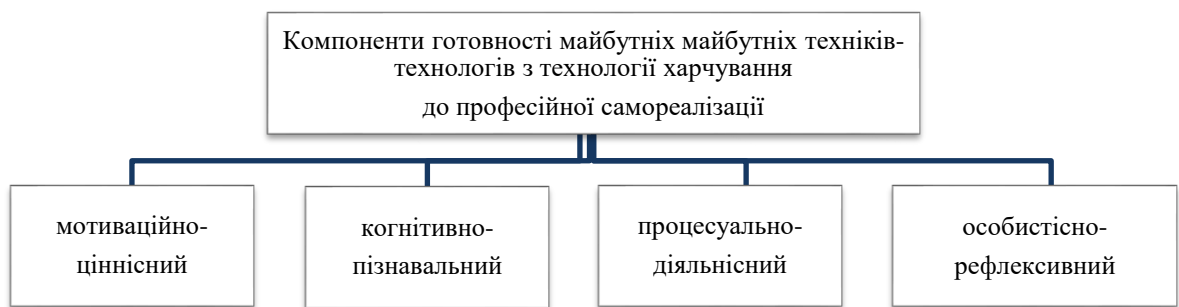

Рис.1. Компоненти готовності майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації

Також у цьому аспекті ми вважаємо важливим для студентів мати прагнення до досягнення успіху, що характеризується певними особистісними та професійними цінностями. Для того, щоб досягти успіху у майбутній професійній діяльності, студенти у процесі навчання мають не тільки оволодіти високим рівнем професійних знань та вмінь, а й визначитися з особистими та професійними цінностями, які в них переважають.

Наступним компонентом, який ми виділяємо в структурі готовності майбутнього техника-технолога з технології харчування до професійної самореалізації, є *когнітивно-пізнавальний компонент*. Даний компонент включає в себе систему знань загальнопрофесійної і спеціальної підготовки; передбачає виявлення професійних теоретичних і технологічних знань з проблем професійної самореалізації; розвиток професійних знань, формування

та розширення професійного кругозору, вироблення і закріплення професійно значущих умінь і навичок. До нього також належить професійне мислення, спрямування уваги, сприймання, пам'яті, дії й операції, які необхідні для успішного здійснення професійної діяльності техніків-технологів з технології харчування.

Когнітивно-пізнавальний компонент забезпечує ефективність внутрішнього плану дій по професійній самореалізації та підвищує їх осмисленість, цілеспрямованість, варіативність. Передбачає оснащеність студентів предметними й спеціальними знаннями.

Спеціальні знання дозволяють студентові отримати інформацію про особливості конкретних видів професійної діяльності. Так, наприклад, для майбутніх фахівців з виробництва харчової продукції важливими є спеціальні знання про рівень розвитку сучасних хімічних виробництв та їх значення для розвитку харчового виробництва, про новітні напрямки в кулінарії та ресторанному господарстві, про сучасні технології в ресторанній індустрії.

Далі у структурі готовності майбутнього техника-технолога з технології харчування до професійної самореалізації ми виділяємо *процесуально-діяльнісний компонент*, який включає наявність у студента комплексу умінь, необхідних для професійної діяльності, які надалі він зможе вдосконалювати, а також знання методів і технологій саморозвитку

Процесуально-діяльнісний компонент ґрунтується на психолого-педагогічних засадах особистісно-орієнтованого та розвивального навчання, врахуванні вікових та індивідуально-психологічних особливостей студентів. Його реалізація здійснюється через комплекс форм, методів і засобів навчання, які впливають на мотиваційно-емоційну сферу студентів, стимулюючи їхню активну пізнавальну діяльність. Процесуально-діяльнісний компонент передбачає взаємодію студентів і викладачів, а також взаємодію студентів з інформаційними технологіями, літературою, співпрацю з іншими студентами.

Особистісно-рефлексивний компонент готовності дозволяє студентам усвідомлено підійти до майбутньої професійної діяльності, зрозуміти і вибрати для себе найпродуктивніші напрями роботи; сприяє ефективній діяльності в обраних напрямках і подальшій успішній професійній та особистісній самореалізації. Передбачає наявність у майбутніх спеціалістів якостей особистості, які необхідні техніку-технологу з технології харчування для ефективної роботи. Даний компонент готовності свідчить про психологічну єдність, цілісність особистості професіонала, що сприяє високій продуктивності діяльності. Реалізується цей компонент через такі рефлексивні процеси, як саморозуміння й розуміння іншого, самооцінювання й оцінювання іншого, самоінтерпретація й інтерпретація іншого.

Література

1. Артемова О.І. Професійна самореалізація особистості в сучасних умовах [Електронний ресурс] / О.І. Артемова // Український науковий журнал "Освіта регіону". – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://social-science.com.ua/article/186>.
2. Мяленко В.В. Психологія професійної самореалізації молоді: Монографія / В.В. Мяленко. – Київ: Міленіум, 2016. – 104 с.

СТРУКТУРА ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Інна Прудченко

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

У той час, коли загальноосвітня школа зосереджена на виконанні своєї історично заданої місії-мети – *навчити вчитися*, вищий педагогічний навчальний заклад традиційно продовжуючи її, паралельно здійснює власне цільове формуюче призначення – «*навчає навчати вчитися*». Дидактичний принцип «*навчити навчати вчитися*» є основоположним при формуванні у майбутніх учителів методологічних і професійних установок і визнається стрижнем його професіоналізму. Так, саме сформоване у стінах педагогічного вузу вміння *навчати інших навчатися* визначає якість підготовки вчителя і його готовність до педагогічної діяльності.

Основним при виучці вчителя є його підготовка до роботи у структурі професійної діяльності, формування у нього морально-ціннісної позиції, фахових якостей і професійного мислення, які сприяють професійному самовизначенню й активній участі у професійній діяльності. Все інше, у тому числі й трансляція і засвоєння предметного сегменту професійно-педагогічного (теоретичного) знання, повинні розглядатися як умови такого формування. У зв'язку з цим зміст фахової підготовки відзначається як процес засвоєння структур професійної діяльності і набуття досвіду здійснення професійної діяльності.

Зміст професійно-педагогічної підготовки – система професійно-педагогічних знань (предметного і процесуального сегментів професійно-педагогічного знання), що сприяють оволодінню професійними компетентностями, способами професійної діяльності у межах певного профілю. Результатом його засвоєння є здатність організовувати й виконувати професійну діяльність (професійні дії), застосовувати одержані в процесі

підготовки предметні і процесуальні (інструментально-технологічні) професійно-педагогічні знання, сформовані вміння і навички у професійній діяльності. Зміст (фахової) підготовки є засобом реалізації її мети – оволодіння технологіями і способами здійснення майбутньої професійної діяльності.

Зміст професійно-педагогічної підготовки містить предметний і технологічний сегменти, що входять до структури змісту вищої педагогічної освіти. Перший з них представляє собою організовану систему теоретичного (дисциплінарного, предметного) професійно-педагогічного знання, лівова частка яких припадає на спеціальні (фахові) дисципліни і дисципліни психолого-педагогічного циклу. Кожен навчальний предмет, як правило, представляє собою дидактично редуковану копію наукової дисципліни, що презентує собою ту чи іншу галузь знання. Технологічний сегмент змісту професійно-педагогічної підготовки зорієнтований на оволодіння способами функціонування, передачі й засвоєння професійно-педагогічних знань, набуття практичного досвіду здійснення навчально-професійної, професійно-педагогічної і науково-педагогічної діяльності. Таке спрямування скеровує процес підготовки майбутнього вчителя на формування індивідуальної професійної діяльності і професійного становлення особистості, тобто робить його особистісно-зорієнтованим.

Предметний і технологічний сегменти змісту професійно-педагогічної підготовки взаємозумовлені, у зв'язку з чим гіпертрофована увага до одного з них при підготовці майбутнього вчителя порушує її рівновагу, у результаті чого виникає ряд проблем, серед яких особливо болісною нині є порушення взаємозв'язку теоретичної та практичної підготовки (надмірна «теоретизація» змісту або ж його вузькоспеціалізована прикладна спрямованість і т. д.). Скажімо, навіть ґрунтовна теоретична обізнаність з особливостями здійснення педагогічного процесу без оволодіння відповідними способами, засобами і методами його організації, для майбутнього вчителя буде недостатньою. Для того, щоб учитель почувався впевнено при виконанні своїх професійних обов'язків, він повинен не лише *знати* етапи організації педагогічного процесу, а й *вміти* здійснювати діагностику педагогічної ситуації, проектувати й планувати педагогічний процес, здійснювати його конструювання і реалізацію, регулювання і корекцію, контроль і оцінювання результатів.

З огляду на узгодженість і взаємозалежність предметного і технологічного сегментів змісту професійно-педагогічної підготовки, перший доцільно структурувати у логіці професійно-педагогічної діяльності. З цією метою навчальні дисципліни слід розподіляти за п'ятьма блоками: 1) *завдання* професійно-педагогічної діяльності; 2) *об'єкти*, на які професійно педагогічна діяльність спрямована; 3) педагогічний *процес*, що складається з дій чи

операцій з об'єктами (речами і знаками); 4) *засоби*, необхідні для побудови процесу; 5) *продукти* професійно-педагогічної діяльності [3, блок-схема 29].

Елементами змісту професійно-педагогічної підготовки є навчально-професійний і науково-педагогічний зміст. Їх основу становлять, відповідно, навчально-професійне і науково-педагогічне знання, трансляція і засвоєння яких відбувається в навчально-професійному і науково-педагогічному процесах. Сучасна практика організації професійної підготовки вчителя ні зазначені змісти, ні процеси, що їх означають, не відокремлює.

Навчально-професійний елемент змісту професійно-педагогічної підготовки зорієнтований на засвоєння теоретичного (предметного) професійно-педагогічного знання й оволодіння способами їх представлення і вивчення. Важливою передумовою побудови, функціонування і засвоєння навчально-професійного змісту є зміст навчання. У такому випадку навчально-професійний зміст виступає єдиною ланкою між змістом навчання і змістом професійно-педагогічної підготовки. Такий зв'язок засвідчує наступність у засвоєнні змісту вищої педагогічної освіти, акцентує увагу на важливості кожного його структурного компоненту.

Систематичне опанування науково-педагогічного елементу змісту професійно-педагогічної підготовки стартує під час навчання в магістратурі, а далі продовжується в аспірантурі й докторантурі. Хоча трансляцію і засвоєння його окремих фрагментів помічаємо вже з першого року навчання. Поступово частка науково-педагогічного елементу змісту підготовки майбутнього вчителя зростає на фоні зменшення обсягу навчально-професійного змісту.

Зазвичай розробка, трансляція і засвоєння науково-педагогічного змісту відбувається у логіці науки (наукових дисциплін), що передбачає засвоєння готових результатів наукових пошуків у тій чи іншій науковій галузі. Окрім цього існують певні міркування щодо доцільності й ефективності організації і функціонування науково-педагогічного змісту в логіці дослідницького процесу. Так, спираючись на Херста, М. Ліпман переконливо доводить: «Наукове знання виступає моделлю раціональності. Воно є гіпотетичним і повинно підтверджуватися очевидністю чи засадами. Учні слід орієнтувати саме на таке розуміння знання. Як кінцевий продукт процесу дослідження, воно логічно організовано, і ті, хто навчається, повинні набути певний набір навиків, щоб засвоювати принципи такої організації знання... ніяке фактичне твердження не можна давати без очевидних доказів, ніяку думку не можна пропонувати без відповідної аргументації, ніяке судження не можна виносити без адекватних і відповідних критеріїв» [1].

Зміст професійно-педагогічної підготовки засвоюється в процесі навчально-професійної, професійно-педагогічної (бакалаврат, магістратура) і науково-педагогічної (магістратура) діяльності студентів. Означена троїстість опанування другого рівня змісту вищої педагогічної освіти бере початок у

специфічній особливості педагогічного знання. Так, навчально-професійне знання як компонент педагогічного знання засвоюється за схемою «реальний педагогічний об'єкт – педагогічне знання», що передбачає фіксацію педагогічного об'єкта у педагогічному знанні у якості інформаційної моделі. Саме засвоєння таких моделей і відбувається в процесі навчально-пізнавальної діяльності. Професійно-педагогічне знання опановується за схемою «фіксований у педагогічному знанні педагогічний об'єкт – зміст педагогічного знання про об'єкт, наявний у суб'єкта». Тобто, професійно-педагогічне знання передбачає процедури виведення самого педагогічного знання, у той час, коли навчально-педагогічне знання лише фіксує педагогічний об'єкт у педагогічному знанні. Це означає, що поряд із засвоєнням педагогічного об'єкта відбувається й засвоєння «пізнавальних дій і процедур, за допомогою яких здійснюється оперування з педагогічним об'єктом» [2, с. 29], які, за концепцією Г. П. Щедровицького, знаходяться у педагогічному об'єкті у прихованому вигляді. У процесі науково-педагогічної діяльності студента відбувається засвоєння ним об'єктивно існуючого (відкритого іншими) науково-педагогічного знання і здійснюється власне відкриття нового знання у педагогічному об'єкті. Останнє відбувається за схемою «педагогічний об'єкт – предмет, виокремлений суб'єктом у педагогічному об'єкті». У такому випадку науково-педагогічне знання є результатом пізнавальної активності суб'єкта у пошуках невідомих до певного часу властивостей педагогічного об'єкта [2, с. 29].

Традиційна практика підготовки майбутніх учителів у вищому педагогічному навчальному закладі орієнтована, переважно, на засвоєння навчально-професійного знання у процесі навчально-пізнавальної діяльності. Такий шлях підготовки є менш затратним у часовому відношенні, однак якість його недостатньо висока. Слідування таким шляхом провокує ряд протиріч: між професійними знаннями, що підлягають засвоєнню, і рівнем інтелектуального розвитку студентів; між якістю професійно-педагогічних знань і ефективним їх використанням у практичній професійній діяльності; між статичним характером відтворення професійно-педагогічних знань і динамічним характером змін об'єктів педагогічної дійсності. Така ситуація, на думку О. С. Цокур, призводить до недостатньої адекватності змісту і порушення логіки опредметнення структури педагогічного мислення студентів і їх діяльності. Науковець указує на необхідність дотримання двох умов формування у майбутніх педагогів педагогічного мислення. Перше – «оволодіння засобами і способами педагогічного аналізу, діагностики і проектування актуальних й ідеальних моделей своїх учнів як предмета виховання і освіти; і друге – «об'єктивація ними змісту і способів логічної організації сучасних теорій виховання і дидактичних концепцій, які комплексно розкривають багатоаспектні характеристики професійної

діяльності вчителя, а також інноваційні ідеї і оперативні схеми передового педагогічного досвіду» [2, с. 30 – 31].

Надмірний акцент на навчально-професійній діяльності студентів і переважаюче засвоєння ними навчально-професійних знань сприяє формальному прийнятті ззовні нав'язаних навчальних програм і їх пасивній реалізації. У такому випадку осмислена самоорганізація і самовизначення студентів швидше виняток, ніж правило. Для повернення рівноваги слід більше уваги приділити саме професійно-педагогічній діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів, у процесі якої формуються професійні компетентності майбутніх учителів. Теж саме стосується й засвоєння науково-педагогічного знання. Переважаюче опанування нових знань, відкритих іншими у педагогічному об'єкті (науково-педагогічні знання, що не зазнали дидактичної редукції) без достатньої уваги до технологій і процедур його продукування і способів роботи з ними, суттєво збіднює зміст підготовки магістрантів і, відповідно, знижує її якість.

Література

1. Липман М. Рефлексивная модель практики образования [Електронний ресурс] / М. Липман. – Режим доступу : <http://ru.philosophy.kiev.ua/iphras/library/deti/ch2.html>
2. Цокур О. С. Формирование педагогического мышления будущих учителей в процессе профессиональной подготовки / О. С. Цокур. – Одесса, 1996. – 69 с.
3. Щедровицкий Г. П., ЕлР: Щедровицкий Г.П. Система педагогических исследований (Методологический анализ) [Електронний ресурс] / Г. П. Щедровицкий // Некомерческий научный Фонд «Институт развития им. Г. П. Щедровицкого». – Режим доступу : <http://www.fondgp.ru/projects/jointly/school/3/additional>

НЕДОЛІКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ЗВО

Тетяна Децюк

Чернігівський національний технологічний університет (м. Чернігів)

Формування професійних компетенцій в умовах трансформаційних змін системи вищої освіти в Україні відбувається в процесі як аудиторної, так і позааудиторної діяльності студентів. Позааудиторну роботу зі студентами в умовах ЗВО також можна розглядати як:

- виховну діяльність, метою якої є особистісне та творче зростання студентської молоді;
- навчальну діяльність, метою якої є пошук та засвоєння нової інформації, закріплення вже отриманих знань студентами в рамках навчальних програм та планів;
- професійно-спрямовану діяльність, метою якої є формування професійних навичок та якостей, імплементація здобутих знань у практичну діяльність.

Причому спостерігається тенденція до зростання ролі позааудиторної роботи в процесі професійного й особистісного становлення майбутніх фахівців у закладах вищої освіти України. Як зазначає О. А. Кільова, під час позааудиторної діяльності можуть бути сформовані навички самоврядування; активність та відповідальність; політична культура; патріотизм; правосвідомість; свідоме ставлення до праці; естетична культура і фізичне вдосконалення [2].

На думку Р. П. Загнибіди, участь студентів у різних формах позааудиторної роботи сприяє поглибленню їхніх знань щодо формулювання та пошуку конкретних рішень; організації активної взаємодії всіх учасників процесу; співвіднесенню загальних теоретичних положень із зразками та варіантами конкретних рішень, у яких такі положення знайшли своє відображення [1]. Залежно від змісту та способу подачі інформації, виділяють такі форми роботи зі студентами в позааудиторний час: теоретичні, практичні, комбіновані; відповідно до способу виконання завдань, виокремлюють усні та письмові форми діяльності [3].

Таким чином, позааудиторна робота без сумніву має вагоме значення в процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах ЗВО України. Однак варто зауважити, що існують і слабкі сторони даного процесу. На думку О.В. Рясної, найважливішою умовою підвищення ефективності навчання є психологічна, теоретична й практична готовність студентів до самостійної роботи. Науковець зазначає, що рівень довузівської підготовки значної частини студентів є доволі низький. Тому задачею викладачів ЗВО є доучування їх методам самостійної роботи шляхом формування культури навчальної праці, що дозволить майбутньому фахівцеві не тільки адаптуватися до університетських умов навчання, але й створить передумови постійного професійного росту протягом усієї трудової діяльності. Складність вирішення цього питання вимагає удосконалення навчального процесу й перенесення питань активізації самостійної роботи студентів в наукову площину [4, с. 9].

Проаналізувавши погляди різних науковців на роль позааудиторної роботи в процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців,

а також розглянувши досвід організації позааудиторної роботи зі студентами у ЗВО України, нами було визначено низку недоліків даного процесу:

1) нерівномірність формуючого впливу на всіх студентів через не обов'язковість участі у позааудиторній роботі та відсутність оцінювання з боку викладачів;

2) низька мотивація науково-педагогічних працівників до розвитку та самовдосконалення як керівників позааудиторної роботи зі студентами (сприйняття такого виду діяльності як додаткової роботи, що супроводжується зростанням матеріальної і нематеріальної відповідальності);

3) відсутність зв'язку між аудиторними та позааудиторними заняттями (вивчення профільних дисциплін зазвичай не закріплюється практикою у позааудиторній роботі);

4) брак часу у студентів, які змушені додатково підробляти задля оплати навчання (передусім, через значне скорочення чисельності бюджетних місць у ЗВО, зниження рівня життя та платоспроможності населення);

5) проблеми матеріально-технічного забезпечення позааудиторної роботи зі студентами (відсутність спеціально облаштованих, комфортних приміщень/кімнат/просторів для творчої молоді, а також нестача спеціального обладнання – проекторів, екранів, мікрофонів та іншої сучасної техніки, канцелярського приладдя і т.ін.);

6) низька поінформованість студентів щодо значення і ролі позааудиторної роботи у процесі їхнього професійного становлення (студентами сприймається позааудиторна робота як додаткове навантаження та тягар);

7) відсутність єдиної, універсальної моделі позааудиторної роботи зі студентами у ЗВО України.

З метою покращення якості процесу формування професійної компетентності у майбутніх фахівців в умовах ЗВО необхідно сприяти зниженню негативного впливу перерахованих вище недоліків.

Література

1. Загнибіда Р. П. Особливості формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній роботі ВНЗ / Р. П. Загнибіда // Вісник Черкаського університету. – № 10 (223). – Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2012. – С. 51-54

2. Кільова О. А. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх викладачів у позааудиторній роботі у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс] / О. А. Кільова. – Режим доступу : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp11/1/Kilyova.pdf

3. Ляшенко І. В. Організація позааудиторної роботи у вищій школі як умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу [Електронний

ресурс] / І. В. Ляшенко. – Режим доступу : http://narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2196

4. Рясна О. В. Сучасні шляхи організації самостійною роботою студентів в умовах дистанційного навчання / О. В. Рясна // Шляхи вдосконалення позааудиторної роботи студентів. Матеріали науково-методичної конференції (28-29 квітня 2016 року). – Суми: Сумський державний університет, 2016. – С. 9-10

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ» У РАМКАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ «ЕРАЗМУС +»

Інга Єгорова

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)*

Нинішній стан економіки України а також намічені напрямки її реформування не залишають сумніву в тому, що в умовах ринку втриматися на робочому місці зможе тільки висококваліфікований працівник, який досконало володіє своєю професією і озброєний необхідними спеціальними знаннями, що дозволяють швидко змінювати спеціалізацію в рамках цієї професії чи ж саму професію в межах однієї групи професій. Сьогодні суспільство вже впритул підійшло до тієї оцінки в соціально-політичному й економічному реформуванні, за якої виникає конкуренція кваліфікованої робочої сили. Дана тенденція ставить виклики і перед системою освіти в Україні та вимагає негайного вирішення проблеми підготовки конкурентоспроможних фахівців на сучасному ринку праці. Як наслідок цього, можна виокремити кілька причин, які спонукають реформувати систему освіти з метою підвищення її ефективності. Перша причина – *гуманістична*, її суть полягає в тому, що необхідно цінувати кожну людину і внаслідок цього прагнути того, щоби дати кожному максимально можливу освіту та професію відповідно до його індивідуальних здібностей та побажань. Друга причина – *геополітична* – необхідно зміцнювати соціальну структуру суспільства, а також соціальні контракти з громадянами, щоб створювалися і розвивалися різні товариства, організації, фірми, компанії які могли б успішно співпрацювати та вести здорову конкуренцію на ринку праці. Третя причина – *стратегічна* полягає в тому, що важливо вдосконалити систему професійної освіти, щоб у майбутньому забезпечити продуктивність і економічне процвітання, і саме тому необхідно навчати молодь, як у недалекій перспективі стати продуктивними дорослими.

Будучи підсистемою суспільно-економічної формації, система освіти визначається рівнем розвитку продуктивних сил. У той же час, будучи елементом надбудови, вона визначається базисом, тобто виробничими відносинами. Таким чином, діють два загальних закони розвитку освіти:

- 1) закон відповідності системи освіти рівню розвитку продуктивних сил;
- 2) закон відповідності системи освіти виробничим відносинам [1].

У відповідності зі ст. 30 Закону України «Про освіту» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», як і всі вищі навчальні заклади України готує випускників за освітніми рівнями бакалавр і магістр. Враховуючи те, що коледжі і технікуми відносяться до типу закладів вищої освіти, а більшість представників їх педагогічних викладацьких колективів не мають вищої педагогічної освіти, кафедра педагогіки імені Богдана Ступарика налагодила тісну співпрацю із навчальними закладами області з метою надання освітніх послуг саме у сфері підготовки висококваліфікованих викладачів. Сьогодні у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», можна здобути ступінь магістра за галуззю знань - 01 «Освіта», спеціальністю «Освітні, педагогічні науки». Саме тому освітньо-професійна програма підготовки магістра включає поглиблену фундаментальну, гуманітарну, психолого-педагогічну, спеціальну та науково-практичну підготовку. Відповідно у перелік дисциплін, які вивчають магістри названої спеціальності входять кілька циклів: *нормативна частина* -1) цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки; 2) цикл професійної та практичної підготовки та *варіативна частина*: 3) цикл дисциплін самостійного вибору навчального закладу; 4) цикл дисциплін вільного вибору студента. **Вивчення даних дисциплін має на меті формування у магістрів ряду компетентностей, як то:**

соціально-особистісні: визначення наукової концепції, що має бути покладена в основу для визначення мети, змісту, методів та організації навчання, діагностики рівнів готовності і відповідності особистості до ефективної діяльності на відповідній посаді або у конкретній професійно-фаховій сфері;

загальнонаукові компетенції: особисте вдосконалення і виконання суспільних функцій; виконання певного комплексу дій; професійний світогляд який базується на особистісно-орієнтованому підході; стимулювання до осмислення учіння, надання допомоги в здійсненні індивідуального саморозвитку;

інструментальні компетенції: здатність діяти в різноманітних проблемних професійних та соціальних ситуаціях; здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою тощо.

У 2016- 2018 роках на базі кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» у рамках магістерської спеціальності «Освітні, педагогічні науки» був реалізований проект «Еразмус+» ITE-VET 2016-2018 *Improving teacher education for applied learning in the field of vocational education 574124-EPP-1-2016-1-DE-EPPKA2-CBHE-JP*. Учасниками проекту були також Університет м.Констанц (Німеччина), Віденський університет економіки та бізнесу (Австрія), Університет м.Валенсія (Іспанія) Київський національний економічний університет ім.В.Гетьмана (Київ, Україна), Львівський національний університет ім.І.Франка (Львів, Україна). За період проекту студенти нашого університету проходили 2-тижневе стажування : 1) в університеті міста Валенсія – 7 студентів, з них 2 студентів-магістрів спеціальності «Освітні, педагогічні науки» ; 2) в університеті м.Констанц – 1 студентка - магістрант спеціальності «Освітні, педагогічні науки».

У відповідності до умов даного проекту у навчальний план магістратури за спеціальністю «Освітні, педагогічні науки» було введено ряд дисциплін та розширено кількість годин на практику. Ось чому для забезпечення більш тісної співпраці із закладами професійної освіти нами були укладені договори з новими базами практик: ВПТУ Сервісного обслуговування техніки , Коледж ресторанного сервісу і туризму Національного університету харчових технологій.

Оскільки на спеціальності «Освітні, педагогічні науки» навчаються студенти зі всіх структурних підрозділів, виникає проблема непідготовленості майбутніх магістрів до роботи зі студентами під час навчально-виховного процесу, адже при підготовці бакалаврів не всі спеціальності вивчають курс «Педагогіка», «Педагогічна майстерність» і не всі проходять педагогічну практику. Саме тому для підвищення ефективності підготовки викладачів нами було запропоновано ввести в усіх структурних підрозділах проходження студентами 3-4 курсів педагогічної та виробничої практики у сукупності із вивченням курсів педагогічного спрямування – «Педагогіка», «Педагогічна майстерність викладача (педагога)», «Педагогічна конфліктологія», «Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця» та ін. У процесі профорієнтаційної роботи ми залучили до співпраці із університетом педагогічні колективи загальноосвітніх навчальних закладів, коледжів, ВПТУ.

Отже, сучасний підхід до підготовки фахівця з погляду ринкової економіки дає підставу досліджувати комплекс якостей майбутнього фахівця, який би дозволяв йому з урахуванням кон'юнктури ринку праці, власних можливостей і потреб ефективно конкурувати і реалізовувати свій потенціал. Для вузу такий маркетинговий підхід до організації власної діяльності означає необхідність пошуку і реалізації технології чи технологій, що забезпечували б майбутньому фахівцю комфортне існування з погляду особистісних і

суспільних цілей розвитку. Це можливо, коли в освітньому процесі буде свідомо розвиватися комплексна особистісна потреба в поєднанні вузького професіоналізму й універсалізму, що може забезпечити особистості і майбутньому фахівцю конкурентоспроможність на ринку праці, а вузам — конкурентоздатність на ринку виробників освітніх послуг.

Література

1. https://library.udpu.edu.ua/library_files/istoruk_ped_almanax/2007/2007_2_2.pdf

ІННОВАЦІЙНИЙ ВИМІР НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ, ПРИРОДНИЧО-ТЕХНІЧНИХ І ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА»

Марія Олефіренко

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Актуальність проблеми. Сучасна освітня ситуація, що має на фоні активних інноваційних процесів у соціальній та економічній сферах життя нашого суспільства, висуває на перший план проблему підготовки фахівців якісно іншого рівня. Удосконалення підготовки фахівця розглядається сьогодні як невід'ємна складова реформи системи освіти в цілому. Але тільки визначивши зміст професійної підготовки фахівців, виходячи з вимог навчальних програм, і порівнявши його з реальним станом проблеми, можна окреслити та реалізувати конкретні заходи для забезпечення належного рівня підготовки компетентного фахівця. Саме тому особливої уваги заслуговує сучасний стан, проблеми впровадження та перспективи інновацій в освіту нашої країни. Перед вищими закладами постає проблема формування спеціаліста, здатного мислити нестандартно, застосовувати знання та вміння у нових умовах, розвивати самопізнання та самовиховання.

Метою дослідження є науково обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити ефективність методики навчання інноваційних ресторанних технологій у процесі підготовки фахівців ресторанної справи у вищих навчальних закладах.

Об'єкт дослідження – інноваційний процес фахової підготовки майбутніх фахівців ресторанної справи у навчальних закладах.

Мотиваційні-цільові настанови учасників педагогічного процесу перебувають під впливом нової сучасної ідеології, що розвивається в напрямі формування самосвідомості людини, яка відповідає за своє життя та кар'єру.

Ефективність оволодіння професією залежить від професійної спрямованості, яка визначає мету, мотиви, емоційне ставлення до професії, наявність вольових якостей для подолання труднощів і перешкод у діяльності. Саме професійна спрямованість активно впливає на розвиток професійних здібностей майбутнього працівника.

Професійні здібності (за К. Платоновим) це сукупність достатньо усталених індивідуально-психічних якостей і властивостей особистості, що визначають успішність професійної діяльності та /або професійного навчання [1].

Сучасні вимоги до спеціаліста як середньої, так і вищої ланок виробництва передбачають визначення його професійної праці як поліструктурної, поліпредметної, поліфункціональної системи, що містить, крім безпосередньо спеціальних, ще й дослідні, проектні, менеджерські та інші види діяльності [2].

В умовах реального виробництва виникає потреба в розв'язанні завдань, пов'язаних з інтелектуальними труднощами та інтелектуальною ініціативою, із пошуком нових способів дій, миттєвої реакції на непередбачувані, позаштатні ситуації тощо. Саме в ході розв'язання таких завдань і формується творче мислення фахівця. Отже, майбутній спеціаліст повинен сформуватися як творча особистість ще під час навчання в професійних вищих навчальних закладах.

Реалізація творчого потенціалу людини, як суб'єкта професійної діяльності, забезпечує формування її професіоналізму від кваліфікації до компетентності [3].

За результатом аналізу методів активізації мислення науковцями лабораторії Г. Альтшуллера було зроблено висновок про те, що людину можна і потрібно вчити розв'язувати творчі завдання [4]. Теорія розв'язання винахідницьких завдань стала основою технології розвитку творчої особистості. Розвиток професійної творчості в практичній діяльності базується на засвоєнні системних спеціальних знань, навичок, умінь, здобутому досвіді, майстерності. Розвиток професійної творчості майбутнього працівника починається в процесі навчання з його залучення до розв'язання нестандартних, творчих завдань, які, певним чином, ієрархізовані й поступово ускладнюються. Творчі завдання можна поділити на п'ять рівнів:

1. Завдання в межах однієї спеціальності. Для їх розв'язання необхідно обрати рішення серед кількох загальноприйнятих варіантів. Сам об'єкт дослідження при цьому не змінюється.

2. Завдання, які потребують видозміни об'єкта внаслідок вибору оптимального варіанту розв'язання серед десятків пропонованих.

3. Завдання, пов'язані з необхідністю проведення значної зміни об'єкта. Розв'язання цих завдань потрібно відшукати серед сотень неправильних, хибних.

4. Завдання, пов'язані з повною зміною об'єкта, який необхідно вдосконалити. Пошук необхідного рішення передбачає аналіз тисяч варіантів і найчастіше відбувається в науковій сфері.

5. Завдання цього рівня потребують зміни всієї технічної системи, до якої належить об'єкт, що вдосконалюється. Пошук шляхів розв'язання цієї проблеми потребує аналізу сотень тисяч варіантів і знаходиться інколи поза межами сучасного стану науки і техніки[7].

Принцип моделювання професійної діяльності в навчальному процесі полягає у виявленні типових задач, трансформації їх у навчально-виробничі задачі, виборі відповідних форм і методів навчання, крім того, в установленні відповідності між вимогами до кваліфікаційної підготовки фахівців та фактичним обсягом професійних знань і вмінь задля створення моделі професійної діяльності.

Принцип професійної мобільності передбачає швидке засвоєння нових видів діяльності та переключення на інші види діяльності, постійне оновлення змісту професійного навчання, його вдосконалення та адаптацію до суспільних змін і перетворень, до інновацій у техніці, технології й організації праці.

Принцип модульності полягає в тому, що студент самостійно може працювати із запропонованою йому індивідуальною навчальною програмою, яка містить банк інформації та методичні рекомендації для досягнення поставлених комплексних дидактичних цілей.

Принцип самоуправління в пізнавальному і виробничому навчанні виявляється у формуванні індивідуального стилю діяльності.

На основі дослідження щодо максимального засвоєння матеріалу студентами викладачі кафедри прийшли до висновку, що викладання навчального матеріалу потрібно коректувати і доповнювати інноваційними технологіями. Тому запропоновані наступні основні типи методів навчання, які дають позитивні результати: практика, трансляція матеріалу, розбір і аналіз ситуації, ігрові технології, імітація, проект ресторанного закладу.

Література

1. Платонов К.К. Структура и развитие личности: психология личности/К.К.Платонов, А.Д.Глоточкин.-М.Наука, 1986.-256с.

2. Інновації у вищій освіті: Бібліографічний покажчик / Укладач: Н. В. Артикуца. — К.: Стилос, 2005. — 202 с
3. Андрущенко В. Європейський педагогічний досвід та національний досвід: гармонізація пріоритетів / В. Андрущенко // Вища освіта України. — 2014. — № 3. — С. 5–11.
4. Ващук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу / Ф. Г. Ващук // Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи : монографія / за заг. ред. Ф. Г. Ващука. — Ужгород : ЗакДУ, 2011. — Вип. 16. — С. 290–305. — (Серія : Євроінтеграція: український вимір).
5. Силадій І. Якісна освіта в контексті управління впровадженням інновацій / І. Силадій // Вища освіта України. — 2011. — № 4. — С. 105–112. 18.
6. Терлецька Ю. Ефективність фахової діяльності викладачів вищих навчальних закладів: педагогічно-психологічний аспект / Ю. Терлецька // Вища школа. — 2014. — № 1. — С. 81–89

ЛІНГВОМЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ КОРЕЛЯЦІЇ СПОЛУЧНИКІВ І ПРИЙМЕННИКІВ У ДЕРИВАЦІЙНІЙ ПАРАДИГМІ РЕЧЕННЯ

Олена Куц

*Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)*

Дослідження мови як основного засобу комунікації в суспільстві й концептуалізації позалінгвальної дійсності є актуальним у сучасному лінгвістичному просторі. Усебічне вивчення граматичної й комунікативно-прагматичної природи речення потребує заглиблення в його дериваційну парадигму, складниками якої є модифікаційний і транспозиційний типи, що комплексно представляють механізми парадигматичної взаємодії, формально-граматичного й семантико-синтаксичного співвідношення синтаксичних одиниць. Кореляція сполучників і прийменників як виразників пропозиційних предикатів з огляду на їхню роль у процесах транспозиційної конденсації поглиблює розуміння процесів синтаксичної деривації, обґрунтовує встановлення типів парадигматичних відношень у межах транспозиційної однорівневої парадигми.

Сполучники як первинні виразники семантики відношень складного речення виконують дві граматичні функції, зумовлені характером зв'язків і відношень, якими поєднані синтаксичні одиниці у двох ярусах речення: формально-синтаксичному та семантико-синтаксичному [2, 17].

Складнопідрядне речення має транспозиційний потенціал при утворенні простого ускладненого речення. К. Г. Городенська наголошує на проблемі функційної спеціалізації одних сполучників і широких транспозиційних перспективах інших, співвідношенні первинних і вторинних семантико-синтаксичних функцій сполучників і визначає три специфічні риси семантико-синтаксичної типології підрядних сполучників за ознакою закріпленості / незакріпленості їх за певною семантико-синтаксичною функцією: 1) за ступенем функційної спеціалізації, тобто закріплення сполучника за певним типом семантико-синтаксичного відношення; 2) підрядні сполучники в межах своєї семантичної групи не виявляють послідовності в реалізації первинної для них семантико-синтаксичної функції, оскільки один-два сполучники виходять за межі функційної сфери цієї семантичної групи; 3) питома вага поліфункційних підрядних сполучників висока [2, 90 – 95]. Складність граматичної взаємодії сурядних сполучників і прийменників, на її думку, полягає в тому, що в процесі згортання другої сурядної частини сурядний зв'язок, яким вона поєднувалася з першою, замінюється підрядним зв'язком прилягання, за допомогою якого пов'язується прийменниково-іменниковий компонент, що представляє згорнену сурядну частину, з предикативним ядром незгорненої сурядної частини [2, 117].

З огляду на різний ступінь синтаксичної трансформації потрактуємо, услід за І. Р. Вихованцем [3, 90 – 91], сполучники як пропозиційні предикати (предикати предикатів) I рангу, прийменники і дієслова-зв'язки як граматичні функційні еквіваленти пропозиційних предикатів, зокрема прийменники – пропозиційні предикати II рангу, дієслова-зв'язки – пропозиційні предикати III рангу. Між предикатами предикатів I і II рангу спостерігаємо синонімії відношення, що уможливають процеси транспозиційної конденсації в однорівневій парадигмі **складне речення** → **просте ускладнене речення**, коли базовим, вихідним, реченням є складнопідрядне, складносурядне речення, рідше безсполучникове складне речення з недиференційованим зв'язком між частинами.

Виділяємо пропозиційні предикати-парадигматичні синоніми – це предикати предикатів I і II рангу, які перебувають між собою у відношеннях транспозиційної синонімії, тобто виражають одне семантичне відношення й семантичною валентністю відкривають дві позиції, що заповнюють елементарні речення як репрезентанти двох сигніфікативних ситуацій – онтологічних дій, станів і процесів. На семантико-синтаксичному рівні за з'єднання двох ситуацій обидві можуть бути представлені в розгорнутому вигляді при предикатах предикатів I рангу і одна виступати базовою, а інша бути згорнутою при предикатах предикатів II рангу. Напр.: *Мені гірко, що так трапилося, та в стократ буде прикріше, якщо хтось не повірить цьому моему зізнанню* (Р. Іванчук); *Аналогія належить до явищ психологічного*

порядку, однак цього ще недосить, **аби** відрізнити її від фонетичних змін, бо останні також можна розглядати як психологічні (Ф. де Сосюр) → Аналогія належить до явищ психологічного порядку, однак цього ще недосить **для відрізнення** її від фонетичних змін...; Хлопець прийшов з **батьком** до школи ← Хлопець прийшов до школи, **і батько** прийшов до школи; Діти, **крім Іванка**, малювали пташок ← Діти малювали пташок, **але Іванко** пташок не малював. У безсполучниковому складному реченні з недиференційованим зв'язком між частинами (з різнотипними частинами) предикат предикатів І рангу є імпліцитним, а в дериваті (простому ускладненому реченні) його корелят, предикат предикатів II рангу, є експліцитним. Напр.: Він Богом був. І він створив свій світ. І одвернувся: все було погано (Л. Костенко) → І одвернувся, **бо/ тому що/ оскільки/ адже/ через те що/ унаслідок того що/ позаяк** все було погано → І одвернувся **внаслідок поганості всього/ через поганість всього**.

Пропозиційні предикати II рангу у формально-граматичній структурі речення репрезентують процеси транспозиційної конденсації, коли на основі складного речення виникає просте ускладнене. Результати транспозиційної конденсації безпосередньо залежать від семантичних відношень між частинами складного речення. Логічні, локативні чи темпоральні прийменники відповідної граматичної семантики як виразники згаданих предикатів предикатів функціонують у структурі детермінантних другорядних членів речення, прислівних другорядних членів (придієслівних та присубстантивних). У сфері прийменника Г. С. Балабан виділяє за особливостями вияву критеріїв препозиціоналізації одиниць два функційні типи: власне-прийменники і функційні еквіваленти прийменників, до складу яких уходять форми та сполуки, зрідка (або okazіонально) вживані в ролі прийменників [1, 6 – 14]. Семантична розгалуженість прийменників зумовлена динамічними процесами в граматичній системі мови і її прагненням до симетрії семантики й засобів її представлення у структурі речення, адже прийменники, на відміну від сполучників, представляють глибший рівень трансформаційної конденсації. Сполучники, виконуючи первинні й вторинні, транспозиційні, функції, зумовлюють розширення реєстру своїх граматичних корелятів.

Типи кореляцій між предикатами предикатів I і II рангу при транспозиційній конденсації відповідно до граматичної природи вихідного складного речення:

а) складносурядний тип – його різновиди формують складносурядні речення з відповідними семантичними відношеннями між частинами і граматичними засобами їхнього вираження. Транспозиційна кореляція маркерів: експліцитна – експліцитно-імпліцитна.

б) складнопідрядний тип – його різновиди утворюють складнопідрядні речення з відповідними семантичними відношеннями між частинами і граматичними засобами їхнього вираження. Транспозиційна кореляція маркерів: експліцитна – експліцитно-імпліцитна.

в) синкретичний тип, що об'єднує сурядно-підрядний і підрядно-сурядний типи синкретичного синтаксичного зв'язку у складному реченні (сполучниковий підтип), а також недиференційований синтаксичний зв'язок у безсполучниковому складному реченні (безсполучниковий підтип) – предикативні частини мають відповідно ознаки граматичної рівноправності / нерівноправності, а семантичні відношення представлені в модифікованому вигляді і є асиметричними тим засобам, що їх репрезентують. Транспозиційна кореляція маркерів: експліцитна – експліцитно-імпліцитна (у сполучниковому підтипі) та імпліцитна – експліцитно-імпліцитна (у безсполучниковому підтипі).

Отже, у трансформаційній однорівневій парадигмі сполучники є пропозиційні предикати (предикати предикатів) I рангу, прийменники і дієслова-зв'язки як граматичні функційні еквіваленти пропозиційних предикатів є відповідно пропозиційні предикати II рангу (прийменники) і пропозиційні предикати III рангу (дієслова-зв'язки). Між предикатами предикатів I рангу і II рангу наявні синонімічні відношення, що уможливають процеси транспозиційної конденсації в однорівневій парадигмі *складне речення* → *просте ускладнене речення*.

Залежно від граматичної природи вихідного складного речення диференціюємо типи кореляцій предикатів предикатів I рангу з предикатами предикатів II рангу при транспозиційній конденсації: а) складносурядний тип з транспозиційною кореляцією маркерів: експліцитна – експліцитно-імпліцитна; б) складнопідрядний тип з транспозиційною кореляцією маркерів: експліцитна – експліцитно-імпліцитна; в) синкретичний тип, що об'єднує сурядно-підрядний і підрядно-сурядний типи синкретичного синтаксичного зв'язку в складному реченні (сполучниковий підтип), а також недиференційований синтаксичний зв'язок у безсполучниковому складному реченні (безсполучниковий підтип). Транспозиційна кореляція маркерів: відповідно експліцитна – експліцитно-імпліцитна та імпліцитна – експліцитно-імпліцитна.

Література

1. Балабан Г. С. Динамічні процеси в прийменниковій системі сучасної української літературної мови / Галина Степанівна Балабан: Автореф. ...канд. філол. наук : 10.02.01 / НАН України. Ін-т української мови. – К., 2007. – 18 с.

2. Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови: [монографія] / Катерина Григорівна Городенська. – К.: Інститут української мови ; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 208 с.

3. Семантико-синтаксична структура речення / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К.: Наук. думка, 1983. – 219 с.

СУТНІСТЬ КВЕСТУ ЯК СУЧАСНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Тетяна Проневич, Олена Пушняк

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Квест як педагогічна технологія – це продумана у всіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації і проведення навчального процесу з чітко визначеними цілями, діагностикою поточних та кінцевих результатів, яка має певні етапи з виокремленими процедурними характеристиками.

Виходячи із загальних ознак педагогічної технології, квест передбачає чітку, послідовну педагогічну дидактичну розробку цілей навчання та виховання; структурування, впорядкування, ущільнення інформації, належної до засвоєння; комплексне застосування дидактичних, технічних і комп'ютерних засобів навчання та контролю; підсилення діагностичних функцій навчання; гарантованість досить високого рівня якості навчання.

Квестами зарубіжні та вітчизняні вчителі користуються досить давно, не називаючи таку діяльність «квестом». Це необхідно для того, щоб учні самостійно знайшли найбільш раціональні алгоритми вирішення проблеми шляхом «змагання» в кмітливості та творчості. В КВЕСТі присутні основні елементи: сюжет, проблемне завдання, пошукова діяльність, змагання тощо.

Педагогічною основою квестів вчені вважають філософію конструктивізму, де важливе не відтворення енциклопедичної реальності, а формування власного уявлення про неї, оскільки навчання – це активний процес, в ході якого люди активно конструюють знання на основі власного досвіду.

У зв'язку тим, що з моменту виникнення терміну «квест» він асоціюється з грою, а також на основі аналізу сутності квестів вважаємо, що квест у першу чергу – це ігрова педагогічна технологія, яка, має чітко поставлену мету навчання і відповідний педагогічний результат, що можна обґрунтувати, виділити в явному вигляді та охарактеризувати навчально-пізнавальною спрямованістю. До структури гри як діяльності включається:

- постановка мети;

- планування;
- реалізація мети;
- аналіз результатів.

На відміну від інших педагогічних технологій, ігрові технології навчання відрізняються тим, що гра є звичною формою діяльності для людини будь-якого віку; вона є ефективним способом активізації пізнавальної, психічної діяльності; забезпечує формування необхідних, надпредметних знань, умінь; є багатофункціональною, її вплив на учня неможливо обмежити одним аспектом; реалізується як в індивідуальній, так і в груповій формі роботи; має відповідний педагогічний результат.

КВЕСТ як ігрова технологія здійснюється за структурою ігрової діяльності і містить такі компоненти: *спонукальний* (потреби, мотиви, інтереси, що спонукають до участі), *орієнтувальний* (вибір засобів і способів ігрової діяльності), *виконавчий* (дії, операції, які надають можливості реалізувати ігрову мету) та *контрольно-оцінювальний* (коригування та стимулювання активності в ігровій діяльності).

На сьогоднішній день зарубіжні та вітчизняні освітяни активно використовують квест-технологію для вирішення багатьох освітніх проблем: активізації пізнавальної діяльності вихованців, підвищення мотивації до навчання, розвитку мисленнєвих навичок тощо.

Сутність КВЕСТу полягає в тому, що його учасники (студенти, учні) повинні вирішити проблему, яка не має однозначного рішення, а надані джерела інформації підбираються таким чином, щоб проблема розглядалася з різних ракурсів, при цьому інформація в наданих джерелах не дає точної відповіді на поставлене питання. Учасники КВЕСТу повинні винести з усього запропонованого різноманіття текстового, графічного і відеоматеріалів необхідну інформацію і сформулювати свій власний висновок. Роль викладача у навчальному процесі суттєво змінюється, він виступає як координатор з високим рівнем предметної, методичної та інфокомунікаційної компетенції.

Структура КВЕСТу відповідає загальним етапам діяльності людини, яка за видовими ознаками відповідає структурі учнівської (навчальної) та педагогічної діяльності. Відтак, етапами КВЕСТу є такі: організаційно-підготовчий, змістовий (етап реалізації) та результативний.

Основними функціями КВЕСТів у навчальному процесі є такі: загальна мотиваційна – забезпечує мотивацію навчальної та пізнавальної діяльності учасників завдяки свободі творчості дії кожного у межах колективної праці, простим та прозорим (зрозумілим) критеріям оцінки; навчальна – насичує зміст навчальної дисципліни різноманітним матеріалом завдяки застосуванню інтернет-ресурсів відповідно до провідних дидактичних принципів (наочності, доступності, культуровідповідності, науковості, врахування вікових,

індивідуальних особливостей учасників, актуальності та новини інформації); розвивальна – забезпечує розвиток пізнавальної, мисленнєвої діяльності, суб'єктної позиції учасників, їх комунікативної та інформаційної компетентності завдяки роботі у групі, умінь самопрезентації, загальної рефлексії тощо.

Важливим етапом у створенні КВЕСТу і вимогою до КВЕСТу як навчальної технології є розробка детальних критеріїв оцінювання як учнівської діяльності, так і створених ними продуктів. КВЕСТ є комплексним завданням, тому оцінка його виконання повинна ґрунтуватися на декількох критеріях, орієнтованих на тип проблемного завдання і форму представлення результату.

Отже, **КВЕСТ** - це нове покоління ігор для молоді; пізнавальний та розважальний захід, який сприяє розвитку інтелекту, сприяє здатності швидко приймати рішення, формує навички командної поведінки в учасників, так і в організації.

Залучення студентської молоді до участі у КВЕСТах підвищує мотивацію до навчання, адже звертання до дійсно цікавих для них проблем, створення умов самореалізації та самоствердження в близькому для них середовищі, вірно сформульовані теми та завдання КВЕСТів допомагають розвитку мотивації до навчання.

Позитивне ставлення студентів до участі у КВЕСТах підтвердив і власний авторський досвід роботи. Для студентів ККІБП проведено наступні квести: історичний КВЕСТ «Інтелект-тревел «Україно моя єдина!», національно-патріотична гра «КОЗАК-КВЕСТ «ГЕТЬМАНСЬКА БУЛАВА», військово-патріотичний батл «Ми – лицарі твої, Україно!»

Квест – це інноваційна педагогічна ігрова технологія, що передбачає виконання студентами навчальних, пошуково-пізнавальних, проблемних завдань відповідно до ігрового задуму/сюжету, під час якого вони добирають та упорядковують інформацію, виконують самостійну дослідницьку роботу, що сприяє систематизації та узагальненню вивченого матеріалу, його збагаченню та поданню у вигляді цілісної системи.

Саме визначення квесту як особливої технології є таким, що не суперечить логіці наукового пізнання та дозволяє розкрити його сутнісні ознаки.

У сучасній педагогічній науці існують різні підходи до розуміння сутності квесту – це: сайт в Інтернеті, в якому складене те чи інше навчальне завдання; проблемне або проектне завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернету; діяльність, яка орієнтована на вирішення певної проблеми; особлива новітня освітня технологія.

Основними функціями квестів у навчальному процесі є такі: загальна мотиваційна, навчальна, розвивальна.

Класифікація навчальних квестів здійснюється за такими підставами:

- за формою проведення: комп'ютерні ігри, веб-квести, QR-квести, медіа квести, квести на природі, сіту-квести, комбіновані;
- за режимом проведення: в реальному, віртуальному, комбінованому режимах;
- за терміном реалізації: короткострокові, довгострокові;
- за формою роботи: групові, індивідуальні;
- за предметним змістом: моно, міжпредметні;
- за структурою сюжетів: лінійні, нелінійні та кільцеві;
- за інформаційним освітнім середовищем: у традиційному та віртуальному освітньому середовищі;
- за технічною платформою: віртуальні щоденники та журнали, сайти, форуми, Вікі-сторінки, Google-групи, соціальні мережі;
- за домінують діяльністю студентів: дослідницький, інформаційний, творчий, пошуковий, ігровий, рольовий та тематичний;
- за рівнем складності завдань: репродуктивні, репродуктивно-когнітивні, когнітивні, когнітивно-креативні та креативні;
- за типом завдань: переказ, планування та проектування, самопізнання, компіляція, творче завдання, аналітична задача, детектив, головоломка, таємнича історія, досягнення консенсусу, оцінка, журналістське розслідування, переконання, наукові дослідження.

Загальними етапами, за якими відбувається квест, є організаційно-підготовчий, змістовий (етап реалізації) та результативний етап.

Критеріями освітнього квесту, за якими здійснюється оцінка його якості, визначені: критерії оцінювання діяльності студентів під час реалізації освітнього квесту (пошукова діяльність, виконання та розуміння завдання, творчий підхід та інше); критерії оцінювання творчих робіт молоді (хмари слів, карти знань, відеоролики, віртуальні плакати та ін.); критерії самооцінювання викладачем власної розробки квесту.

Отже, створення та реалізація освітніх квестів висуває особливі вимоги до викладачів, які забезпечують його якість та знижують існуючі ризики. Під готовністю викладача до використання квест-технології слід розуміти особливий особистісно-професійний феномен, що інтегрує в собі мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти і забезпечує успішність створення та впровадження педагогом освітніх квестів.

Література

1. Борова А. Ю. Жанрові ознаки сучасних творів зі структурою «квест» / А. Ю. Борова // Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури України,

Харк. держ. акад. культури ; за заг. ред. В. М.Шейка. – Х. : ХДАК, 2013. – Вип. 44. – С. 95-104.

2. Гриневич М.С. Медіаосвітні квести / М.С. Гриневич //Вища освіта України. Вип. Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – К.: Гнозис, 2009. – № 3. – С. 35

3. Гуревич Р. С. Використання сучасних технологій навчання у ВНЗ / С. Гуревич // Сучасні педагогічні технології в освіті. – 2014. – № 2. – С. 3-10.

10. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К.; 2017. – 144с.

11. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навч.посіб. - К. : Вища школа, 2014. - 207 с. : іл.

СУЧАСНИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЛЕКТОРІЙ ЯК СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Тетяна Проневич, Олена Пушняк

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Інноваційна діяльність педагогів стає на сьогоднішній день основним напрямом реалізації реформ в освіті і одним із суттєвих напрямів переходу до моделі інноваційного розвитку України в цілому. Успіх реформ вирішальною мірою залежить від того, наскільки вдасться використати творчий потенціал педагогів, які зараз працюють в системі освіти. У сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень освіти значною мірою залежатиме від результативності запровадження інноваційних технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, які розвивають діяльнісний підхід до навчання і дають суспільству людей, які здатні приймати нестандартні рішення.

Патріотичне виховання молоді сьогодні є одним з найголовніших пріоритетів гуманітарної політики в Україні, важливою складовою національної

безпеки України. Ставлення владної еліти до виховання молоді на кращих зразках історії рідного народу, його досвіду, традицій, освіти та культури, вищих християнських ідеалів, є лакмусовим папірцем її справжніх намірів у будівництві соборної самостійної держави національного типу. Неодмінною умовою національно-патріотичного виховання є системний підхід, який передбачає розгляд цілісного багаторівневого, ієрархічного, взаємозалежного,

детермінованого відкритого процесу в його постійному розвитку й саморозвитку.

Метою національно-патріотичного виховання є формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Патріотичне виховання включає у себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти. Головною складовою патріотичного виховання є формування у молоді любові до рідної країни, що здійснюється в першу чергу сім'єю, безпосереднім соціальним оточенням через передавання певних культурних традицій, звичаїв, обрядів, вірувань. Значну увагу патріотичному вихованню молоді приділяють органи державної влади, які здійснюють його переважно через формування готовності до захисту Вітчизни, поваги до чинного законодавства та засад демократичної, правової держави, поваги до української історії, видатних пам'яток культури.

Організуючи роботу лекторіїв з патріотичного виховання, потрібно враховувати, що у суспільстві існує неоднозначне ставлення до багатьох подій минулого та сучасності. Саме патріотизм, громадянськість повинні об'єднувати українців, зберегти те, що протягом століть було нашою метою, – незалежну державу.

Мета національного виховання конкретизується через систему виховних завдань, провідними з яких у проведенні лекторіїв є такі:

- забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, суспільних і власних інтересів;
- формування національної свідомості і людської гідності, любові до рідної землі, родини, свого народу, бажання працювати задля розвитку держави, готовності її захищати;
- виховання правової культури: поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки, знання та дотримання законів; забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, старших, культури та історії рідного народу;
- формування мовної культури, оволодіння українською мовою та її вживання в повсякденному житті;
- виховання духовної культури особистості та створення умов для вільного формування нею власної світоглядної позиції;
- утвердження принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, милосердя, патріотизму, доброти та інших добродійностей;
- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, індивідуальної свободи, глибокого зв'язку з природою, толерантності, поваги до жінки, любові до рідної землі;

- забезпечення повноцінного розвитку дітей і молоді, охорона й зміцнення їх фізичного, психічного та духовного здоров'я;
- забезпечення високої художньо-естетичної культури, розвиток естетичних потреб і почуттів;
- прищеплення глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями індивідуальної свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю;

Основними принципами національно-патріотичного виховання є принципи національної спрямованості виховання, культуро відповідності, гуманізації виховного процесу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, цілісності, толерантності, особистісної орієнтації й життєвої творчої самодіяльності.

Цілі й завдання національної системи виховання досягаються насамперед через глибоке і всебічне оволодіння студентами змістом освіти, який має втілювати в собі національні та загальнолюдські цінності і реалізується такими основними засобами, як рідна мова, родовід, рідна історія, природа рідного краю, краєзнавство, національна міфологія, фольклор, національне мистецтво, народний календар, національна символіка, родинно-побутова культура, релігійні виховні традиції, національні традиції, звичаї й обряди.

Неабияке значення для виховання свідомого громадянина є прищеплення шанобливого ставлення до героїв війни, ветеранів, до пам'яті про тих, хто загинув, захищаючи Вітчизну; поваги до воїнів — захисників, кордонів Батьківщини.

Патріотизм визначається більшістю людей як одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури. Він виявляється в практичній діяльності, спрямованій на всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів. Виховання патріотизму – важлива складова виховної діяльності.

Сучасний історичний лекторій як системний підхід до формування патріотичних якостей у студентської молоді включає три різновиди патріотизму.

1. Етнічний патріотизм, що ґрунтується на почутті власної причетності до свого народу, на любові до рідної мови, культури, до власної історії тощо. Цей термін уперше використав відомий сучасний вчений-психолог І.Кон, який писав, що «...етнопатріотизм пов'язаний з утвердженням конкретизованих, спрощених образів свого народу, як правило, наділених позитивними рисами». Цей патріотизм зумовлений природою як відчуття видової ознаки народу, є природженим і розвивається повноцінно, якщо дитина зростає у національно зорієнтованій сім'ї, навчається в українському дитячому садку, а потім в українській школі. При цьому великого значення

надається вивченню історії українського народу, рідної мови та літератури, українського мистецтва, народних звичаїв, традицій.

2. Територіальний патріотизм базується на любові до того місця на землі (до місцевості, ландшафту, клімату тощо), де людина народилася.

3. Державний патріотизм ґрунтується на остаточній меті нації – побудові власної держави, державному самовизначенні, державницькому світогляді та державницькому почутті; це вищий патріотизм, який базується на державній ідеології та пов'язаний з почуттям громадянськості.

Для якіснішої роботи в напрямку розвитку патріотичних почуттів на заняттях, в позанавчальний час доцільно проводити короткочасові, але змістовні лекторії. Вони можуть бути у формі: лекторських груп, підготовлених студентів (постійно діючі або змінні), радіолекторіїв (якщо у закладі обладнані радіоточки), усних журналів.

Лекторій – це цикл лекцій, об'єднаних тематично або влаштованих для певного кола слухачів. Лекторій – це колективна форма виховної роботи, активна форма організації дозвілля, засіб виховання суспільної активності студентів.

Це підбір матеріалу та його подача за блоками – рубриками, з використанням засобів наочності, елементів цікавого й пізнавального, корисного й різноманітного. Лекторій є достатньо простою у організації та проведенні формою організації навчально-виховної роботи будь-якого напрямку та, водночас дозволяє кожному учаснику самостійно оперувати різноманітною інформацією, застосовувати знання в нових умовах, сприяє розвитку пізнавального інтересу, активізації творчої діяльності молоді.

Уміла підготовка проведення лекторію дозволяє залучити до його проведення чималу кількість учасників.

Тематика лекцій визначається залежно від найбільш важливих історичних подій, які суттєво впливають і на політичне життя і на становлення молоді як членів громадянського суспільства.

За останні роки роботи викладачами були підготовані та проведені різноманітні лекції, які впливали на формування громадянськості студентів. Наприклад: «Таємниці запорізьких козаків та легендарні перекази про їхні звичаї», «Історія народу без батьківщини – кримські татари в пошуках правди», «Герої Крут або кіборги XX сторіччя», «Голодомори XX сторіччя: геноцид української нації», «Національна самоідентичність. Становлення нації», «Бабин Яр – трагедія усієї України. Як олюднити пам'ять?», «Історична ретроспектива до 100-річчя утворення Центральної Ради», «16 днів на граніті, які народили нову українську еліту», «Історичні шляхи становлення конституції в Україні: нові виклики та реалії» та інші.

Таким чином, патріотизм – це духовно-моральний принцип життєдіяльності особистості, який характеризується відповідальним

ставленням людини до рідного краю, до Батьківщини, до народу, це активна праця на благо Вітчизни, примноження її багатств, розбудова науки та культури, захист свободи та честі своєї держави. Патріотичне виховання через лекторії - це виховання, яке передбачає виховання патріотичних почуттів, означає вироблення високого ідеалу служіння народові, готовності у будь-який час стати на захист Батьківщини, вивчати бойові традиції та героїчні сторінки українського народу.

Література

1. Баханов К. О. У пошуках інноваційних технологій викладання історії // Історія в школах України. – 2006. - №1. – С. 20-24.
2. Богачик Т. Традиції та інновації у викладанні суспільних дисциплін // Історія України. – 2006. – січень. - №4 (452). – С.8.
3. Голованов С. Нетрадиційні уроки історії з використанням історичних міні-вистав // Історія в школах України. – 2006. - №1. – С.29 – 34.
4. Коляда І., Мельничук І. Новітні технології організації дискусії на уроках історії України // Історія в школі. – 2014. - № 11 – 12. – С. 34 – 38.
5. Курилів В. І. Методика викладання історії: Навчальний посібник. – Львів; Торонто: Світ, 2013. – 248 с.

ЛІНГВОМЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПРОТИСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ ПАРАМЕТРИЧНИХ ПРИКМЕТНИКІВ

Наталія Векуа

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

У сучасному лінгвістичному просторі семантичні дослідження стали одним з провідних мовознавчих напрямків. Проблема вивчення семантичної структури слова привертає увагу дослідників у руслі таких лінгвістичних напрямків як семасіологія, когнітивна лінгвістика, прагмалінгвістика, соціолінгвістика, стилістика, теорія лексикографії та ін. У східнослов'янській та зарубіжній науці до цієї проблеми зверталися Ю. Д. Апресян, Н. Д. Арутюнова, Р. О. Будагов, В. С. Ващенко, В. Г. Гак, А. П. Грищенко, Є. А. Карпіловська, В. М. Комісаров, Л. А. Лисиченко, Є. М. Міллер, Л. О. Новиков, І. Г. Ольшанський, Л. М. Полюга, І. А. Самойлова, О. М. Селіверстова, І. В. Сентенберг, Е. Сепір, Ж. П. Соколовська, Й. А. Стернін, О. О. Тараненко, Г. А. Уфімцева, Дж. Лайонз, С. Ульман та інші вчені.

Незважаючи на значні напрацювання з проблеми, і досі немає детального та всебічного опису зв'язків, що ґрунтуються на протиставленні

семантики параметричних прикметників. Стійкий інтерес сучасної лінгводидактики до комплексного аналізу протиставних відношень між параметричними прикметниками зумовили актуальність дослідження. Метою є опис семантики параметричних прикметників, що протиставляються.

Практичний досвід людини формується в навколишньому предметному просторі, пізнаючи який, вона дає назву предметам, явищам, ситуаціям тощо. Мова предметного простору розширює сферу значення та дає змогу представити непередметні сутності: опредмечує їх як явні, очевидні, реальні. Так, наприклад, про невдачу говоримо *ускочити в халепу, сісти в калюжу*, а про вдачу – *бути на висоті, бути на коні*. “Цей універсальний механізм, що став когнітивним досягненням здорового глузду в освоєнні непередметних сутностей, не менш ефективно діє і в сфері інтерпретації кількості. При цьому він збагачується певними специфічними рисами – завдяки йому формуються і “зображуються” уявлення про межу та інтенсивність, внутрішній світ людини параметризується, а параметри зовнішнього світу психологізуються, крім того, явища, які явно не мають одиниць виміру, отримують кількісну інтерпретацію, що має аксіологічний сенс” [2, 108].

Вихідним психологічним принципом освоєння практичною свідомістю кількісних параметрів стає те, що розміри – це предметна властивість, яка об’єднує людину з навколишнім середовищем та з предметами, що наповнюють простір [2, 109]. Розміри характеризують об’єкти за величиною, тобто відображають їх здатність займати певні частини простору. Крім того, вони інформують про розташування об’єктів щодо спостерігача (це виявляється в співвідношенні між довжиною, висотою, шириною, глибиною) [3, 117].

Параметричні прикметники фіксують розміри, сприймані за допомогою зору. Такі фізичні величини наочні та зрозумілі спостерігачеві (крок – одиниця виміру, якою можна виміряти відносно довгі відстані; розмах рук, крок, людський зріст – одиниці виміру, які приблизно дорівнюють конкретній фізичній величині, що складає 1 метр. Можливо, загальноприйнятий еталон довжини – метр, який виник у XVII столітті, зберігся ще й тому, що він зручний для людини в її повсякденній практиці: його порівнюють з природними рухами людини).

Параметричні прикметники об’єднують пари слів, що вказують на поляризовані значення, набуті певними параметрами предмета. До них належать два класи назв розмірів (лінійні та сукупні розміри). Лінійні розміри об’єднують мікрогрупи на позначення: 1) висоти (*високий – низький*), 2) довжини (*довгий – короткий*), 3) глибини (*глибокий – мілкий*), 4) ширини (*широкий – вузький*); 5) товщини (*товстий – тонкий*). Сукупні розміри поділяються на три мікрогрупи, яким властиві значення 1) безпосереднього позначення сукупного розміру предмета (*великий – малий*), 2) сукупного

розміру предмета, зумовлюваного його місткістю або здатністю вміщувати що-небудь (*простора – тісна* квартира), 3) великого – малого загального розміру (*обмежений – безкрайї, безмежний, неозорий, неоссяжний*). Специфічною рисою цієї мікрогрупи є те, що вона менша за першу.

Усім типам параметричних прикметників притаманні (більшою чи меншою мірою) такі риси: 1) відносність значення, 2) поняття норми, або точки відліку, або еталона), 3) градування ознаки, 4) наявність антоніма.

Поняття відносності значення щодо параметричних прикметників обґрунтував Е. Сепір [4, 43 – 78]. На його думку, члени протиставлення типу *великий – малий, високий – низький* створюють оманливе враження абсолютних фізичних величин предмета. Параметричні прикметники втрачають смислове навантаження без конотації “більший за” і “менший за”. “Більший” позначає будь-яку кількість (визначену чи невизначену), яка переважає над певною іншою кількістю, що є точкою відліку, і навпаки, “менший” позначає визначену чи невизначену кількість, яка менша за еталонну, що вважається точкою відліку.

Норма (еталон) – “центральна і найважливіша точка відліку, відносно якої виявляються та реалізуються антонімічні значення у межах скалярно-антонімічного комплексу” [1, 234] (*малий, вузький, мілкий, короткий, низький, тонкий* – менший за норму; *великий, широкий, глибокий, довгий, високий, товстий* – більший за норму). Серединну частину складають значеннєво нейтральні синонімічні прикметники, які можуть характеризувати необмежене коло предметів і ситуацій, наприклад: *звичайний, середній, стандартний, посередній*. “Стандарт не викликає емоцій, інтересу. Про те, що відповідає нормі, як правило, не повідомляється” [1, 234]. Найчастіше акцентується увага на відхиленні від норми. Це призвело до того, що значення, які відповідають крайнім виявам градаційної шкали, широко представлені в мові, а серединна (еталонна) частина кількісно обмежена: більший за норму – *колосальний, титанічний, гігантський, величезний, здоровенний, завеликий, чималий, великий*; еталон – *середній, стандартний*, менший за норму – *малий, дрібний, мініатюрний, крихітний, манюсінський, манюній, мацюпусінський*).

Розрізняють три види норм: 1) видова норма (або типовий параметричний стандарт, діє для природних видів), 2) норма пропорції (релевантна тільки для параметричних лінійних розмірів (прикметники на позначення висоти, довжини, глибини, ширини, товщини). Вона характеризує співвідношення параметрів предмета чи простору), 3) ситуативна норма (діє тоді, коли параметри предмета не відповідають вимогам, висунутим щодо нього в конкретній ситуації [1, 238 – 240]).

Параметричним прикметникам, що протиставляються, властива градуальність, яка полягає в тому, що між крайніми точками основного протиставлення можливі проміжні. Е. Сепір наголошував, що градація

пов'язана з операцією порівняння [4, 43 – 78]. Адже речення, до складу якого входять параметричні антоніми, завжди експліцитно чи імпліцитно порівняльні.

Типологічною рисою параметричних прикметників є обов'язкові антонімічні відношення. Антонімічність виступає як елемент змістового наповнення слів, невід'ємний від предметно-логічного компонента номінативного значення. Це підтверджує лексикографічна практика. У Словнику української мови в 11 томах так визначено слова-антоніми *великий* – *малий*, *високий* – *низький*: *великий* – “значний своїми розмірами, величиною; протилежне малий” [СУМ, I, 318]; *малий* – “невеликий розміром, незначний величиною; протилежне великий” [СУМ, IV, 606]; *високий* – “який має велику відстань знизу вгору; протилежне низький” [СУМ, I, 492]; *низький* – “який має малу відстань від нижньої частини до верхньої або який має висоту меншу від звичайної для таких предметів; протилежне високий” [СУМ, V, 412].

Шляхом аналізу семантичних структур параметричних прикметників було виявлено, що їм притаманні (більшою чи меншою мірою) такі диференційні риси, як відносність значення, поняття норми, градування ознаки, наявність антоніма. Комплексне вивчення значеннєвих прикметникових структур уможливило виявлення розвитку оцінної семантики, пізнання процесів неосемантизації, сприяє вивченню словотвірного потенціалу прикметникової лексики в сучасній українській мові.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт / Н. Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1988. – 341с.
2. Рябцева Н. К. Размер и количество в языковой картине мира / Н. К. Рябцева // Логический анализ языка. Языки пространств / Отв. ред. Н. Д. Арутюнова, И. Б. Левонтина. – М. : Языки русской культуры, 2000. – С. 108 – 116.
3. Семенова С. Ю. О некоторых свойствах имен пространственных параметров / С. Ю. Семенова // Логический анализ языка. Языки пространств / Отв. ред. Н. Д. Арутюнова, И. Б. Левонтина. – М. : Языки русской культуры, 2000. – С. 117 – 125.
4. Сэпир Э. Градиурование / Э. Сэпир // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XVI. Лингвистическая прагматика. – М. : Прогресс, 1985. – С. 43 – 78.
5. СУМ : Словник української мови : В 11 томах / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні / Ред. кол. : І. К. Білодід (голова). – К. : Наук. думка, 1970-1980.

ЗАСТОСУВАННЯ КОМБІНОВАНОГО ЗАНЯТТЯ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО МЕТОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ

Тетяна Зарудко

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Сучасний етап розвитку національної вищої освіти перебуває у стані постійного оновлення та розвитку, відповідні певні зміни відбуваються і у професійній підготовці фахівців фармації, що характеризуються деякими змінами та доповненнями у змісті, структурі навчальних занять, формах та методах їх проведення.

У професійній підготовці фармацевтів хімія має виняткове значення. У той же час, зростаючий обсяг інформації, безперервне оновлення навчальних дисциплін, низькі мотиваційні фактори вивчення хімії у школі призводять до зниження інтересу вивчення хімії і у подальшому навчанні при здобуванні професійної освіти. Звідси – небажання вивчати навчальні та наукові тексти хімічного змісту і відсутність умінь і навичок сприймання їх в цілому. Слабкі знання з хімії у подальшому сприяють формуванню труднощів і при засвоєнні спеціальних дисциплін, пов'язаних з хімією – техніка лабораторних робіт, аналітична хімія, фармацевтична хімія, аптечна технологія ліків тощо.

Актуальним для сучасної вищої школи є застосування педагогами інноваційних педагогічних технологій із високим компетентнісним потенціалом. Інноваційна діяльність набирає значної сили і значення, про що йдеться у відповідних нормативно-правових документах, зокрема в Законах України «Про освіту», «Про загальноосвітній навчальний заклад», «Про інноваційну діяльність», у Положенні Міністерства освіти і науки України «Про порядок здійснення інноваційної діяльності в системі освіти України».

Використання нових педагогічних технологій у навчально-виховному процесі дозволяє викладачам реалізувати свої педагогічні ідеї, а студентам дає можливість самостійно вибирати освітню траєкторію – послідовність і темп вивчення тем, систему тренувальних завдань і задач, способи контролю знань. Так реалізується найважливіша вимога сучасної освіти – формування у суб'єктів освітнього процесу індивідуального стилю діяльності, культури самовизначення, відбувається їхній особистісний розвиток. Головним питанням сьогодення у системі сучасної освіти є опанування студентами вмінь і навичок саморозвитку особистості, що значною мірою досягається шляхом впровадження інноваційних технологій організації процесу навчання.

У вирішенні даного питання можна успішно застосовувати інноваційні методи навчання у формі комбінованого навчання та ділової гри, які здатні виступати в якості дієвого засобу навчання. Атмосфера гри створює умови, за яких студенти активно залучаються до роботи на заняттях, починають

розуміти, що виграти можна тоді, коли маєш певний запас знань. Крім того, ігрова форма проведення занять передбачає колективну співпрацю викладача та студентів.

Так, проведення комбінованого лабораторного заняття з теми «Техніка приготування розчинів заданої масової частки речовини» представляє собою повторення та закріплення знань з теоретичних аспектів з теми заняття, що полягають у визначення загальних понять з даної теми – що представляють собою дисперсні системи, їх склад, класифікація, поняття про розчини, справжні розчини, їх компонентний склад, основних параметрів стану розчинів, проведенні практичної роботи з визначення концентрації – найважливішої кількісної характеристики будь-якого розчину. Крім того, під час проведення заняття студенти обговорюють дисперсні системи (грубодисперсні, колоїдні, справжні розчини) на прикладі лікарських засобів, що представлені на фармацевтичному ринку України, у формі суспензій та емульсій; при характеристиці колоїдних систем наводять приклади їх використання у харчовій промисловості, фарбувальних, скляних та природних матеріалах; обговорюють застосування масової частки у медицині та фармації на прикладі відповідних лікарських засобів.

Таким чином, актуальним стає вдосконалення форм і методів навчання хімії, які стимулюють розумову діяльність студентів, розвивають їх пізнавальну активність, вчать практично використовувати набуті хімічні знання.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ МАТЕМАТИКИ

Татьяна Столяренко

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Державний стандарт базової і повної загальної середньої та вищої освіти пропонує будувати навчально-виховний процес на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів. Особистісно зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей студентів, діяльнісний спрямований на розвиток умінь і навичок студента, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, а компетентнісний сприяє формуванню ключових, загально-предметних і предметних компетентностей.

В основу побудови змісту навчання та Державних вимог до рівня підготовки з математики покладено компетентнісний підхід, відповідно до якого кінцевим результатом навчання є сформована (на основі здобутих знань,

умінь і навичок, досвіду навчальної та життєвої діяльності, вироблених ціннісних орієнтацій, позитивної мотивації) предметна математична компетентність та ключові компетентності. Розглянемо ключові компетентності та методи, методики, прийоми, засоби їх формування.

1) *Спілкування державною мовою (іноземними мовами)* можна забезпечити роботою в групах, із застосуванням інтерактивних вправ «Завершіть фразу», «Я так думаю», «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Знайди помилку». Під час проведення бінарних занять; інтегрованих (міжпредметних); дискусій (діалоги, диспути, засідання, круглий стіл, семінари); звіти (захисти, композиція, презентація, екзамен); завдання на складання термінологічних словників, складання студентами задач, тестів, запитань до теми, вікторин, кросвордів, сканвордів, загадок, ребусів, тощо. Під час усного опитування, повідомлень студентів, захисту проєктів, рефератів, коментування дослідів. Бесіди, диспути, семінари, конференції, змагання, заняття-мандрівки сприяють розвитку діалогічного мовлення. Навички письмового викладу матеріалу формують під час написання повідомлень, рефератів, науково – дослідницьких робіт, проєктів. Мислення, пам'ять, увагу розвивають за допомогою різноманітних рольових та інтелектуальних ігор: «Що? Де? Коли?», «Поле чудес», «Брейн-ринг».

2) *Формуванню інформаційно-комунікаційної компетентності* сприяє така діяльність студентів як: 1) здобуття, опрацювання і використання інформації з різних джерел: словників, довідників, енциклопедій, Інтернет ресурсів, офіційних сайтів установ, тощо, 2) робота з навчальною літературою, а саме електронні підручники, посібники, дистанційні курси, інтернет олімпіади, тести, офіційні сайти з підготовки до ЗНО, електронні репетитори, відеоуроки, навчальні системи, банки завдань, 3) опрацювання інформації необхідної для розв'язання порушеної проблеми; використання сучасних математичних пакетів, програм візуалізації, табличні та графічні редактори для створення математичних моделей, побудови графіків, виконання обчислень, для проведення дослідів, експериментів «Що,.. якщо..», задачі з параметрами, із подальшим застосування результатів досліджень, 4) соціально-орієнтовані ІКТ, 5) створення презентацій на певну тематику (проєктів).

3) *Екологічна грамотність і здорове життя*. Передусім зменшити перевантаження, серед захворювань переважають порушення зору, постави, тому слід проводити профілактичні бесіди, міні розмінки, вправи, переконувати у необхідності дотримання правил особистої гігієни, розповідати про негативний вплив алкоголю, наркотиків, нікотину на організм і поведінку людини, пропагувати здоровий спосіб життя.

4) *Уміння вчитися впродовж життя*. Пропоную студентам завдання різного рівня складності, які вони самі собі обирають, проєкти, творчі

завдання, завдання підвищеної складності для формування данної компетентності.

5) Формуванню *основних компетентностей у природничих науках і технологіях* сприяє проведення занять: бінарних; інтегрованих (міжпредметних); дискусій (діалог, диспути, засідання, круглий стіл, семінар); звітів (проекти, захисти, композиції, презентації, екзамени) та розв'язання різних прикладних та фахових задач.

6) *Ініціативність і підприємливість* можна формувати методами проблемного викладу матеріалу, що сприяє генеруванню гіпотез, сценаріїв розвитку та пошуку раціональних рішень, при розв'язанні різних прикладних та професійних, оптимізаційних задач. Спонукають студентів думати, аналізувати інформацію такі вправи, як «Мозковий штурм», «Асоціативний куш», складання порівняльних таблиць, діаграм Вена, сенкан, «Своя опора», дискусія в групі, аргументувати та захищати свою позицію, вправа «Заперечую».

7) *Соціальну та громадянську компетентності* можна сформувати при проведенні узагальнюючих занять це і захист проектів, і різні групові, ігрові форми занять. Так різноманітні рольові та ділові ігри, інтелектуальні ігри: «Що? Де? Коли?», «Поле чудес», «Брейн-ринг», веб-квест, квести, ігри – змагання, рольові ігри, дидактичні ігри («Вірю – не вірю», «Відгадай за описом», «Світлофор», «Розумники й розумниці», «Бумеранг», «Впіймай помилку», «Шпаргалка»).

8) Формувати *обізнаність і самовираження у сфері культури* можна за допомогою огляду цікавих історичних фактів, винаходів, мандрівок (екскурсій, марафонів, подорожей).

Розвиткові розумової і творчої активності студентів сприяє метод проектів, що є поєднанням теорії і практики, постановки певного розумового завдання і практичного його виконання. Метод проектів дає змогу у комплексі зреалізувати всі ключові компетентності, бо при виборі теми формується соціальна компетентність, при опрацюванні джерел інформації розвиваються компетентності саморозвитку і самоосвіти та загальнокультурна, під час захисту та демонстрації презентації реалізуються компетентності продуктивної творчої діяльності та інформаційно-комунікаційна. Звітують студенти про свою діяльність не лише у формі презентацій, плакатів, але і рефератів, які цікаво і майстерно ілюструють малюнками, картинками, аплікаціями, створюють кросворди, вікторини. Участь у різноманітних заходах (конкурсах, конференціях, наукових читаннях), формує у студентів компетентність продуктивної творчої діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективними для подальшого наукового пошуку вважаємо розробку цілісної системи формування компетентностей майбутнього фахівця, розробку

нових педагогічних програмних засобів її забезпечення, а також технології особистісного педагогічного супроводу процесу формування компетентного фахівця із застосуванням сучасних ІКТ, як творчої особистості, яка: вміє самовдосконалюватися; здатна, реалізуючи себе, розв'язувати проблеми суспільства; вміє застосовувати знання та навички в оточуючому середовищі, яке постійно змінюється; може стати успішною в своїй професійній діяльності.

КРУГЛИЙ СТІЛ ЯК МЕТОД ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ

Світлана Пархомчук

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Сучасне життя потребує активної творчої особистості. Виховати її можна лише впроваджуючи у педагогічну практику інноваційні методи навчання.

Круглий стіл – один з активних методів проведення навчальних занять у системі вищої освіти, який має на меті розвиток і вдосконалення самостійності студентів, їхнього логічного мислення, соціальної та моральної зрілості, формування поглядів і переконань, оволодіння методами аналізу та синтезу, уміннями робити висновки й вносити пропозиції, розв'язувати суперечки в процесі дискусії щодо попередньо визначених тем.

Це форма публічного обговорення або висвітлення будь-яких питань, коли учасники висловлюються у визначеному порядку (спершу – сидячи за столом, який має круглу форму); нарада або обговорення певних питань, де присутнім надають рівні права стосовно один одного.

Готуючись до проведення круглого столу, за один-два тижні до заняття викладач надає студентам його план, вказуючи, на які питання слід звернути увагу під час самостійної роботи, найважливіші джерела, завдання для підготовки виступів або повідомлень.

Особливістю круглого столу є розробка не тільки системи питань, а й контрпитань для поглибленого розкриття змісту теми, ознайомлення з літературою, використання різноманітних джерел інформації, а також вільний обмін думками без оцінки виявлених знань. Однак, підбиваючи підсумки диспуту, потрібно оцінити не тільки зміст виступів, а й форму їх оголошення, уміння формулювати й відстоювати свою позицію, звернути увагу на сформованість умінь студентів правильно аргументувати власні думки й переконання.

У ККІБП для студентів II курсу був проведений «Круглий стіл» з теми «Рослинні олії. Розмаїття та властивості», який мав таку мету:

- узагальнити і систематизувати знання студентів про склад жирів, їх утворення, будову і властивості, поглибити знання про методи добування; показати поширення рослинних жирів у природі, їх біологічну роль; розкрити «популярні» міфи про олії, показати різницю між рослинними оліями та ефірними;
- розвивати творчі здібності учнів, пам'ять; уміння залучати інформацію з різних джерел, вільно висловлювати думки, порівнювати, робити висновки, узагальнювати, передбачувати властивості речовин на основі їх будови та навпаки;
- виховувати самостійність, критичність мислення, культуру спілкування, формувати відповідальне ставлення до свого здоров'я.

Форми роботи: фронтальна робота, робота в групах, індивідуальна робота.

Методи: словесні (бесіда, пояснення), інтерактивні методи (круглий стіл, дискусія «контраргумент», «Як? Чому?»), наочні (демонстрація).

Обладнання: схеми «Рослинні жири», пляшечки з рослинними оліями (соняшникова рафінована та жарена, оливкова, кунжутна, лляна), баночка з какао-маслом, баночка з кокосовим маслом, ефірні олії, мультимедійний матеріал.

Хід засідання

I. Відкриття засідання, представлення учасників та організаторів.

II. Правила для учасників:

- 1) Давати конкретну відповідь на запитання.
- 2) Уникати спільних фраз.
- 3) Не ухилятися від теми.
- 4) Уміти слухати.
- 5) Бути активним у бесіді.
- 6) Коротко висловлювати думку.
- 7) Не ображати співрозмовника.

III. Правила для ведучого:

- 1) При проведенні «інформаційної атаки» діяти директивно у межах регламенту.
- 2) Слідкувати, щоб учасники висловлювалися у певному порядку.
- 3) Акцентувати увагу на оригінальних ідеях.
- 4) Рекомендувати додаткові питання для гостроти дискусії:
 - що у виступі є головним?
 - що ви особисто думаєте про це?
 - які наслідки вирішення проблем?
 - чи можете навести приклад з практики застосування жиру?
 - чи не пропустили ви важливу інформацію?

5) Якщо виступаючий відходить від теми, зупиняй його.

IV. Змістовна промова ведучого.

Оголошення теми і мети засідання.

Розробка спектру проблем для обговорення:

- «страшні» транс-жири;
- «загадкові» омега-кислоти;
- рослинні і ефірні олії – «дві великі різниці»;
- суперечлива соняшникова олія;
- «абсолютна користь» оливкової олії;
- олія «без холестерину».

V. Дискусійний етап.

1) Ведучий нагадує учасникам та гостям засідання:

- що таке жири;
- склад жирів;
- біологічна роль жирів;
- класифікація жирів;
- константи характеристик олій і жирів.

2) Учасники обговорюють такі питання:

- щоб організм не впадав в «транс». Транс-жири – що це?
- омега-3 і омега-6 жирні кислоти.
- рослинні і ефірні олії – в чому різниця?
- така різна соняшникова олія.

3) «Інформаційний штурм» - повідомлення та обговорення учасниками рослинних жирів: соняшникова олія, оливкова олія, кукурудзяна олія, лляна олія, кунжутна олія, соєва олія, кокосове-масло, какао-масло, рапсова олія, пальмова олія, конопельна олія, ріпакова олія, рижієва олія, гірчичне масло, рицинова олія, сафлорова олія, масло авокадо, масло обліпихи, гарбузова олія тощо.

Кожну олію учасники характеризують за планом:

- історія виникнення;
- рослина з якої отримують і спосіб;
- харчова цінність, чим корисна;
- де використовують;
- цікаві факти про олію.

Інформацію з кожної олії готує два учасника: один – представляє масло, а інший – доповнює.

4) Проведення анкетування за такими питаннями:

- Чи дізнались ви щось нове про рослинні олії? Що саме?
- Яка із згаданих рослинних олій вас зацікавила? Як ви плануєте її використовувати?

VI. Підведення підсумку.

Отже, навчальна робота за інтерактивними методами сприяє розвитку творчої взаємодії і співпраці між викладачем та студентами як суб'єктами навчання. Кожен із них здобуває ціннісний досвід демократичного співробітництва, кооперації, переживання, колективного успіху, що вкрай необхідні в умовах інтенсивного надходження інформації та швидких темпів її оновлення.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДИКТАНТ: НЕСТАНДАРТНІ ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ ТЕМАТИЧНОГО КОНТРОЛЮ

Людмила Нечаюк

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Література – мистецтво слова, вона є носієм позитивної духовної енергії, яка здатна впливати на людину, допомагати їй за будь-яких обставин. Мистецтво слова допомагає формувати і збагачувати внутрішній світ дитини, позитивно впливати на свідомість, інтелект, творчі здібності, естетичні смаки.

Актуальною проблемою на сьогодні – виховати національно свідому особистість, громадянина української держави. І велику роль у цьому відводиться літературі. Вивчення художньої літератури має позитивно впливати на формування творчої особистості за умови активної співпраці зі студентами на шляху залучення до найкращих зразків культурно-мистецьких надбань людства.

Сьогодні у сучасну сферу цифрових технологій та поширення Інтернету молодь перестає цікавитися традиційними паперовими виданнями. Проблема вивчення української літератури в навчальних закладах негуманітарного типу залишається дуже гострою. Половина українських студентів не беруть в руки книгу. Україна в цілому претендує на лідерство серед європейських країн, де найменше читають. В свою чергу стає все складніше у навчальних закладах викладати літературу молодим людям, які мало читають. Але ж як змусити читати програмову літературу, яка мало цікавить сучасну молодь? "У них абсолютно немає розуміння, що читати просто необхідно. У результаті суспільство стає дебільним. І це дуже сумно", – констатує экс-ректор і почесний президент Києво-Могилянської академії В'ячеслав Брюховецький. І це дуже прикро!

Сучасні навчальні заклади орієнтуються на значне поліпшення художньої освіти й естетичного виховання студентів, в цьому можливості предмета літератури особливо великі – і пізнавальні, й виховні. В інтересах викладача-словесника розширювати можливості у виборі оптимальних методів і засобів навчання, сміливіше впровадження в практику інноваційні

методи вивчення художньої літератури, які перетворюють традиційне заняття - лекцію в інтерактивне. Для розуміння художнього твору та проведення аналізу необхідно добре знання тексту. Щоб студенту було цікаво читати твори, необхідно на заняттях використовувати різні види і методи роботи.

Об'єктом вивчення в літературі є художній твір, що має вивчатися як мистецтво слова.

Відповідно для проведення тематичного контролю, викладач вдається до застосування різних нестандартних форм занять, зокрема літературного диктанту. Літературні диктанти дають змогу швидко, в цікавій формі перевірити засвоєння студентами змісту художнього твору. Літературні диктанти подібні до тестових завдань, бо також є вправами зворотної дії: можна одразу ж проконтролювати правильність виконання роботи. Проте на відміну від тестів, де потрібно вибрати одну правильну відповідь з-поміж інших, пропонований вид роботи вимагає дати відповідь самостійно, дати своє закінчення запропонованого речення.

Літературні диктанти, як правило, проводяться на початку уроку (перевірка домашнього завдання, актуалізація опорних знань) чи в кінці (підсумок, узагальнення, при повторенні).

Вони дають змогу оцінити практично всіх студентів, економно використавши при цьому час. Тематичну атестацію у формі літературного диктанту краще проводити за певним розділами курсу, виходячи з того, що на вивчення більшості літературних творів виділено не велику кількість годин і студент більше займається індивідуально.

Насамперед нагадаємо, що диктант можна провести письмово і усно. Усний диктант проводимо, викликавши одного або кількох студентів до дошки. Його можна провести з усією групою, визначивши, хто більше і швидше дасть правильних відповідей. Диктант також можна провести, щоб виявити, чи уважно студенти читали художній твір, чи прочитали весь твір, а чи тільки уривки. Тоді таку роботу краще зробити, приступаючи до вивчення твору на першому занятті після вступної бесіди. За допомогою літературного диктанту можна перевірити, як студенти засвоїли розглянутий на занятті зміст художнього твору. Це буде диктант на закріплення навчального матеріалу. Корисно проводити літературні диктанти при повторенні матеріалу в кінці навчального року. Поскілки людській пам'яті властиво поняття – забувати, то нагадування окремих деталей активізує знання і всього твору. Це також дає змогу студентам підготуватися до зовнішнього незалежного оцінювання.

Запропоновані завдання для літературних диктантів різноманітні за змістом і формою (життєвий і творчий шлях письменника, знання тексту твору, що вивчається за програмою, теорія літератури тощо). що дасть змогу

уникнути монотонності та забезпечити постійну й стійку мотивацію студентів до роботи.

Студенти повинні сприймати літературу за законами естетичного мислення, розуміти його художню природу, опанувати технологію, тематично-естетичного аналізу художнього твору.

Існують такі визначення підвидів літературних диктантів. Так у журналі „Українська мова і література в школі”(№2 за 2003 рік) Ольга Рудницька виділяє такі підвиди диктантів: асоціативні, цитатні, логічні, хронологічні, бліц-диктанти, диктанти-співпраця, літературні хвилинки. До цього асоціативного ряду підвидів літературних диктантів, вважаю буде доцільним додати такі форми перевірки знань, як: акродиктанти, лінійні диктанти, хронологічні диктанти, літературні текстові диктанти «одним словом», закінчити думку, закінчити речення, «так чи ні», сторінками твору, знайти відповідники фразеологізмам, диктант-деталь(асоціативний), «про кого йдеться?», поетичними стежками, «ерудит» тощо. Візьмемо для прикладу декілька форм проведення літературного диктанту:

цитатний диктант дає можливість перевірити знання студентами тексту, висловлювань про письменника, творчість якого вивчається або знання віршового твору;

хронологічний диктант – тоді, коли потрібно запам'ятати найважливіші дати, що пов'язані з вивченням життя і творчості письменника;

бліц-диктант – студент відразу записує відповідь на запитання вчителя у зошиті. Потребує від студента блискавичної реакції;

асоціативний – допомагає перевірити знання студентами біографії та творчості письменника, як орієнтуються студенти в основних моментах письменницької діяльності того, чи іншого автора, розшифровуючи подані поняття усно чи письмово. Цей диктант можуть перевіряти самостійно студенти;

акродиктант дає змогу студентам одразу ж перевірити правильність виконання завдання, адже за запропонованими у завданні літерами можна визначити вірну відповідь із слів-відповідей утворюється ключове слово запропоноване в умові, або значення якого пояснюється;

цитатний диктант перевіряє знання студентами літературних текстів, висловлювань про письменника, творчість якого вивчають;

логічний диктант дає змогу з'ясувати, як студент уміє пов'язувати факти, поняття, знаходити спільне в подіях, біографіях тощо;

літературні текстові диктанти – узагальнення вивченого навчального матеріалу, аналіз прочитання художнього тексту;

завдання відкритої форми, які потребують самостійної повної й чіткої відповіді на запитання, доповнюються завданнями на відновлення пропущеного компонента та пропозицією продовжити речення.

Матеріал розрахований на студентів I-II курсів навчання на основі базової загальної середньої освіти. Перевірка та встановлення досягнутого рівня знань та вмінь є важливою складовою навчального процесу.

З метою забезпечення ефективних вимірників якості навчальних досягнень та їх об'єктивного оцінювання запроваджено 12- бальну шкалу.

Це ефективний та економний з погляду часу прийом рівня фактичних знань. Оцінки може виставляти викладач, студент-консультант або самі студенти (за допомогою самоперевірки). Для зручності та перевірки подаються відповіді до літературних диктантів.

Отже, літературні диктанти дають можливість оцінити всіх студентів у навчальній групі, економно використати при цьому час на занятті, визначити рейтинг кожного студента.

Література

1. Авраменко О.М. Українська література. Міні - конспекти для зовнішнього незалежного оцінювання / О.М. Авраменко. – К.: Грамота.2016. – 168с.
2. Витвицька С. Українська література:міні-довідник для підготовки до зовнішнього оцінювання / С.Витвицька. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. – 208с.
3. Куриліна О.В. Українська мова та література . Збірник завдань у тестовій формі / О.В. Куриліна, І.І. Овчиннікова, Г.І., Земляна. – Кам'янець-Подільський:ФОП Сисин О.В.,2019. - 456с.
4. Мовчан Р.В., Авраменко О.М., Пахаренко В.І. Українська література. Підруч. для 11кл. загальноосвіт.навч. закл.(рівень стандарту, академічний рівень)/наук.ред.Р.В.Мовчан .– К.: Грамота. 2011. – 352с.: іл.
5. Українська література. 11 клас. Профільний рівень: Хрестоматія –довідник/ Упорядник О.І. Борзенко. – Х., Вид-во «Ранок», 2011. – 880с. – (Джерела).

ВИМІР НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Марина Бабенко-Жирнова

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Українська мова (за професійним спрямуванням) – відносно нова дисципліна в сучасній вищій освіті, актуальність якої зумовлена сучасними запитами доби.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є опанування студентами лексичних, фонетичних, граматичних і стилістичних норм сучасної української мови, формування в них базового рівня володіння професійною мовою для засвоєння матеріалу галузевих дисциплін, а також навчання їх основ наукової роботи та ведення ділової документації.

У процесі вивчення дисципліни студенти мають засвоїти такі важливі тематичні розділи дисципліни, як «Етикет професійного спілкування», «Терміни, професіоналізми та фразеологія майбутнього фаху», «Форми усного ділового спілкування», «Ділові папери як засіб письмової професійної комунікації» тощо.

Інноваційний вимір викладання предмета «Українська мова (за професійним спрямуванням)» полягає в орієнтуванні навчального процесу на формування конкретних практичних навичок у студентів. Зокрема, доречним і нестандартним може бути метод «пізнавальна рольова гра», суть якого полягає у моделюванні певних життєвих ситуацій. Так, наприклад, на практичному занятті студентам пропонується об'єднатися в пари і створити діалоги на теми: «Ділова телефонна бесіда між представниками різних фірм», «Співбесіда з роботодавцем» та ін. При оцінюванні такого виду роботи викладач особливу увагу має звернути на дотримання етичних вимог до ділової бесіди, а саме: ввічливі форми вітання / прощання, тривалість розмови, мовну і мовленнєву культуру тощо.

У сучасну епоху практичності неабияк виросла актуальність зв'язку певної освітньої дисципліни з конкретною фаховою спрямованістю студентів. Враховуючи цю тенденцію, інноваційний підхід у викладанні предмета «Українська мова (за професійним спрямуванням)» мусить мати і суто спеціальну спрямованість.

Зокрема, для студентів спеціальності «Право» доцільно включити до навчальної програми окремі тематичні блоки «Юридичне термінознавство», «Лексикографічні джерела юридичного спрямування», «Особливості юридичного перекладу». У межах цих тем передбачається також чимало самостійної роботи студентів (створення презентацій, підготовка інсценівок, дослідницька робота з тематичними словниками).

Слід зауважити, що подібні фахові теми можуть бути створені до будь-якої професійної сфери діяльності. Тут доречно залучати традиційні лінгвістичні ігри, які мають загальномовний характер та спрямовані на розвиток критичного мислення, мовлення, формування навичок самостійного навчання. Одночасно необхідно використовувати й такі ділові ігри, які б формували і власне професійну складову вмінь та навичок майбутніх фахівців. Такими, наприклад, виступають гра у нотаріуса (складання та оформлення юридичних та дотичних до них документів), секретаря (складання та

оформлення документів, які характерні для виробництва певного типу), президента компанії (проведення нарад, співбесід) тощо. Тобто студентам пропонується реалізувати певну побутову ситуацію, яка буде характерною для їх майбутньої професійної діяльності. Таким чином, майбутньому фахівцю дається можливість відчувати специфіку своєї спеціалізації, виявити, чи достатньо знань він має, щоб впоратися з нею.

Для закріплення теоретичних знань доречно виконувати на заняттях тренувальні вправи дослідницького характеру. Зокрема, робота з тлумачним словником та словником іншомовних слів допоможе швидше опанувати нові професійні терміни в економічній сфері: *девальвація, інфляція, ембарго, сальдо, маклер, франчайзинг* тощо.

Підсумовуючи, варто зазначити, що інновації у викладанні дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» полягають у максимальній орієнтації на конкретні практичні запити сучасного студента, на формування гармонійного поєднання теоретичного матеріалу з практичними завданнями.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ НАСТІЛЬНІ ГРИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Юлія Руденко

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Використання історичних інтелектуальних настільних ігор на заняттях з історії України є досить актуальним. Ігри на заняттях – це міцний стимул у навчанні, різнобічна і сильна мотивація; перевірений засіб активізації пізнавальної діяльності, що оптимізує процеси сприйняття, мислення, пам'яті, уяви; сприяє розв'язанню освітніх, розвивальних та виховних задач; виконує розважальну, комунікативну, самореалізуючу, діагностичну функції.

За останні кілька років з'явилась ціла низка настільних ігор, які допомагають вивчати історію України від найдавніших часів до сьогодення. Зокрема, популярною є настільна гра «*Рутенія*» на тему Київської Русі. Гра охоплює кордони сучасної України та найближчі сусідні землі. Вона відтворює історію часів появи Русі та дозволяє керувати землями Київської Русі: Болгарією, Хазарією та північними провінціями Візантії в Криму. Гравець керує однією з причорноморських держав епохи раннього середньовіччя – Болгарія, Київська Русь, Хазарський каганат і Візантія, віддаючи накази на політичній карті. У своїх провінціях фракція за рахунок будівництва може розвивати торгіву, військову чи політичну інфраструктуру. Одночасно лідер фракції командує арміями і флотами, розширюючи володіння чи просто наживаючись на сусідах за рахунок набігів. Фракції ведуть

політичні ігри, використовуючи спеціальні картки політичних дій. Гравець управляє армією в ролі командувача під час зіткнення з армією іншого гравця. Жетон армії на політичній карті представлений у вигляді стопки карт різних загонів під час бою. Картки загонів разом з картками тактики і військових дій застосовуються в спеціальній механіці карткового бою, що імітує середньовічний бій.

Зануритися в ігровій формі в історію України XVI-XVII ст., познайомитися з географією того часу, Запорізьким козацтвом, їхніми походами пропонує гра *“Запорізька Січ”*. Хоробрі та доблесні воїни стають хліборобами, успішними підприємцями і торговцями, розумними та умілими будівельниками. Кожен гравець має освоїти свій острів, збудувати дороги та поселення, торгувати із сусідами, накопичувати ресурси, щоб побудувати флот і першим добратися до Хортиці та прокласти шлях до центру головного острова козаків. Вирішувати завдання допомагає довідник та збірка оповідань про найзначніші битви Запорізьких козаків, які містяться у комплекті гри.

Під час гри *“Козацькі подорожі”* гравцям-козакам необхідно якомога швидше дістатися до своєї фортеці, щоб відіслати лист турецькому султану. На ігровому полі зображені козаки і різні предмети. Гравцеві належить побудувати доріжки з допомогою дев'яти деталей так, щоб прокласти маршрути між тими козаками і предметами, які з'єднані стрілочками в кожному конкретному завданні. Перекреслені стрілки між зображеннями означають, що ці елементи не можна з'єднувати. Потрібно бути дуже уважним, щоб не опинитися в глухому куті.

Настільна гра *“Мандрівець”* присвячена життю і творчості Г.С. Сковороди. Постать Г.С. Сковороди є унікальною для України та всього світу. Вічний мандрівник не лише залишив нащадкам свої твори та роздуми, але й дав рідкісний приклад життя людини, яка дозволила собі жити за покликом душі і навчала того ж інших. Людина універсальних знань і здібностей, палкий захисник інтересів знедоленого народу. Гра *“Мандрівець”* розроблена працівниками Національного літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди. У грі велика увага приділяється віршам збірки *“Сад божественних пісень”*, байкам із збірки *“Байки Харківські”*, афоризмам Г.С. Сковороди.

Українським інститутом національної пам'яті розроблена інтелектуальна історична настільна гра *“100 років боротьби: Українська революція 1917-1921”*. Українська революція 1917-1921 рр. повернула нашу батьківщину на мапу світу. Після століть бездержавності українці створили власний парламент, уряд, військо, академію наук, здобули міжнародне визнання. Нинішні символи України – синьо-жовтий прапор, тризуб, гімн *“Ще не вмерла Україна”* обрані державними ще тоді. Революція стала уроком: що треба і чого не слід робити для творення держави? Чи засвоїли ми його? Чи достатньо

знаємо про ті буремні роки? У наборі гри є посібник, розроблений співробітниками Українського інституту національної пам'яті. Після його прочитання грати в історичну гру стає значно легше. Адже у ньому є широковідомі та малозначні факти: від створення Центральної Ради до Другого Зимового походу, про перемоги та поразки, здобутки та прорахунки її провідників. Питання настільної гри поділяються на творчі, скажімо, треба заспівати куплет пісні-маршу, що стала гімном Українських січових стрільців; візуальні, де треба відгадати, хто чи що зображено на картці; фактичні, де присутні питання з історії Української революції 1917-1921 рр.

Тематично схожою є стратегічна настільна гра **“Незалежність 1917-1921”**, під час створення якої використовувались оригінальні фото, карти і замальовки того часу із Центрального державного кінофотофоноархіву. Ігрове поле є автентичною мапою України з відтвореною на основі архівних документів системою залізничних шляхів. Серед колод, задіяних у грі, є армія УНР, Червона армія (слабші червоні), РККА (сильніші червоні), а також колоди бронепотягів, вагонів, тактики, маневру, подій. Окрім того, гравцям пропонуються гроші та гральні фішки, за допомогою яких вони будуть пересуватися. Головна мета – звільнити українські землі від росіян, що слугуватиме пересторогою від помилок минулого і дороговказом у майбутнє.

Пізнавальною є настільна гра **“УПА – відповідь нескореного народу”**. Українська територія – одна з головних арен Другої світової війни. Тут у протистоянні зіткнулися нацистський та комуністичний тоталітарні режими. Для обох Україна, її багатства, надра і люди – лише ресурс, який вони використовували в боротьбі за панування світом. І саме в цей критичний час з'явилася Українська повстанська армія, яка вирішила не вибирати, який з режимів менше зло для українців, а кинули виклик їм обом. УПА – єдина армія в Другій світовій війні, створена самими українцями і заради захисту українців. Гра від Українського інституту національної пам'яті є досить динамічною, в ній присутні елементи тактики та стратегії. Окрім навчальних матеріалів, які поглиблюють знання про боротьбу Української повстанської армії проти ворогів, гра дає можливість студентам відчувати себе справжніми командирами повстанців. У наборі гри є посібник, який розповідає про історію створення, головних історичних діячів, найважливіші бої та значення УПА. Всі матеріали гри розроблені на основі історичних джерел: фото, документи та ілюстрації з Архіву Центру досліджень визвольного руху, Галузевого державного архіву Служби безпеки України, Державного архіву Волинської області, Державного архіву Нюрнберга (ФРН), Електронного архіву українського визвольного руху avr.org.ua, Архіву видавництва “Літопис УПА”, Військово-історичного клубу “Сотня Сіроманці” (США).

Гра **“Криївка”** відображає історію повстанців, їхні звичаї та традиції. Головними дійовими особами тут виступають дві протидіючі сторони: з

одного боку – п'ять упівців, кум і голова служби безпеки УПА, з іншого – троє НКВДистів. Гравці збираються у “криївці”, після чого ведучий по черзі дає змогу кожному обрати карту, яка визначає його роль у грі. У тих, кому випадає роль на боці УПА – на картці зображений тризуб, у тих, хто за НКВС – серп і молот. Протягом гри чекісти намагаються вбити якомога більше повстанців, а ті, в свою чергу, визначити, хто ж є зрадником і діє на боці НКВС.

Побувати у різних епохах, відвідати найбільш таємничі куточки країни, взяти участь у визначних баталіях, познайомитись з багатьма відомими українцями пропонує гра **“Мандрівка Україною”**. Ігрове поле у вигляді стилізованої карти України складається із 12 пазлів. Загалом на ньому можна знайти 134 різноманітні об'єкти. Описи до них можна знайти у так званій “Книзі мандрів”, яка додається до гри.

Характер цієї публікації не дозволяє зупинитися на детальних умовах проведення вищезазначених історичних інтелектуальних настільних ігор. Проте запропоновані широкому загалу і використані у власній практиці ігри зможуть зробити заняття з історії України не тільки цікавими, але й дадуть студентам можливість набути вагомі знання та певний практичний досвід.

ЛІНГВО-ПІЗНАВАЛЬНА МОТИВАЦІЯ ЯК ФЕНОМЕН УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПРИ ОВОЛОДІННІ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Світлана Кондратюк

Торговельно-економічний коледж КНТЕУ (м. Київ)

Вивчення іноземної мови стає важливим як для професійного розвитку, так і для особистісного розвитку взагалі. Для того щоб утримати інтерес студента чи будь-якої людини до вивчення цієї мови, дуже важливо підтримати запал або зацікавити людину, розпалити в неї потяг до оволодіння іншомовною компетенцією. Найважливішим фактором, що стимулює процес іншомовного спілкування, слід вважати мотивацію засвоєння іноземної мови. За визначенням І.А. Зимньої «мотив – це те, що пояснює характер даної мовної дії, тоді як комунікативний намір виражає те, яку комунікативну ціль має, той хто розмовляє.» За визначенням Н.О. Зуєнко та С.А. Москаленко мотивація – це система імпульсів, які спонукають і направляють навчальну діяльність у випадку позитивної установки викладачем на більш глибоке вивчення іноземної мови, вдосконалення отриманих знань і потяг розвивати потребу пізнання іншомовної діяльності [1].

Мотивація до вивчення іноземної мови сприяє розвитку мовної особистості студентів під час навчання. Мотивація являє собою енергетичну сторону і характеризує спрямованість поведінки. Вона визначає вибір студентів, надає їм сил і витривалості, робить їхню поведінку цілеспрямованою. Нині існує необхідність мотивації до вивчення іноземної мови на всіх етапах навчання. Перед викладачем стоїть завдання свідомо впливати на власну активність студентів на заняттях для розвитку їхніх мовних особистостей, які проявляють себе в мовленнєвій діяльності. Розцінюючи мотивацію як важливу причину процесу оволодіння іноземною мовою, І.Власова, В.Лобашев, В.Тропин стверджували, що мотивація визначається власними прагненнями і пристрастями, а також потребами людини. Викладач може тільки опосередковано вплинути на неї, створюючи передумови й формуючи основи виникнення особистої зацікавленості студента в роботі.

Викладачу необхідні знання типів мотивації, щоб розвивати мовну особистість студентів. Психологи вказують на різноманітність мотиваційної сфери, її складну структуру. По-перше, на неї можуть впливати соціальні мотиви, що визначаються потребами суспільства; у сукупності вони складають зовнішню мотивацію, яка існує удвох різновидах: як широкосоціальна мотивація і як вузькоособистісна. По-друге, на мотиваційну сферу людини може впливати і характер діяльності. Це так звана внутрішня мотивація, її під видом вважається мотивація успішності. Внутрішня мотивація має такі різновиди щодо вивчення іноземної мови: комунікативна, лінгво-пізнавальна, інструментальна.

Вчені, які досліджують мотивацію засвоєння іноземної мови, відокремлюють цілий ряд видів мотивації з врахуванням індивідуального розвитку потреб студентів. Наприклад: 1) комунікативно-мотиваційна, яка базується на потребі в спілкуванні; 2) лінгво-пізнавальна, основана на прагненні студента до пізнання мовних явищ; 3) країнознавча мотивація, яка залежить від тематики та емоціональної зацікавленості студента.

Лінгво-пізнавальна мотивація вивчення мови, як частини іншомовної культури. Це є цікавим підходом до проблеми зв'язку змісту дисципліни та мотивації. Це дає можливість поєднувати елементи країнознавства з мовними елементами. Студентам також цікаво працювати з іншомовною інформацією, пов'язаною з їх майбутньою професійною діяльністю. Такий підхід до вивчення іноземної мови задовольняє ефективне вирішення практичних, загальноосвітніх, розвиваючих задач і має можливість викликати та підтримувати мотивацію. Вихід на рівень розширення країнознавчого матеріалу, інформація, що одночасно пов'язана із сферою майбутньої діяльності студента, може допомогти логічно та ефективно вирішувати задачі щодо соціокультурної орієнтації іншомовного навчання в цілому, розширення

фонових знань, модернізації та збагачення лексичної бази і, звісно, підсилення мотиваційного аспекту вивчення іноземної мови. Оптимально підібраний матеріал закріплює всі складові мотивації: потреби, інтереси, емоції, самі мотиви. Формування стійкого рівня мотивації студента зобов'язує викладача підбирати відповідні навчальні матеріали, які являють собою комунікативну, професіональну цінність, які би носили креативний характер, стимулювали мисленнєву активність студентів. Викладач має заохочувати в собі такі якості, як мобільність, гнучкість, здатність до варіативності для формування усвідомленої узгодженості між діями студентів та своїми реакціями, що коректно відображають результат діяльності на заняттях іноземної мови.

Отже, мотивація служить головною умовою успішного оволодіння мовами, і її необхідно постійно підвищувати. Основним чинником під час навчання іноземній мові вважається педагогічна майстерність викладача, знання студентів, їхніх психологічних, вікових, особистісних, індивідуальних особливостей. Поряд з умінням добирати відповідні засоби навчання, а також правильно й методично грамотно організовувати роботу з ними, перед викладачем стоять завдання формувати в собі мобільність, гнучкість, звичку до розмаїття і спонтанності реакцій, знаходити конкретні шляхи, методи та прийоми зацікавлення, які сприятимуть формуванню мовної особистості кожного студента у процесі навчання іноземної мови.

Література

1. Зуєнко Н. О., Москаленко С. А. Вплив мотивації на процес оволодіння іноземною мовою. – Режим доступу: [nvnu_fil.n_2013_186\(1\)__29.pdf](#)

ЗНАЧЕННЯ КНИГИ ЯК ОСНОВИ НАВЧАННЯ В НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕМАХ

Марина Кривич, Тетяна Івасишина

Національна академія Служби безпеки України (м. Київ)

Аліна Григораш

Інститут Управління державної охорони України

Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ)

З давніх-давен роль книги в освітньому процесі була визначальною як джерела та способу передання знань. Спочатку первісні книги писали на глині, папірусі, пергаменті (з виправленої осялячої, телячої шкіри тощо), згодом на папері, винайдення якого стало величезним кроком у поступі людства. Із XIV століття папір в Україну завозили з Німеччини або Англії, а на пергаменті

писали тільки грамоти або дуже дорогі книги, як, наприклад, Пересопницьке Євангеліє. Чорнило виробляли самі писарі з дубової або вільхової кори, старого залізня, вишневого клею, квасного меду та ін. Писали гусячим пером. Створення книг було надзвичайно дорогою справою, адже писали їх від руки. Цим займалися фахові писарі, як правило, священники, ченці. Перепишування було нелегким, тому книга була коштовною річчю, за яку можна було придбати цілі статки чи маєтки, особливо, якщо книга була оздоблена авторським орнаментом, срібною чи золотою оправою. Часто власник записував на ній своє ім'я й погрожував прокльonom тому, хто наважився б украсти книгу: «А хто її узав, хай буде проклятий, анафема». Вперше друкована книга з'явилася в Німеччині, у 1440-х роках, коли німецький ювелір і винахідник Йоган Гутенберг створив європейський спосіб друкарства рухливими літерами. В Україні першим поширив друкарство Іван Федоров, заснувавши в 1573 році у Львові першу друкарню.

Поява сучасних електронних книг не зменшує важливості книги як основного джерела знань, незважаючи на зміну самого її формату. Любителя книг не даремно називають: книголюбом / *die Leseratte*, бібліофілом / *der Bibliophile*, книжником / *der Büchermensch*, грамoмієм / *der Gelehrte*, бібліоманом / *Büchernarr*, ірон. книгогризом / *der Bücherwurm*, наприклад: Дмитро Гордійович великий **книголюб**, він часто навідується в міську бібліотеку (Є. Гуцало); нім. *Er ist ein großer **Bücherfreund**, ja **Bücherliebhaber*** (U. Babinsky) – Він великий книголюб, да любитель книжок; *Лесі рантом уявилося, що це Михайло Федорович, пристрасний бібліограф і бібліофіл, вчитується у Франкові про неї слова* (М. Олійник); нім. ***Der Bibliophile** hortet vorausschauend, er kauft bereits jetzt Bücher für den Rest seines Lebens* (Sophie) – Бібліофіл прозорливо накопичує, він вже зараз скуповує книги, щоб хватило до кінця життя ; *В особі Макара було дивне і рідке сполучення книжника і спортсмена* (Ю. Смолич); нім. *„Aber Styles ist ein **Büchermensch**, oder? Und **Büchermenschen** trinken Tee und laufen in Strickjacken rum ...“* (L. Bayard) – Отже Стайлес є книжником, чи не так? А книжники п'ють чай і прогулюються безцільно у в'язаному жилеті ...; *Великий був грамoміїй григорівський садівник Кривенко, не шкодував він грошей на книжки* (Д. Бедзик); – *То я книжками так натовк свої валізи: я такий самий нещасний бібліоман, як мій батько* (Т. Масенко); нім. *Der alte Giselbert warf Hermann vor, er sei ein **Büchernarr**, ein **Gelehrter** gewesen, kein Mann seines Standes* (Goswin G. T. Baumhögger) – Старий Гізельберт звинувачував Германа в тому, що він був бібліоманом, книжником, не був людиною свого рівня а свого; *Tu написав томів із сотню, книгогризе* (Словник Б. Грінченка); нім. *„Moni ist eine **Leseratte**... Und Moni hat ein Lieblingshobby: Sie liest gerne... “Ich bin der **Bücherwurm**“, sagt der Bücherwurm, „ich fresse Bücher.“* (M. Hoppe) – Моні є книголюбом ...

Найулюбленіше її хобі Моні: вона залбки читає ... “Я книгогриз”, говорить книжний хропак, “я їм книжки”.

Усна народна творчість найбільшою мірою відображає роль книги в процесі пізнання світу, закономірностей живої природи, і взагалі буття, називаючи її “вірним другом, найкращим учителем”, наприклад: нім. *Ein Schulmeister, wie er im Buche steht* – типовий учитель; *Liest du ein Buch zum ersten Mal, lernst du einen Freund kennen. Liest du es ein zweites Mal, begegnet dir ein alter* – читаєш книгу вперше, пізнаєш нового друга, вдруге – зустрічаєш старого; *Bücher und Freunde soll man wenige und gute haben* – книжок та друзів має бути не багато, але добрих; *Bücher sind mir die liebste Gesellschaft* – книги – мої найкращі друзі; укр. *У того найбільше друзів, у кого друг – книга; Книга – твій друг, без неї, як без рук; Прочитав добру книгу – зустрівся із другом; Будеш з книгою дружити – буде легше в світі жити.*

Те, що сказано у книзі, не може піддаватися сумніву, авторитетність написаного беззаперечно, наприклад: нім. *Genau wie im Buche steht* – точно так, як це написано в книзі; *wie ein Buch reden* – говорити як по писаному; *In Büchern liegt die Seele aller gewesenen Zeit* – у книгах міститься душа всіх існуючих часів; укр. *Книга вчить, як на світі жити; Хто навчається без книги, той черпає воду решетом; Мудрим ніхто не родився, а з книжок навчився; Розум без книги, що птах без крил.* Одночасно німці говорять, що *Bücher machen keine Weisen* – на самій книжковій мудрості далеко не зайдеш.

Навчатися – це означає взяти книгу до рук, зокрема: нім. *die Nase ins Buch stecken* – зайнятися ретельно навчанням, дослівно – покласти ніс у книгу; *Bücher wälzen* – гризти граніт науки; *über den Büchern hocken* – гібіти над книжками; укр. *Книгу читати – не язиком чесати; Недочитана книга – не до кінця пройдений шлях; Книгу читають не очима, а розумом;* нім. *Bücher fressen und nicht verdauen ist ungesund* – укр. *Не на користь книгу читати, коли вершки хапати.*

Книги дають не лише знання, вони здатні приносити насолоду, втіху, збагнути глибину знань – означає вміти читати увесь світ, наприклад: нім. *Ein offenes Buch sein* – бути відкритою книгою; *Lesen ist ein großes Wunder* – читання є великим чудом; укр. *Книгу читати – все знати; Книга – дзеркало життя; Книга дає крила розуму; Весела книга радість приносить; Весела книжка – твоя радість; Книга в щасті прикрашає, а в нещасті утішає.*

Спільним для німецької та української мовних картин світу є наявність фразем античного та / чи біблійного походження, наприклад: нім. *die Genesis* – книга Буття; *das Buch des Buches* – Біблія; *Schriftgelehrte und Pharisäer* – книжники і фарисеї; *für jemanden ein Buch mit sieben Siegeln sein* – укр. *книга (таємниця) за сімома печатками.*

Характерним для фразем є те, що читання книг вважається ознакою мудрості, ті, хто не читають, ледачі, недалекі, у деяких прислів'ях маємо

антонімічні протиставлення, зокрема: нім. *Lesen gefährdet die Dummheit* – читання небезпечне для дурості; укр. *Ледачому любі мед та пряник, а розумному книги; Поки ледачий байди б'є, розумний з книжок знання бере.*

На відміну від німецької лінгвокультури, в українській наявна ціла низка усталених висловів, у яких книгу порівнюють із чимось, або вона є основним семантичним компонентом порівняльного звороту, наприклад: *День без книги, що обід без хліба; Життя без книжок, як весна без квітів; Книга для дітей, що волога для полів; Книга для людини, як вікно для хатини; Книга для розуму, що теплий дощик для посіву; Книга подібна воді – дорогу проб'є усюди; Хороша книга, як свято; Людина без книги, як риба без води; Без хліба легше прожити, аніж без книги; Одна мудра книга краща від найбільшого багатства; Хороша книга яскравіша за зірку.*

Отже, можемо дійти висновку, що, вербалізуючись у німецьких та українських фразеологізмах, лексема *книга* виступає ключовим концептом, засвідчуючи основне освітнє значення, авторитет, роль у житті та навчанні людини, виражаючи головні семи 'книга – друг, книга – вчитель', 'мудрість книг незаперечна', 'книга як насолода і втіха' тощо. Також виявляємо значну кількість фразем в українській мові, де книга є стрижневим семантичним компонентом порівняльних конструкцій.

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ «ЕЛЕКТРОННОГО ПОРТФОЛІО» У САМОСТІЙНОМУ ПОЗААУДИТОРНОМУ НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Оксана Биконя

Академія Державної пенітенціарної служби (м. Київ)

Суперечності між рівнем знань студентів і їх умінням повноцінно спілкуватися у своїй професійній діяльності можна вирішити, використовуючи сучасні технології, що створюють пріоритетні умови для самостійної пізнавальної діяльності й дають змогу значно підвищити ефективність навчального процесу. Підвищити якість оволодіння студентами англomовною комунікативною компетентністю у процесі самостійної позааудиторної роботи (СПР) можливо завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), особливо для фахівців економічних спеціальностей, професійна діяльність яких безпосередньо пов'язана з інформаційно-комунікаційним середовищем (написання ділової кореспонденції (наприклад, e-mail), ведення ділових бесід, конференцій, презентацій з іноземними партнерами засобами Skype тощо).

Аналіз новітніх робіт з комп'ютерної лінгводидактики стосовно використання ІКТ під час організації СПР студентів показав, що питання забезпечення організації навчання студентів англійської мови (АМ) самостійно й позааудиторно з використанням ІКТ залишається відкритим.

Особливу увагу привертає використання в СПР студентів технології «електронного портфоліо», яка у СПР реалізується на основі використання електронного мовного портфеля, який вбудований у мультимедійний посібник. Цей портфель містить комплект файлів, де його користувач-власник

фіксує свої досягнення і досвід в оволодінні АМ за певний період часу, що свідчить про успіхи власника портфеля в оволодінні АМ.

Зауважимо, що методистами розроблено рекомендації щодо укладання мовного (паперового) портфелю (G. Schneider, P. Lenz) та роботи з ним (А. В. Гергель, І. П. Задорожна, Н. Ф. Коряковцева, Я. Г. Фабрична, Л. В. Ягенич, D. Debra, Н-Р. Nodel, V. Kohonen, D. Little, M. McNamara, D. Meijer, R. Perclovà, Z. Rao та ін.). В Україні проблемою розроблення та використання мовного портфелю у навчальному процесі займалися І. П. Задорожна, Я. Г. Фабрична (для філологів), А. В. Гергель, Л. В. Ягенич (для початкової школи), Н. В. Ягельська (для економістів) тощо.

Ми пропонуємо мовний портфель, який вбудований у мультимедійний посібник, і який є інструментом самооцінювання досягнень студента в процесі оволодіння АМ і рівня володіння АМ (Self-Assessment Language Portfolio); інструментом автономного вивчення АМ (Language Learning Portfolio); інструментом демонстрації мовного та мовленнєвого продукту – результату оволодіння АМ (Administrative Language Portfolio); інструментом зворотного зв'язку в навчальному процесі з АМ (Show Case, Feedback Language Portfolio).

Він виконує **педагогічну, методичну та інформаційну** функції: підвищує мотивацію; покращує вміння спілкуватися АМ; сприяє розвитку в студентів прагнення нового досвіду міжкультурного ділового спілкування; заохочення студентів до рефлексії власних навчальних цілей, методів та прийомів; здійснює самооцінювання процесу навчання та його результатів та планування; сприяє автономному навчанню, якісному та кількісному оцінюванню продуктів та результатів навчання, можливості отримання достовірного висновку про досягнутий рівень володіння АМ.

Оскільки цілями мультимедійного посібника є формування, розвиток та удосконалення у студентів економічних спеціальностей англomовної комунікативної компетентності у СПР.

Розроблений мультимедійний посібник спрямований на інтеграцію знань, навичок і умінь студентів, які вони отримали під час вивчення базових дисциплін гуманітарного та економічного циклів та подальше вдосконалення вмінь ділового спілкування АМ. Здійснивши аналіз професійної діяльності економіста будь-якого напрямку, наукові дослідження стосовно проблем формування у майбутніх економістів англomовної комунікативної компетентності, ми дійшли висновку, що використання мови проходить на професійно-комунікативному (професійно-діловому та соціально-професійному) рівні. Формування англomовної комунікативної компетентності рівня B2.2 можливе за рахунок інтеграції раніше набутих теоретичних знань з етики, естетики, економіки, психології спілкування ділових партнерів, ділової української мови, АМ, АМ за професійним спрямуванням тощо. Визначені ситуації ділового спілкування економістів АМ повинні обов'язково входити

до змісту самостійного позааудиторного навчання ділового АМ в мультимедійному посібнику, оскільки вони є необхідним складником професійної діяльності економіста.

Розроблений нами мультимедійний посібник “Cool Businessman” складається з *п'ятих модулів* (Five Modules), *англо-українського словника* (Dictionary), рекомендацій щодо роботи з мультимедійним посібником (Help), *інформації про мультимедійний посібник* (Information about book), *списку використаних джерел* (Resources), електронний мовний портфель – *портфоліо студента з СПР* (My self-study), до якого входять *таблиці планування та досягнень студента* (My plans and achievements), *таблиця самооцінювання* (My self-assessment), *напки з власними аудіозаписами* (My records) і з письмовими роботами студента (Downloads).

До складу мультимедійного посібника входять додаткові блоки для оптимізації процесу СПР: **вступний блок** – реєстрація (підписання договору) та зміст, інформація про мультимедійний посібник, а саме загальна інформація, функціонал кнопок програми, результат успішності; **інформаційно-довідковий блок**, що містить словник, мапи модулів, правила щодо ведення ділового спілкування (**для розвитку лінгвосоціокультурної компетентності**), рекомендації роботи з мультимедійним посібником; **блок для розвитку навчально-стратегічної компетентності**, до складу якого входять рефлексивно-аналітичні та діагностично-інформуючі вправи, реалізовані в таблиці самооцінювання і навчальній таблиці планування та досягнень студента, що є складовою частиною мультимедійного посібника.

Самоконтроль, самоаналіз і рефлексія вихідного рівня сформованості англомовної комунікативної компетентності відбувається завдяки заповненню таблиці самооцінювання. Зазначимо, що в таблиці самооцінювання подається перелік професійних мовленнєвих умінь у діловому говорінні, аудіюванні, читанні та письмі для самооцінювання B2.2. У таблиці містяться дескриптори для всіх рецептивних та продуктивних явищ ділової АМ, робота з якими пропонується у певному модулі.

Переглянувши таблицю самооцінювання, студенти можуть почати СПР над оволодінням англомовною комунікативною компетентністю з того Unit/Module), що містить найменше позитивних відповідей на твердження «Я вмів до початку цього Unit/Module » (шлях від складного до простого) та, навпаки, де він зафіксував більше «+» (шлях від простого до складного).

Для того, щоб самостійне позааудиторне навчання ділової АМ було більш чітким та зрозумілим для студентів, щоб вони були спроможні здійснювати самооцінювання та рефлексійну діяльність та були відповідальні за своє власне позааудиторне навчання, пропонуємо заповнювати сторінки *таблиці планування та досягнень студента* (My plans and achievements) у кожному модулі в посібнику. У результаті заповнення таблиці планування та

досягнень майбутні фахівці поступово усвідомлюють свою навчально-пізнавальну діяльність під час СПР, ставлять певні цілі та завдання, планують свої дії, здійснюють рефлексію процесу самостійного позааудиторного навчання ділового говоріння та письма.

Отже, під час організації СПР студентів з оволодіння англomовною комунікативною компетентністю з мультимедійним посібником доцільно використовувати електронний мовний портфель. Він є багатоцільовим, оскільки є інструментом автономного вивчення АМ та самооцінювання досягнутих результатів, демонстрації мовного та мовленнєвого продукту та засобом зворотного зв'язку. Він виконує педагогічну, методичну та інформаційну функції. Для самооцінювання та рефлексійної діяльності під час позааудиторне навчання АМ доцільно пропонувати студентам заповнювати сторінки *таблиці планування та досягнень студента* та таблицю самооцінювання.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНО-НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНИХ ЗВО

Інна Стражнікова

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)*

Відомо, що термін «інформаційні технології» означає цілеспрямовано організовану сукупність інформаційних процесів. Тому інформаційно-навчальне середовище включає засоби й технології збору, накопичення, передачі, обробки й розподілу навчальної інформації, засоби представлення знань, забезпечуючи зв'язки та функціонування організаційних структур педагогічної діяльності.

Основними ж рисами освіти інформаційного суспільства є: виникнення й розвиток глобальної системи освіти, безперервність освіти впродовж всього життя людини з переважанням самоосвіти, демасифікація та індивідуалізація освіти, зростання різноманітності освітніх стандартів і спеціальностей, орієнтованість на синтез найновіших наукових знань і методологій, перехід від формально-дисциплінарного до проблемно-активного типу навчання, широке застосування інноваційних інформаційних технологій (ІТ).

Призначення інформаційно-навчального середовища: вияв, розкриття та розвиток здібностей і потенціальних можливостей індивіда до творчої ініціативи; створення умов для самостійного здобування знань і їх якісного засвоєння; забезпечення автоматизації процесу обробки результатів навчання; компенсаторність негативних наслідків спілкування студентів із засобами ІТ.

При цьому освіта стає інструментом взаємопроникнення не тільки знань та технологій, але й капіталу, інструментом боротьби за ринок, вирішення геополітичних завдань. Відтак сучасні технологічні дистанційні засоби навчання відіграють важливу роль.

Сьогодні у світі накопичено значний досвід реалізації систем дистанційного навчання, що використовують комп'ютерні мережі, системи безпосереднього телевізійного мовлення та телекомунікаційні технології.

Сучасний характер і динамізм розвитку суспільства ставить перед психологами, педагогами та всіма фахівцями в галузі організації освіти нові завдання. Одна з причин зміни підходу до організації освіти полягає в тому, що розвиток нових інформаційних технологій породив у всьому світі велику кількість програмних продуктів, що орієнтувалися на їхнє використання в освітніх цілях.

Інформаційне суспільство формулює для навчальних закладів завдання підготовки майбутніх фахівців, здатних:

- гнучко адаптуватися в життєвих ситуаціях, що змінюються, самостійно набувати необхідних знань та застосовувати їх на практиці;
- критично мислити, вміти побачити проблеми, що виникають в реальній діяльності та шукати шляхи раціонального їхнього розв'язання, використовуючи сучасні технології;
- бути комунікабельними, контактними в різноманітних соціальних групах, уміти працювати в колективі;
- працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Чималу роль у вирішенні даних питань відіграє безперервна освіта та відкрите навчання. Зауважимо, що нові інформаційні технології не розкривають повною мірою свого потенціалу у традиційній освітній системі, де домінують технології передачі готових знань, оскільки стрімке зростання інформації не дозволяє повністю реалізувати принцип передавання всіх накопичених знань у процесі навчання.

У зв'язку з цим інформаційні технології спрямовуються на нелінійну структуризацію навчального процесу, яка створює умови для розвитку в студентів умінь та навичок постановки задач, моделювання, оптимізації, прийняття рішень в умовах невизначеності, вміння самостійно здобувати знання.

До нелінійних технологій належать: комп'ютерне моделювання як основний метод пізнання; навчально-проектна діяльність; мультимедіа і телекомунікаційні технології; інформаційне моделювання; семінари, конференції, олімпіади, турніри тощо.

Головною особливістю нелінійних технологій є постановка навчальних цілей і задач у предметній галузі, що дозволяють педагогу сформулювати експер-

тний шлях їх досягнення і розв'язання, запропонувати необхідний інструментарій, методичний матеріал, інструкції, досвід. Моделювання як метод пізнання є центральним в освітньому процесі, де використовуються комп'ютерні технології.

Зазвичай інформаційні технології реалізуються з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечує високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування.

Забезпечити технічну досконалість інформаційних засобів навчального призначення, якість змісту та педагогічну цінність – головне завдання їх розробників. Інформаційні засоби навчального призначення набувають педагогічної цінності лише в тому випадку, коли вдосконалюють педагогічний процес, покращують результати навчальної роботи.

Рівень засвоєння теоретичного матеріалу, виконання практичних завдань залежить від потреб і мотивів студента. Адже інтерес є одним з найважливіших факторів сприйняття інформації. Тому сьогодні інформаційні технології є потужним педагогічним засобом, а проектне навчання активізує «істинне навчання», основою якого є індивідуально-творчий розвиток кожної особистості [1].

Отже, впровадження інформаційних технологій в інформаційно-навчальний простір сприяє розкриттю, збереженню та розвитку індивідуальних здібностей особистості; формуванню у студентів пізнавальних можливостей, прагнення до самовдосконалення; забезпеченню взаємозв'язку між гуманітарними, технічними науками та мистецтвом; оновленню змісту, форм та методів навчання.

Література

1. Інноваційні інформаційні технології в освіті [Електронний ресурс] / Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества: 8-я Междунар. конф. «Крым 2001»: Материалы конф. – М., 2001. – Т. 3 – С. 1130-1133.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Михайло Люлько

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Сучасний період розвитку цивілізованого суспільства характеризується процесом інформатизації.

Інформатизація суспільства – це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збирання, накопичування, обробка, зберігання, передача і використання інформації. Цей вид діяльності здійснюється на основі засобів сучасної мікропроцесорної і обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну. Інформатизація суспільства забезпечує:

- активне використання інтелектуального потенціалу суспільства;
- інтеграцію інноваційних інформаційних технологій з науковими та виробничими сферами суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності;
- високий рівень інформаційного обслуговування, доступність джерел правдивої інформації, візуалізацію представленої інформації.

Інформатизація суспільства забезпечує розвиток потенціалу індивіда.

Одним із пріоритетних напрямів процесу інформатизації суспільства є інформатизація освіти, що має на увазі впровадження нових інноваційних технологій в систему освіти. Це робить можливим:

- вдосконалення механізмів управління системою освіти, а також вдосконалення методології відбору змісту, методів і організаційних форм навчання;
- створення методичних систем навчання, орієнтованих на розвиток інтелектуального потенціалу людини, яка навчається, на формування вмінь самостійно отримувати знання, здійснювати різноманітні види самостійної діяльності з обробки інформації;
- створення і використання комп'ютерних тестуючих, контролюючих і оцінюючих систем.

Використання інноваційних відео комп'ютерних систем забезпечує реалізацію інтенсивних формі методів навчання, організацію самостійної навчальної діяльності, сприяє підвищенню мотивації навчання за рахунок можливості використання сучасних засобів комплексного представлення і маніпулювання аудіовізуальною інформацією за рахунок підвищення рівня емоціонального сприйняття інформації.

Застосування інформаційних технологій дозволяє забезпечити:

- розширення сфер самостійної діяльності за рахунок можливості організації різноманітних видів навчальної діяльності, в тому числі індивідуальної, групової на кожному робочому місці;
- індивідуалізацію процесу навчання;
- самостійність вибору режиму навчальної діяльності і організаційних форм навчання;
- підвищення мотивації навчання за рахунок комп'ютерної візуалізації об'єктів, які вивчаються, можливості самостійного вибору форм і методів навчання.

Нині значних змін зазнало вивчення іноземних мов. Зокрема, в навчальний процес почали впроваджуватися такі нові інформаційні технології, як навчаючі, контролюючі програми та Інтернет-ресурси.

Комп'ютерні навчаючі і контролюючі програми в навчанні сприяють індивідуалізованому керуванню навчальною діяльністю, контролю знань.

Дослідники вважають, що комп'ютери дещо посунуть традиційні методики в процесі вивчення іноземних мов, і примусять викладачів вирішувати методологічні проблеми, до яких не всі викладачі готові. Кожний викладач має зрозуміти, що комп'ютер в навчальному процесі – не механічний педагог, не аналог викладача, а засіб, посилюючий і розширюючий можливості його навчальної діяльності, який дає йому додатковий час для творчої роботи.

Як відомо, коефіцієнт корисної дії технічних засобів навчання і контролю на заняттях з іноземної мови визначається такими критеріями, як:

- підвищення ефективності навчального процесу;
- утворення свідомого інтересу до вивчення мови;
- можливість швидкого вводу відповідей без тривалого їх кодування і шифрування.

Використання комп'ютерів на заняттях з іноземної мови значно підвищує інтенсивність навчального процесу та сприяє глибшому засвоєнню набагато більшої кількості матеріалу у зв'язку з включенням у процес всіх видів пам'яті

Комп'ютер також забезпечує всебічний контроль навчального процесу. А це, як відомо, є невід'ємною частиною навчального процесу і виконує функцію зворотного зв'язку між студентом і викладачем. При використанні комп'ютера для контролю якості знань студентів досягається більша об'єктивність оцінки. Комп'ютер є лояльним до різноманітності відповідей студентів, що створює сприятливу соціально-психологічну атмосферу на заняттях, надає студентам впевненості у собі, що є важливим фактором для розвитку їх індивідуальності і підвищення мотивації до вивчення іноземної мови.

Управління мотивацією вивчення іноземної мови є одною з головних проблем методики навчання. На жаль, нині вивчення іноземних мов має дещо штучно-навчальний характер через відсутність у більшості студентів «природної потреби» в спілкуванні іноземною мовою.

Спираючись на праці з цього питання, ми розуміємо мотивацію як систему імпульсів які спонукають, які направляють навчальну діяльність на більш глибоке вивчення іноземної мови, її вдосконалення і намагання розвивати потреби іншомовної мовленнєвої діяльності. При цьому, велика роль належить позитивній і грамотній установці викладача.

Спостереження впродовж не одного року показали, що протягом одного курсу навчання ставлення студентів до різних видів мовленнєвої діяльності

іноземною мовою змінюється в позитивний чи негативний бік. Це безпосередньо залежить від стилю роботи викладача. Постійне використання одного лише підручника, одноманітні вправи зменшують позитивні емоції слухачів, і студенти перетворюються на пасивних спостерігачів.

Як свідчить практика, нові інформаційні технології приваблюють студентів і є одними з головних їх інтересів. Тому використання інформаційних технологій в навчальному процесі, безперечно, сприяє формуванню позитивної мотивації, що й було доведено нами за допомогою використання контролюючої програми в поточному і проміжному контролі засвоєння чергової вивченої теми.

Теоретичне вивчення проблеми є необхідністю підтвердження цього питання на практиці в навчальному процесі. Робота проводилась зі студентами першого курсу, які вивчають іноземну мову. На цьому етапі було поставлено завдання – визначити ступінь готовності студентів до роботи з комп'ютером та умови, які посилюють мотивацію до вивчення іноземної мови.

У процесі роботи було вивчено думку викладачів на основі запропонованих запитань, а саме;

- які педагогічні технології використовуються на заняттях?
- чи сприяють ці технології повній реалізації мети заняття?
- назвіть, який головний мотив відвідування занять студентами?
- чи володієте ви комп'ютером?
- як часто ви використовуєте комп'ютер на заняттях?
- яких заходів потрібно вжити для зміцнення мотивації до вивчення іноземної мови?

Аналіз відповідей дає змогу стверджувати, що традиційні освітні технології переважають і викладачі рідко використовують засоби інформаційних технологій.

Необхідність використання комп'ютера як засобу, що сприяє підвищенню і зміцненню мотивації до вивчення іноземної мови, обумовила створення контролюючої програми, як першого етапу на шляху використання нових інформаційних технологій у навчальному процесі.

Після кожної теми, вивченої студентами, як правило, пропонується тест. Такий тест був запропонований з використанням комп'ютера. Аналіз відповідей студентів під час першого тесту показав деяке зниження оцінок порівняно з традиційним письмовим тестом. Це зумовлено такими факторами, як безпристрасність комп'ютера в оцінюванні, а також неможливістю списати чи скористатися допомогою інших. Але студенти були задоволені отриманими оцінками, оскільки вважали їх об'єктивними. До позитивних факторів також можна зарахувати значне скорочення часу на виконання завдання.

В завершення потрібно підкреслити, що впровадження нових інноваційних технологій в навчальний процес зовсім не виключає

використання традиційних методів викладання, а гармонійно сполучається з ними на всіх етапах вивчення іноземної мови. Але використання комп'ютера дозволяє не тільки підвищити ефективність навчання, а й стимулює студентів до подальшого самостійного навчання і зміні його мотивації в позитивному напрямку.

Література

1. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке. – М.: Просвещение, 1978. С.72-75.
2. Носенко Э.Л. ЭВМ в обучении иностранным языкам в вузе: Учеб.-метод. пособие. – М.: Высшая школа 1988. С. 10-20.
3. Сердюков П.І. технологія розробки комп'ютерних програм з іноземних мов. – К.: Ленвіт, 1996 С. 8-18.
4. Уваров А.Ю. Электронные учебники : теория и практика.– М.: Высшая школа 1988. С. 7-29.

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІЕКРАННОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ЗВО

Руслана Ябчанка

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ)*

Концепція модернізації вищої освіти в нашій країні зумовлена процесом євроінтеграції і потребує необхідності розробки та використання прогресивних інноваційних технологій, радикального підвищення ефективності та якості підготовки фахівців з новим типом мислення, що відповідає вимогам постіндустріального суспільства. Однією з найефективніших технологій навчання є поліекранна.

Метою статті є аналіз ключових понять означуваної проблеми, їх місце і роль у закладі вищої освіти.

Поліекранна технологія має унікальний пристрій. Поліекран – технічний засіб, що є сукупністю комп'ютерної та проекційної техніки, яка дає змогу проектувати візуальну інформацію у будь-якій необхідній послідовності та у будь-яких сполученнях інформаційних блоків на одному або на кількох розташованих поруч екранах. Екран, площею 15 м², навпроти якого амфітеатром розташовані 2 ряди крісел і який ділиться, залежно від потреб навчальних цілей, на 2, 3, 4... до 10 частин, на яких подаються інформаційні блоки іноземною мовою, асоціативні слайди. Склад навчальної групи становить від 6 до 14 осіб.

Функції поліекрану:

1. Поліекран дає змогу досягти найбільшого рівня наочності й активізувати образне і логічне мислення;
2. Поліекран дає змогу учасникам навчального процесу передбачити інформацію, самостійно обирати основну інформацію і на ній зосередити свою увагу;
3. Поліекран активізує уяву, спонукає до активного пошуку, створює умови для сприйняття великої кількості інформації у стислі терміни;
4. Поліекран створює емоційно-позитивний фон навчального процесу;
5. Поліекран дає змогу багаторазово повторювати лексичні одиниці: (25-30 разів, за теорією академіка Павлова, для розвитку стійкого рефлексу досить 15 повторювань);
6. Поліекран дає змогу враховувати психофізіологічні характеристики учасників навчального процесу і відповідно до цього розподіляти навчальне навантаження.

Поліекранна технологія навчання належить до нових навчальних технологій, що сполучають програмно-апаратний та методичний комплекси з урахуванням психологічних рекомендацій фахівців та дозволяє в короткий термін не тільки пред'являти зміст програм, але і переводити навчання на рівень стійких навичок і умінь.

Використання поліекранної технології не обмежує вік та рівень початкової підготовки слухачів за рахунок того, що інформація передається по різних каналах пам'яті у паралельному режимі та багаторазово дублюється; вона залишається в пам'яті значно довше, ніж після вивчення мови традиційними методами.

Специфічною особливістю поліекранної технології є те, що студент не знає, на якому проекційному полі буде пред'явлено інформацію, вона з'являється на периферійних полях зору, стимулюючи цим самим рух очей у свій бік. Цей рух має мимовільний характер і є орієнтованим рефлексом, який вважають психофізіологічним підґрунтям уваги і який супроводжується комплексом реакцій, що мобілізують роботу мозку.

Ця технологія дає змогу задіяти такі види пам'яті, як: механічну, наочно-образну, змістовну, зокрема (словесно-логічну і словесно-абстрагуючу), а також емоційну, що, своєю чергою, дає змогу не лише використовувати приховані резерви людського мозку, але й активізувати їх.

Відомо, що ми запам'ятовуємо:

- 20 % – від того, що чуємо;
- 30 % – від того, що бачимо;
- 50 % – від того, що чуємо і бачимо;
- і 80 % – від того, що бачимо, чуємо і говоримо.

Таким чином, полієкранна технологія створює умови для роботи з різними видами пам'яті. В результаті досягається висока надійність переробки інформації, інтеграція в цілісний образ з мінімальними витратами.

За допомогою полієкранної технології вдається:

- у короткі проміжки часу вводити набагато більшу, порівняно з традиційним навчанням, кількість навчальної інформації на одиницю навчального часу;
- подавати людині колосальний обсяг інформації через всі канали сприйняття, до того ж в захоплюючій формі, що підсилює мотивацію навчальної діяльності - головну запоруку успіху;
- задіювати в навчальному процесі всі види пам'яті, які властиві людині.

Атмосфера доброзичливості, створювана викладачем, сприяє формуванню позитивних двоканальних зв'язків викладача і студентів, що є стимулом навіть для тих слухачів, які були невпевнені у своїх силах. Сукупність технічних засобів, сучасних методик інтенсивного навчання, способів пред'явлення, обробки і контролю психофізіологічних механізмів сприйняття інформації якісно підтверджують її сучасну актуальність та позитивність.

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТАМИ КОЛЕДЖУ НФаУ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ ТА ФАРМАЦІЇ»

Валерій Горбаньов

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Семінарське заняття (семінар від. лат. розсадник) – особлива форма групових занять з будь-якого предмета або теми при активній участі студентів. Ця форма заняття сприяє розвитку діалогічної мови студентів, формує самостійність у роботі з першоджерелами. Семінарські заняття можуть бути присвячені як вивченню нового матеріалу, так і узагальненню і систематизації вже засвоєного [2].

Інтерактивні семінарські заняття в процесі вивчення дисципліни «Історія медицини та фармації» є діалоговою формою навчальних занять. Методика проведення семінарського заняття враховує: проблемне формулювання теми заняття; організацію навчального простору, що передбачає діалог; мотиваційну готовність студентів і викладача до загальних зусиль у процесі пізнання; створення ситуацій, які пробуджують студентів до вирішення поставлених завдань; забезпечення умов співробітництва викладача і студента тощо [1].

В Коледжі НФаУ студенти-бакалаври I курсу на заняттях з «Історії медицини та фармації» вивчають 10 основних тем (всього відводиться 90 годин, з них - 32 години лекції, 12 годин семінарські заняття), які поділені на два модулі. Семінарські заняття охоплюють різноманітні теми: Медицина та лікознавство в стародавні часи; Медицина і лікознавство в епоху середньовіччя; Медицина і лікознавство в Україні від Стародавньої Русі до початку XX ст.; Видатні вчені та їх внесок в розвиток медицини та фармації; Стан та перспективи розвитку фармацевтичної галузі в Україні; Охорона здоров'я і фармація за кордоном.

Основним завданням інтерактивного семінарського заняття як форми організації навчання є поглиблення знань, їх систематизація й узагальнення на основі самостійного вивчення різноманітних джерел; розвиток широкого спектра аналітичних умінь, у тому числі: конспектування, рецензування, підготовка розгорнутих проблемно-тематичних виступів, опанування критичного зіставлення джерел і т. ін. Але, на відміну від інших форм навчальних занять, на семінарі студенти не просто засвоюють нові знання й уміння, а колективно обговорюють їх після попередньої підготовки вдома, роботи з рекомендованими джерелами та літературою. Отже інтерактивне семінарське заняття є більш складною формою організації освітнього процесу, якій мають передувати заняття засвоєння нових знань і умінь.

Зазвичай підготовка до проведення семінарського заняття починається з визначення теми, вибору і постановки проблеми, в якій закладено протиріччя між новими фактами й усталеним світоглядом, між загальним поняттям і окремими його елементами; усвідомити, у чому полягає це протиріччя й означає сформулювати проблему, що в свою чергу активує пізнавальну діяльність студентів.

Інтерактивні семінарські заняття з дисципліни «Історія медицини та фармації» проводяться за наступним алгоритмом:

Таблиця 1

Методика проведення інтерактивних семінарських занять

1	Викладач у вступному слові до семінару чи на консультації перед заняттям повідомляє про навчальні проблеми, які необхідно обговорити на семінарі
2	На початку семінару визначається склад «малих груп» (до 5 осіб)
3	Визначається група, яка оцінює правильність розв'язання проблеми (2-3 особи)
4	Формулюється навчальна проблема і, якщо необхідно, повідомляються деякі умови її розв'язання
5	Визначається час для обговорення проблеми в «малих групах»
6	Повідомляються варіанти розв'язання проблеми у різних «малих групах»

7	Підбиваються підсумки з оцінювання роботи кожної групи
---	--

Студенти на семінарських заняттях, проведених за таким алгоритмом, не тільки закріплюють знання, вміння й навички, вони демонструють уміння самостійно працювати з першоджерелами та в мережі Інтернет, знаходити необхідну інформацію, обробляти її та повідомляти або оформляти у вигляді повідомлень тощо. За певних умов на семінарських заняттях викладач стимулює аналітичну та інтелектуальну діяльність студентів, розвиває їх критичне мислення при формуванні компетентностей та засвоєнь знань, умінь та навичок [1].

Організація та проведення інтерактивних семінарів вимагає попередньої підготовки викладача та студентів. Викладач глибоко вивчає і продумує навчальний матеріал; розробляє завдання, приклади проблемних ситуацій, зразки документів, план проведення інтерактивного семінару; готує запитання, виробляє критерії оцінювання. Студенти попередньо готуються, опрацьовують навчальний матеріал лекції, знаходять необхідну інформацію в літературі, виконують завдання до самостійної роботи тощо.

Досвід показує, що оптимальним для двогодинного семінарського заняття буде 4-5 питань. Їх бажано формулювати також дискусійно, пропонуючи студентам самостійно оцінити історичну ситуацію, визначити тенденцію, пояснити особливості. Іншим способом формулювання питань семінару буде пряма оцінка на спосіб обробки джерел і представлення матеріалів («порівняйте...», «дайте оцінку...», «зробіть висновки щодо...», «коротко охарактеризуйте...»).

Проведення інтерактивних семінарських занять з дисципліни «Історія медицини та фармації» вимагає від студентів:

- засвоїти підходи і принципи практичного історичного аналізу;
- класифікувати та узагальнювати однорідні історичні явища;
- аналізувати характер і тенденції певних історичних подій;
- вирізняти специфіку і особливості медицини і фармації в Україні та країнах світу;
- оцінювати передовий зарубіжний досвід правового, економічного та організаційного розвитку фармації;
- виносити судження щодо вибору оптимального шляху вдосконалення вітчизняної фармації;
- виносити судження щодо прогнозування історичного ходу (процесу) розвитку фармацевтичної спеціальності.

Важливим аспектом у процесі вивчення «Історії медицини та фармації» є міждисциплінарні зв'язки: дисципліна базується на вивченні загальної історії, інформатики, фізики та хімії під час середньоосвітньої підготовки й

інтегрується з такими дисциплінами навчального плану Коледжу НФаУ, як історія та культура України, філософія, соціологія, органічна та неорганічна хімія, біологія з основами генетики; дисципліна є підґрунтям вивчення фізіології та анатомії людини, органічної хімії, фармацевтичної ботаніки, аптечної технології ліків, фармакології, фармакогнозії, організації та економіки фармації, медичного та фармацевтичного товарознавства, фармацевтичної хімії, менеджменту та маркетингу у фармації, що передбачає інтеграцію викладання з вище зазначеними дисциплінами на формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання і у професійній діяльності; дисципліна закладає основи професійної культури, виховує гордість та відчуття необхідності фармацевтичної спеціальності.

Література

1. Кайдалова Л.Г. Професійна підготовка майбутніх фахівців фармацевтичного профілю у вищих навчальних закладах: монографія / Л.Г. Кайдалова.- Х.: НФаУ, 2010. – 364 с.
2. Методика навчання історії в школі / О.І. Пометун, Г.О. Фрейман. – К.: Генеза, 2009. – 328 с.
3. Історія медицини та фармації: навчальний посібник для студентів вищих фармацевтичних навчальних закладів. / А.А. Котвіцька, В.В. Горбаньов, Н.Б. Гавриш та ін. - Х.: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. – 168 с.

СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА ПОСІБНИКІВ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ СТУДЕНТАМИ

Олена Шнедович

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Питання створення освітніх електронних видань, зокрема інтерактивних і мультимедійних електронних посібників, навчально-методичних комплексів, як і раніше в центрі уваги викладачів закладів вищої освіти. У сучасних освітніх закладах велика увага приділяється комп'ютерному супроводу професійної діяльності.

Закон України «Про освіту» визначає *«електронний підручник (посібник) — електронне навчальне видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію»*.

Один із видів електронного посібника — інтерактивний електронний посібник (ЕП). Принцип створення: інтеграція в одному програмному

продукті різноманітних видів даних (текст, ілюстрації, анімація, таблиці, аудіо- та відео-зображення тощо). Функціональні особливості: можливість розташування ЕП на навчальній платформі з метою повного або часткового його використання; наявність покрокової навігації та блоку контролю і самоконтролю; реалізація інтерактивних вправ; використання ЕП на різних пристроях; можливість розташування ЕП на навчальному порталі або у соціальній мережі з метою повного або часткового його використання; можливість друку окремих фрагментів електронного посібника.

Електронні посібники можна умовно розділити на 4 класи: енциклопедичні, інформаційні, навчальні та екзаменуючі (тестові).

Електронний посібник має ряд принципових відмінностей від посібника, виготовленого типографським способом:

1. Можливість мультимедіа.
2. Забезпечення віртуальної реальності.
3. Високий ступінь інтерактивності.
4. Можливість індивідуального підходу до студента.

Включення в структуру електронного посібника елементів мультимедіа дозволяє здійснювати одночасну передачу різноманітних видів інформації. Як правило це означає співвідношення тексту, графіки, анімації та відео.

Електронний посібник має певні переваги перед традиційними видами посібників:

1. Вивчення матеріалу може бути не пов'язане з часовими рамками (аудиторними заняттями).
2. Дозволяє розвивати навички самостійної роботи студентів.
3. Структура посібника допомагає встановлювати контроль над вивченням відповідних блоків тем.

Однією із додаткових можливостей електронного посібника є використання гіперпосилань, за допомогою яких можливий швидкий перехід від однієї частини посібника до іншої.

Створення електронних методичних матеріалів та посібників для самостійного вивчення навчального матеріалу студентами — це творчий процес викладача.

Використання сучасних програм для створення мультимедійних матеріалів — є актуальним, доцільним та корисним в сучасних умовах підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти різних рівнів акредитації.

Використання можливостей програми Camtasia 9 (також огляд програм FastStone Capture та PowerPoint; відеосервісів YouTube, Screencast.com) для створення електронних навчальних матеріалів полегшує роботу викладача, розкриває його творчі здібності.

Однак необхідно дотримуватися відповідних методичних вимог:

1. Навчальний матеріал повинен бути розбитий на блоки.

2. Кожен блок повинен містити детальні ілюстрації.
3. Ілюстрації повинні підбиратися таким чином, щоб більш детально і просто пояснити матеріал, який важко сприймається студентами.
4. Основний матеріал блоку повинен об'єднуватися в одне ціле за допомогою гіперпосилань. Гіперпосилання можуть зв'язувати і окремі блоки електронного посібника.
5. Доцільно доповнити матеріал посібника впливаючи на підказками.

Електронний посібник може бути виконаний у двох варіантах:

- Для відкритого доступу через глобальну мережу Internet;
- Для використання в процесі аудиторного навчання (для локальної мережі).

Підготовка та розробка якісних навчальних, навчально-методичних, додаткових та інформаційно-довідкових матеріалів в остаточному підсумку і визначає якість електронної форми представлення навчально-методичних комплексів та електронних посібників.

Для оптимізації процесу проектування дидактичних матеріалів для навчально-методичних комплексів і для забезпечення якості розроблюваних посібників необхідно звернути увагу:

- на чітку та глибоку структурування тексту;
- вибір оптимального обсягу навчального матеріалу (модуля, теми, підтеми);
- доцільне дроблення навчального тексту на невеликі смислові фрагменти і легко прийнятні порції;
- дизайн-ергономіку, графічне оформлення та форматування навчального матеріалу;
- використання кольорової палітри в навчальному тексті;
- вибір жанру, стилю викладу, його композицію;
- принципи формування системи гіперпосилань в навчальному тексті: види гіперпосилань, кількість гіперпосилань в тексті на курс, тему, розділ, екранну сторінку монітора;
- використання відповідних заголовків структурних елементів навчального тексту та їх шрифтове оформлення;
- більш активну розробку різноманітних ілюстративних матеріалів, наприклад, статичних рисунків та графіки, а також мультимедіа додатка: аудіо- та відео фрагментів, фото, анімації, інтерактивні моделі, флеш-анімації тощо.

Рішення наступних завдань може забезпечити якісну підготовку та розробку навчально-методичних, додаткових та інформаційно-довідкових матеріалів для створення та використання електронних версій навчально-методичних комплексів та інших освітніх електронних видань підтримки навчання в закладах вищої освіти.

Електронні посібники можуть бути створені у декількох форматах: Word, PowerPoint; Acrobat; Flash MX; 3D Studio MAX; Camtasia 9 тощо.

Поширюється дистанційне навчання, тож вивчення і застосування комп'ютерних програм для створення та використання електронних методичних матеріалів і посібників не випадково.

Об'єднання програм дозволяє створити навчальні програми, які дозволяють забезпечити впровадження нових технологій, що відповідають світовим стандартам в області інформатизації.

МЕТОДИКА ІНТЕГРОВАНИХ БІНАРНИХ ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ САПРЯМУВАННЯМ

Олена Семенишин

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Реформування української системи освіти нині зосереджується на формуванні європейської моделі, де інтеграція професійної діяльності та освіти стала пріоритетним напрямком освітньої стратегії «Європа 2012». В той же час актуалізується проблема підготовки спеціалістів, які мають іншомовну професійну компетенцію. Завдяки інтегрованим бінарним заняттям студент формує цілісну картину професійної діяльності, яка вміщує світовий досвід певної професійної діяльності. Цей різновид занять не лише збагачує змістовий аспект навчання, але й дає можливість використовувати іноземну мову для практики у професійній діяльності. Наукові розвідки присвячені висвітленню різноманітних аспектів інтеграційного підходу у проведенні занять іноземної мови здійснювали такі дослідники: Т. Аванесова, Н. Антонов, Г. Вишнеvsька, С. Заскалета, С. Ніколаєнко, В. Максимова, Л. Морська, А. Самсонова, О. Тарнопольський, Г. Федорець. Однак ці наукові розробки акцентували на міжпредметних зв'язках у вивченні іноземної мови, а методологія проведення інтегрованих бінарних занять досі залишається актуальною темою для наукових та методичних розробок.

Бінарні заняття з іноземної мови за професійним спрямуванням передбачають розгляд поняття «інтеграція» не як засобу чи мети навчання. Інтеграція стає оптимальним способом формування більш чітких уявлень про функціонування єдиної професійної міжнародної терміносистеми. Ізольоване вивчення предметів формує фрагментарність знань і перешкоджає цілісності, тому нам необхідно поєднати в нашій свідомості схожі та споріднені предмети, аби внести більшу ясність у наші уявлення, і після повного їх з'ясування підвищити до чітких понять [3, 45].

Методика такого заняття відрізняється від методики традиційного тим, що заняття з однієї теми проводять два викладачі. Етапи бінарного заняття не ізольовані один від одного, а органічно поєднані, пластичні та можуть

переплітатися один з одним [2]. Структурна модель інтегрованого заняття обумовлена навчальною метою та завданнями, детермінується проблематикою міжнародного дослідження визначеної теми. Інформаційна площина таких методичних розробок забезпечує закріплення теоретичних знань студентів, а діяльнісна – розкриває особливості практичного функціонування.

До проведення бінарного заняття необхідно врахувати декілька аспектів:

1. Автентичності текстів

Англомовні матеріали для заняття повинні не лише викликати зацікавлення в студентів, але й мати цінність у царині саме професійної приналежності студента. Більшість матеріалів друкованих видань вже є дидактизовані (мають не лише підбір завдань до них, але й спрощені текстові адаптації), що формує віддалене від реальності уявлення про професійну діяльність. Тому методичне забезпечення бінарного заняття повинно вміщувати оригінальні матеріали, які відображають сучасні проблеми та дослідження в певній професійній галузі. Це забезпечить формування компетентного читача, який успішно функціонуватиме міжкультурній комунікації.

2. Розробка комплексу завдань та вправ

Лінгвістичні завдання для бінарного інтегрованого заняття мають вміщувати не лише вправи для формування термінологічної лексичної компетенції, але й спрямовані на тренування мовленнєвої професійної діяльності. Розробка матеріалів для кейс-методу, актуальний підбір кейсу для спільного аналізу і обговорення забезпечить вправління у використанні теоретичного матеріалу. Крім того, це дає змогу студенту проаналізувати власну поведінку та комунікативні здібності для вирішення певної професійної проблеми. Моделювання комунікативних ситуацій з професійним ухилом, відтворення англомовного середовища дидактичними засобами позитивно позначається на активізації сприйняття та засвоєння матеріалу, що дає студентам потужний стимул розвиватись в цьому напрямку й позбавляє страху перед реальним професійним спілкуванням [2].

3. Технічні засоби навчання

Важливим є й підбір технічних засобів навчання: веб-сайти з відповідним контентом, матеріали відео блогів, подкасти, записи міжнародних вебінарів та відео конференцій. Це сприяє підвищенню мотивації до вивчення іноземних мов; появи вибору в доборі фонетичного матеріалу; формуванню навичок аудіювання і здатності сприймати різні стилі мови з різними акцентами та інтонаціями; удосконаленню навичок говоріння [4, 14].

Отже, інтегровані бінарні заняття сприяють підвищенню засвоєння теоретичного матеріалу, дають змогу практичної його реалізації, формують навички самоосвіти, винахідливість та розвивають аналітичні здібності.

Методика інтегрованих бінарних занять пропонує викладачеві продемонструвати цілісність та паралельність дисциплін, що є важливим аспектом для формування уявлення про майбутню професійну діяльність.

Література

1. Берестецька Н. В. Інтегроване навчання як умова формування готовності майбутніх офіцерів прикордонників інженерних спеціальностей до іншомовного професійного спілкування / Н. В. Берестецька, О. В. Герасимюк // Гуманізм та освіта. Збірник матеріалів X Міжнародної наук.-практ. конф., (м. Вінниця, 14 – 16 вересня 2010 р.) / Вінницький Національний технічний університет. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2010. – С. 309 – 312
2. Дружченко Т.П. Інтегроване навчання іноземній мові як засіб оптимізації професійної освіти майбутніх юристів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/9/32.pdf>
3. Песталоцци И. Г. Избранные педагогические произведения / И. Г. Песталоцци. – М., 1963. – С. 45
4. Якуба Ю.А. Взаимосвязь теории и практики в учебном процессе средних профессионально-технических училищ / Ю. А. Якуба. – М., 1985. – С. 14.
5. Adams C. Geek's guide to teaching in the modern age. – Instructor., 115(7), 2006. – С. 48–51.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ

Інна Боряк

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Згідно загальноєвропейських Рекомендацій Ради Європи, відтепер метою є не просто вивчення будь-якої мови, а вільне спілкування нею, тобто формування в індивіда іншомовної комунікативної компетенції.

Усна комунікативність (спілкування), відповідно до тверджень Р. Скотта, – це тип діяльності, який передбачає спілкування двох чи більше осіб і у якому обидва учасники є слухачами і співрозмовниками одночасно: вони повинні реагувати на те, що чують через репліки [1;70].

Комунікативний підхід передбачає органічне поєднання свідомих і несвідомих компонентів у процесі навчання іноземної мови, тобто засвоєння правил оперування іншомовними моделями відбувається одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією [2; 39].

Засвоєння англійської мови здійснюється за допомогою аутентичних матеріалів (оригінальних текстів, аудіо-записів, відеофільмів), які є нормативними з точки зору мовного оформлення та містять лінгвокраїнознавчу інформацію та показують функціонування мови в її рідному середовищі, мовну поведінку носіїв мови в різних ситуаціях спілкування, розкривають особливості поведінки, пов'язані з народними традиціями, соціальною структурою суспільства, етнічною належністю.

С.Ю. Ніколаєва пропонує і засоби реалізації: рольові ігри, проблемні ситуації, вільне спілкування. Висуваються і вимоги до організації навчального процесу: комунікативна поведінка учителя на уроці, широке використання ситуацій спілкування, паралельне засвоєння граматичної форми та її функції у мовленні, врахування індивідуальних особливостей студента, передусім його особистісної сфери. С.Ю. Ніколаєва називає форми організації діяльності: колективні, інтерактивні, співпраця учителя та студента [3; 42].

Комунікативний метод навчання мовленнєвої діяльності складається з п'яти принципів:

- принцип мовленнєво-розумової діяльності (забезпечує мовленнєву спрямованість навчання, яке можливе лише за наявності розумової активності учнів та постійне практичне використання мови, що робить навчання привабливим для учня, бо забезпечує оволодінням ними мови, що і є головною метою їх навчання);

- принцип індивідуалізації за керівної ролі його особистісного аспекту, оскільки людина має своє індивідуальне ставлення до оточення, то і мовлення її теж є індивідуальним;

- принцип функціональності, передбачає опору на систему мовленнєвих засобів;

- принцип ситуативності, що стимулює висловлювання студентів, відтворює комунікативну реальність;

- принцип новизни – забезпечує розвиток мовленнєвих умінь, зокрема динамічності, здібності перефразувати, комбінувати [4;67].

Комунікативний підхід до викладання іноземної мови часто стає об'єктом критики через те, що він спонукає студентів робити помилки, особливо граматичні. Причина цих помилок є двозначною. По-перше, це те, що студента вчив викладач, який вірить, що випадкові помилки граматики чи вимови не мають ніякого значення. По-друге, – студент може бути залученим у мовленнєву ситуацію, до якої він не був підготовленим, і, намагаючись реалізувати її, робить помилки. Саме цей факт показує наше відношення і нашу реакцію на ці помилки [5;82].

Для того щоб студенти робили менше помилок у спілкуванні комунікативна методика припускає навчання граматики на функціональній та інтерактивній основі. Це означає, що засвоєння нових лексичних і

граматичних одиниць відбувається у тісному зв'язку з їх функціями в мовленні не у вигляді «форм» та «структур», а як засіб відображення певних думок та комунікативних намірів [6;77].

Таким чином, сутність комунікативного методу навчання іноземної мови є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації для того щоб підготувати студента до міжкультурного спілкування. Головне завдання комунікативного підходу – формування комунікативно компетентної особистості, здатної вільно й легко висловлюватися з будь-яких питань, виявляючи високий рівень мовної культури, дбаючи про якість свого мовлення. Своєрідність цієї методики "полягає в оволодінні студентами всіма формами і видами мовленнєвої діяльності з метою спілкування" [7, с. 16].

Література

1. Johnson K., Morrow K. Communication in the Classroom. – Longman Group, 1992. – 140 p.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. - 2-е вид., випр. і перероб. - Київ: Ленвіт, 2002. - 328 с.
3. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навчальний посібник / С.Ю. Ніколаєва. - Київ.: Ленвіт, 2008. - 285 с.
4. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с
5. Widdowson G. Teaching language as Communication. – Oxford University Press, 1990. – 168 p.
6. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иномязычному говорению / Е.И. Пассов. – [2-е изд.] – М.: Просвещение, 1991. – 223 с.
7. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Дивослово. – 2004. – № 3. – С. 76-80

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИКИ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

Олександра Іванчик

Національна академія Служби безпеки України (м. Київ)

Процес вивчення і засвоєння іноземної мови неодмінно супроводжується труднощами розпізнавання та відтворення звуків, що не властиві рідній мові. Для польської мови характерна своєрідна артикуляція

приголосних *l [l'], ł [ɫ], sz [ʃ], ż [ʒ], cz [č], dż [ʒʲ], ś, ź, ć, dź* та носових голосних *a, e*, тому під час їх вивчення студенти припускаються орфоепічних помилок. На початкових етапах вивчення мови особливо важливим є попередження та коригування помилкової вимови, тому запропонуємо методичні рекомендації щодо усунення фонетичних і орфоепічних помилок.

Видатні лінгвісти та викладачі іноземної мови – Т. Бенні [1], В. Дорошевський [3], А. Домбровська [2], Г. Комаровська [4] – за методичну основу беруть порівняння структур мови, що вивчається, зі структурами рідної мови студентів. Вони вважають, що успішне оволодіння фонетикою досягається шляхом порівнянь іноземної та рідної мов, без чого неможливо приготувати змістовні, корисні фонетичні вправи. Так, фонетичні вправи для українськомовного студента відрізнятимуться від вправ для англomовного носія.

З першого уроку студент знайомиться з алфавітом. Викладач вчить його розпізнавати і розрізняти звуки. Ефективними будуть такі вправи:

1. «Ідентичні чи різні».

Під час вправи викладач читає пари схожих за звучанням слів або ідентичні (так звані мінімальні пари). Завдання студента – визначити, чи чули вони одне й те саме слово двічі або два різні слова:

Sześć – sześć I (ідентичні)

Sześć – cześć P (різні)

2. «Імітація» полягає у повторенні слів та словосполучень за викладачем або аудіозаписом. За можливості, здобувачі вищої освіти повинні звертати увагу на правильне розташування органів мови під час артикуляції практикованих звуків. Ганна Комаровська дуже чітко рекомендує діяти відповідно до конкретних правил під час вправ, заснованих на техніці імітації [4, с.141-142]. Для цього необхідно:

- Почніть із повторення хору, поступово зменшуючи кількість людей у повторюваній групі, щоб мобілізувати студентів на гучну відповідь;

- модель звука повинна бути подана в контексті;

- якщо ви почули помилку, повторіть фрагменти з кінця, наприклад:

Я нічого не розумію, будь ласка, повторіть

..... *повторіть*

..... *будь ласка, повторіть*

3. Читання скоромовок, дитячих віршів, що можуть бути пристосованими до теми уроку.

4. «Що відбувається на малюнку?» Наприклад, навчаючи носових звуків у поєднанні з граматиною, можна використовувати такі фрази:

Myślę, że oni ... robią to, ... idą dotąd, ... piją wodę //

a ja teraz nie robię tego ..., nie idę dotąd, ... nie piję wody.

5. «Техніка запису» полягає в записі на диктофон вимови студентів, а потім слуханні їх з метою аналізу помилок вимови. Якщо ми записуємо заяви студентів на початку курсу, а потім під час і в кінці, прогрес повинен бути видимим [5, с. 20:42].

Вивчення польської мови потребує багато часу. Завдання наставника – корегувати цей процес для ефективного досягнення мети. На вивчення фонетики окремо дається незначна кількість годин, тому варто впроваджувати фонетичні вправи у поєднанні з лексико-граматичним матеріалом. Такі вправи активізують увагу студентів та дають змогу поступово занурюватися у фонетичне багатство мови.

Література

1. Benni T. Gramatyka angielska: dla początkujących na podstawie fonetycznej, Książnica Polska T-wa Naucz. Szkół Wyższych, 1922. – 54 s.
2. Dąbrowska A., Dobesz U., Pasieka M. Co warto wiedzieć: poradnik metodyczny dla nauczycieli języka polskiego jako obcego na Wschodzie / [Dąbrowska A., Dobesz U., Pasieka M]. – Warszawa : Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2010. – 237 s.
3. Doroszewski W., Wieczorkiewicz B., Zasady poprawnej wymowy polskiej (ze słowniczkiem). – Warszawa : Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1947. – 83 s.
4. Komorowska H. Metodyka nauczania języków obcych. – Warszawa : Fraszka Edukacyjna, 2002. – 272 s.
5. Seretny A., Lipińska E. ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego. – Kraków : UNIVERSITAS, 2005. – 330 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Бабенко-Жирнова М.В. - кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Бакін С.О. - кандидат медичних наук, старший викладач, кафедри загально-технічних дисциплін та охорони праці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ).

Биконя О.П. - доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мов і їх викладання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів).

Болілій В.О. – доцент, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформатики та інформаційних технологій Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)

Боряк І.В. – викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Векуа Н.В. – доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (м. Київ).

Вербицька А.В. - к.н.держ.упр., доцент кафедри соціальної роботи Чернігівського національного технологічного університету (м. Чернігів).

Гладченко А.М. – доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри Національної академії Служби безпеки України (м. Київ).

Глущик С.В. - доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри культури української мови Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова (м. Київ).

Горбаньов В.В. - кандидат історичних наук, викладач суспільних дисциплін Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Григораш А.В. – директор бібліотеки Інституту Управління державної охорони України КНУ імені Тараса Шевченка (м. Київ).

Данилишин Н.Й. – магістрант ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Децюк Т.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи Чернігівського національного технологічного університету (м. Чернігів.)

Єгорова І.В. - доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Зарудко Т.П. - викладач-методист, викладач хімічних дисциплін Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Іванова Л.В. - інженер-програміст інформаційного центру Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький).

Іванчик О.В. – старший викладач Національної академії Служби безпеки України (м. Київ).

Івасишина Т.А. - доцент, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри Національної академії Служби безпеки України (м. Київ).

Капітан Л.І. - магістрант ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Комарова О.С. - доцент, кандидат філологічних наук, заступник директора ННЦ МП Національної академії Служби безпеки України (м. Київ).

Кондратюк С.А. – викладач Торговельно-економічного коледжу КТНЕУ (м. Київ).

Кривич М.Л. - кандидат педагогічних наук, директор Навчально-наукового центру мовної підготовки Національної академії Служби безпеки України (м. Київ).

Куц О.В. - доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (м. Київ).

Люлько М.Є. – викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Маятіна Н.В. – спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, старший викладач кафедри інформаційно-технічних та природничих дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Нечаюк Л.Г. - кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Пархомчук С.М. – старший викладач кафедри інформаційно-технічних та природничих дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Приблуда Л.М. – асистент Національного університету харчових технологій (м. Київ).

Проневич Т.М. – спеціаліст вищої категорії, старший викладач, старший викладач, кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Прудченко І.І. - доцент, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Пушняк О.А. - спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Рудакова О.І. – старший викладач Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Руденко Ю.М. – викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Согоконь О.А. - кандидат педагогічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава).

Семенишин О.І. – викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Стан М.В. - магістрант ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Столяренко Т.Л. – викладач, кандидат педагогічних наук Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Стражнікова І.В. – доцент, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Обриська А.М. – практичний психолог, викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Олефіренко М.В. – старший викладач, заступник директора коледжу з ВН, викладач-методист кафедри харчових технологій та товарознавства Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Шмалей С.В. - професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри загальнотехнічних дисциплін та охорони праці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ).

Шнедович О.А. - спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, старший викладач кафедри інформаційно-технічних та природничих дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Ябчанка Р.В. - вчитель початкових класів спеціалізованої школа I-III ступенів ім. О.С. Маковея з поглибленим вивченням інформаційних технологій та технологічних дисциплін (м. Заліщики).

ЗМІСТ	
ПЕРЕДМОВА.....	4
 <i>МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ</i>	 5
ШМАЛЕЙ СВІТЛАНА, БАКІН СТАНІСЛАВ	
Модернізація освітнього простору вищих навчальних закладів в Україні.	5
СОГОКОНЬ ОЛЕНА	
Здоров'язбережувальні технології у навчальному процесі: інноваційні підходи та перспективи впровадження	8
ДАНИЛИШИН НАТАЛІЯ	
Комунікативні здібності як важливий чинник педагогічної майстерності викладача	11
КАПІТАН ЛІДІЯ	
Деякі аспекти художньо-естетичного сприйняття творів мистецтва в освітньому просторі сучасного вищого навчального закладу	14
СТАН МАРІЯ	
Проблема гендерного виховання в освітньому просторі сучасного вищого навчального закладу	17
БОЛІЙ ВАСИЛЬ, ІВАНОВА ЛЮДМИЛА, МАТЯШ ВІКТОРІЯ	
Формування інформаційного освітнього простору центральноукраїнського державного педагогічного університету	20
ПРИБЛУДА ЛЮДМИЛА	
Впровадження інноваційних технологій навчання в освітню діяльність ..	22
VERBYTSKA ANNA	
Instruments for stimulating of higher education internationalization	24
ГЛАДЧЕНКО АЛЛА, КОМАРОВА ОЛЬГА	
Досвід викладання іноземних мов у чеській республіці	27
ОБРИСЬКА АННА	
Креативність як критерій психологічного здоров'я особистості	30
ГЛУЩИК СЕРГІЙ	
Лінгвометодологічні засади вивчення процесуально-юридичної документації лівобережної України XVIII ст.....	32
<i>ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ КОМПЕТЕНТІСНО-ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ</i>	 36
РУДАКОВА ОЛЕНА	

Дискусія як метод формування ключових компетентностей майбутніх фармацевтів	36
МАЯТИНА НАТАЛІЯ	
Структурні компоненти готовності майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації	39
ПРУДЧЕНКО ІННА	
Структура змісту професійно-педагогічної підготовки	42
ДЕЦЮК ТЕТЯНА	
Недоліки формування професійних компетенцій у студентів в процесі позааудиторної роботи в умовах ЗВО	46
ЄГОРОВА ІНГА	
Шляхи удосконалення навчального процесу спеціальності «освітні, педагогічні науки» у рамках реалізації проекту «єразмус +»	49
<i>ІННОВАЦІЙНИЙ ВИМІР НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ, ПРИРОДНИЧО-ТЕХНІЧНИХ І ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН</i>	53
ОЛЕФІРЕНКО МАРІЯ	
Інноваційні підходи викладання фахової дисципліни «організація обслуговування в закладах ресторанного господарства»	53
КУЦ ОЛЕНА	
Лінгвометодологічні аспекти вивчення кореляції сполучників і прийменників у дериваційній парадигмі речення	56
ПРОНЕВИЧ ТЕТЯНА, ПУШНЯК ОЛЕНА	
Сутність квесту як сучасної інноваційної педагогічної технології	60
ПРОНЕВИЧ ТЕТЯНА, ПУШНЯК ОЛЕНА	
Сучасний історичний лекторій як системний підхід до формування патріотичних якостей у студентської молоді	64
ВЕКУА НАТАЛІЯ	
Лінгвометодичні засади вивчення протиставної семантики параметричних прикметників	68
ЗАРУДКО ТЕТЯНА	
Застосування комбінованого заняття як інноваційного методу при вивченні хімії	72
СТОЛЯРЕНКО ТАТЬЯНА	
Інноваційні методи і прийоми формування ключових компетентностей у студентів на заняттях математики	73
ПАРХОМЧУК СВІТЛАНА	
Круглий стіл як метод інтерактивного навчання при вивченні хімії	76

НЕЧАЮК ЛЮДМИЛА	
Літературний диктант: нестандартні форми проведення тематичного контролю	79
БАБЕНКО-ЖИРНОВА МАРИНА	
Інноваційний вимір науково-методичного забезпечення викладання дисципліни «українська мова (за професійним спрямуванням)»	82
РУДЕНКО ЮЛІЯ	
Інтелектуальні настільні гри як інноваційний метод вивчення історії України	84
КОНДРАТЮК СВІТЛАНА	
Лінгво-пізнавальна мотивація як феномен успішної підготовки студентів при оволодінні іноземною мовою	87
КРИВИЧ МАРИНА, ІВАСИШИНА ТЕТЯНА, ГРИГОРАШ АЛІНА	
Значення книги як основи навчання в німецьких та українських фраземах	89
<i>МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ</i>	93
БИКОНЯ ОКСАНА	
Використання технології «електронного портфоліо» у самостійному позааудиторному навчанні студентів англійської мови	93
СТРАЖНИКОВА ІННА	
Інформаційні технології в інформаційно-навчальному середовищі сучасних ЗВО	96
МИХАЙЛО ЛЮЛЬКО	
Інформаційні технології як інноваційні методи вивчення іноземної мови	98
ЯБЧАНКА РУСЛАНА	
Використання полієкранної технології навчання у ЗВО	102
ГОРБАНЬОВ ВАЛЕРІЙ	
Досвід проведення інтерактивних семінарських занять в процесі вивчення студентами коледжу НФАУ дисципліни «історія медицини та фармації»	104
ШНЕДОВИЧ ОЛЕНА	
Створення та використання електронних методичних матеріалів та посібників для самостійного вивчення навчального матеріалу студентами	107
СЕМЕНИШИН ОЛЕНА	
Методика інтегрованих бінарних занять з іноземної мови за професійним сапрямкуванням	110
БОРЯК ІННА	

Основні засади комунікативного підходу у вивченні іноземної мови студентами	112
ІВАНЧИК ОЛЕКСАНДРА	
Методичні рекомендації щодо вивчення фонетики польської мови	114
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	117
ЗМІСТ	120

Матеріали Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого закладу освіти» (22 березня 2019 року): Збірник тез / За заг. ред. д. екон. н., проф. Камінської Т.Г. – Київ, 2019. – 124 с.

Адреса редакційної колегії: 03022, м. Київ, вул. Ломоносова, 18, Київський кооперативний інститут бізнесу і права, кім. 805, тел. (044) 257-10-91.

Матеріали конференції розміщені на сайті: www.kkibp.edu.ua

*Укладачі: І.І.Прудченко, А.А.Кулик
Верстка та дизайн: Д.С.Руденко, А.А.Кулик*